

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการออมของบุคคล:
กรณีศึกษาเจ้าหน้าที่กรมการปกครองจังหวัดนครปฐม

นางสาวณิชนันท์ รัตน์ไทรแก้ว

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2559

Determinants of Personal Saving Behavior:
A Case Study of Local Government Officials in Nakhon Pathom Province

Miss Nichanun Rutsaikaew

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Economics

School of Economics

Sukhothai Thammathirat Open University

2016

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมของบุคคล: กรณีศึกษาเจ้าหน้าที่

กรมการปกครองจังหวัดนครปฐม

ผู้ศึกษา นางสาวณิชนันท์ รัตน์ไทรแก้ว รหัสนักศึกษา 255600079 ปริญญา เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. เรวดี จรุงรัตนางค์ ปีการศึกษา 2559

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) พฤติกรรมการออม และ 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการออมของข้าราชการและลูกจ้าง สังกัดกรมการปกครองในจังหวัดนครปฐม โดยการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการออม และปัจจัยทางจิตวิทยาของข้าราชการและลูกจ้าง สังกัดกรมการปกครองในจังหวัดนครปฐม

การศึกษาค้นคว้าข้อมูลปฐมภูมินี้ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างทั้งหมด 100 ราย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยใช้สถิติเบื้องต้นและการวิเคราะห์สมการถดถอยด้วยแบบจำลองโทบิตในการหาปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณเงินออมของบุคคล

ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมการออมของเจ้าหน้าที่กรมการปกครองจังหวัดนครปฐมร้อยละ 80 มีการออมเงิน และร้อยละ 20 ไม่มีการออมเงิน โดยเงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือนอยู่ที่ 8,920 บาทต่อเดือน ระยะเวลาการออมเฉลี่ย 11.59 ปี ซึ่งร้อยละ 43.8 ออมเงินแยกตามวัตถุประสงค์ แหล่งเงินฝากส่วนใหญ่คือ ธนาคาร และ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณเงินออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ รายได้ และปัจจัยด้านจิตวิทยา ได้แก่ การออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจ การควบคุมตนเอง และพฤติกรรมความเสี่ยง โดยรายได้ส่งผลต่อปริมาณเงินออมในทางบวก บุคคลที่มีการออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจมีโอกาสออมเงินมากกว่าคนที่ออมเงินเป็นก้อนเดียวและคนที่ไม่ออมเงิน คนที่ไม่สามารถควบคุมตัวเองมีแนวโน้มที่จะมีเงินอมน้อยกว่าคนที่ควบคุมตัวเองได้ และคนที่กลัวความเสี่ยงมีแนวโน้มที่จะมีเงินออมสูงกว่าคนที่ชอบความเสี่ยง

คำสำคัญ พฤติกรรมการออมเงิน การออมแบบแบ่งบัญชีในใจ การควบคุมตนเอง
พฤติกรรมความเสี่ยง

Independent Study title: Determinants of Personal Saving Behavior: A Case Study of Local Government Officials in Nakhon Pathom Province
Author: Miss Nichanun Rutsaikaew; **ID:** 2556000079; **Degree:** Master of Economics;
Independent Study advisor: Dr. Rawadee Jarungrattanapong;
Academic year: 2016

Abstract

The objectives of this study are: 1) to study the saving behavior, and 2) to examine the determinants of the individual saving behavior for both the socio-economic factors and psychological factors.

The survey was conducted by using a questionnaire as a tool to collect data on saving behavior. The total samples in this study were 100. The standard statistics was applied to analyse the survey data. Further, the Tobit regression was estimated to examine the determinants of the individual saving behavior.

The results from the research revealed that: 1) 80% of the respondents reported that they had savings. Average saving is about 8,920 baht per month and average saving period is approximately 11.59 years, 43.8 percent of respondents saved by purposes (Mental accounting). The main source of individual savings is commercial banks. 2) The determinants of saving behavior include individual income and psychological factors, which are mental accounting self-control behavior and risk preference. The study showed the relationship between income and saving was positive. Individuals who save with a mental accounting have higher saving than those who have saving in a lump-sum amount and the ones who have no savings. For those who do not have self-control behavior tend to have less saving than the ones who have self-control behavior. Risk-averse individuals are likely to have higher saving than risk-lovers.

Keywords: savings behavior mental accounting self-control risk preference

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. เรวดี จรุงรัตนางค์ ที่กรุณาใช้เวลาในการให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะและช่วยดูแล ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อความสมบูรณ์ตามหลักวิชาการของการศึกษาค้นคว้าด้วยอิสระ มาโดยตลอด ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง พร้อมทั้งขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. อรพรรณ ศรีเสาวลักษณ์ และอาจารย์พิชญ์ จงวัฒนากุล ที่ได้กรุณาให้ความเห็นจนกระทั่งการ ศึกษาวิจัยเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัวผู้เป็นกำลังใจให้มานะพากเพียรศึกษาจน สำเร็จ ขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานที่เข้าใจ อีกทั้งที่เสียสละเวลาและให้ความ ช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาขอขอบคุณเจ้าหน้าที่กรมการปกครองจังหวัดนครปฐม ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีจนทำให้การศึกษานี้บรรลุวัตถุประสงค์

นอกจากนี้ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อนนักศึกษา คุณนิศยา คุณมา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องใน การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดมา และสุดท้าย ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช แหล่งประสิทธิ์ประสาทความรู้ด้านวิชาการ ด้าน คุณธรรม จริยธรรม กระทั่งความมุ่งมั่น และพากเพียร

หากการศึกษานี้มีข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องประการใด ผู้ศึกษาขอน้อมรับ ข้อสังเกตและข้อแก้ไขจากผู้อ่านด้วยความขอบคุณยิ่ง

ฉิชนันท์ รัตน์ไทรแก้ว

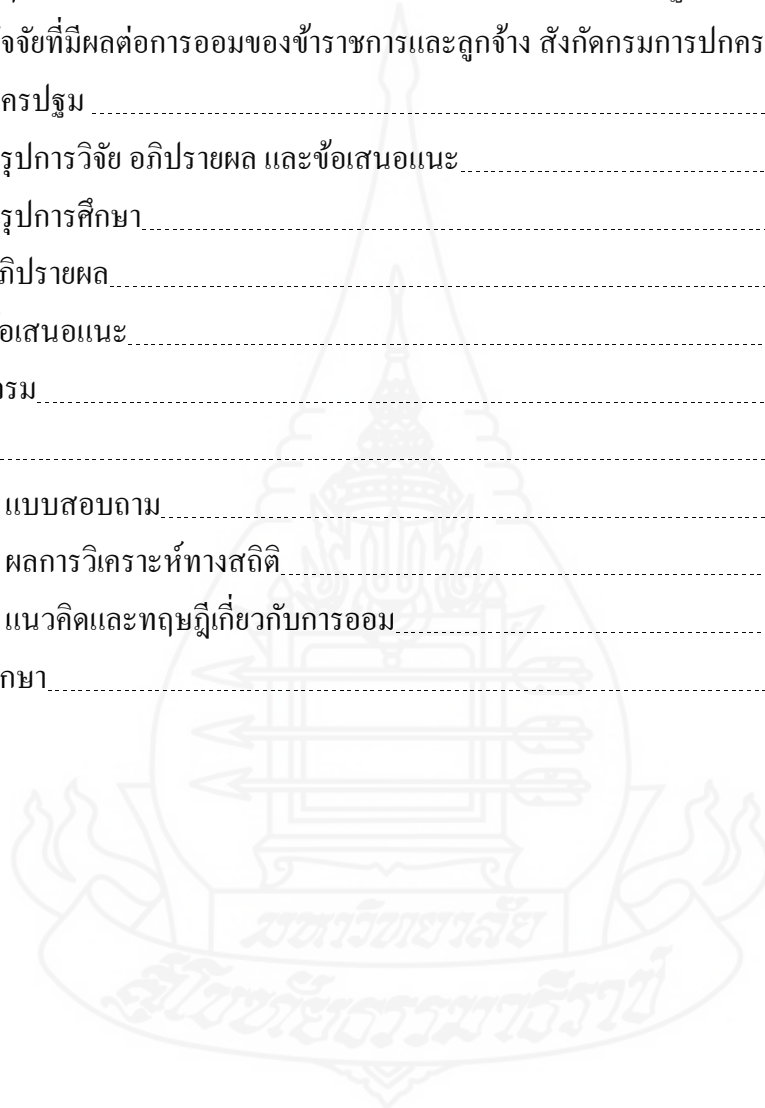
ธันวาคม 2559

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การศึกษา.....	9
กรอบแนวทางการศึกษา.....	9
สมมติฐานการศึกษา.....	11
ขอบเขตของการศึกษา.....	11
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	14
แนวคิดการควบคุมพฤติกรรมกรรมการออม.....	14
แนวคิดการออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจ.....	16
แนวคิดความพอใจด้านเวลา (Time Preference).....	18
งานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้อง.....	19
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	31
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	31
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	32
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40

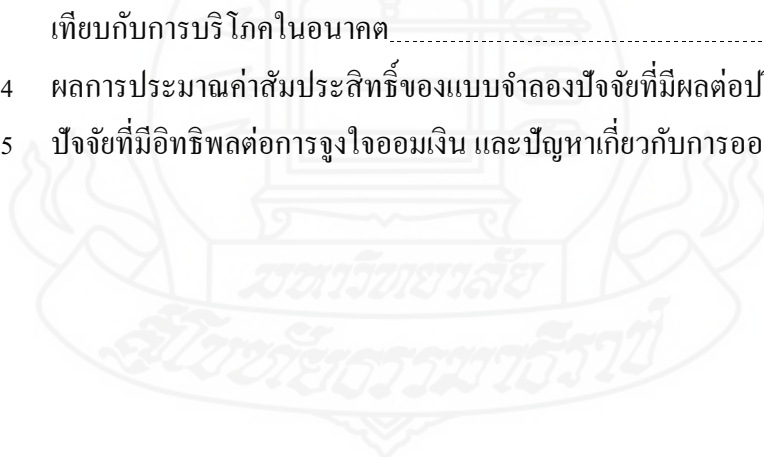
สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	40
พฤติกรรมกรออมของเจ้าหน้าที่กรมการปกครองจังหวัดนครปฐม.....	43
ปัจจัยที่มีผลต่อการกรออมของข้าราชการและลูกจ้าง สังกัดกรมการปกครองในจังหวัด นครปฐม	45
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	53
สรุปการศึกษา.....	53
อภิปรายผล.....	54
ข้อเสนอแนะ.....	56
บรรณานุกรม.....	59
ภาคผนวก	62
ก แบบสอบถาม.....	63
ข ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ.....	73
ค แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกรออม.....	75
ประวัติผู้ศึกษา.....	96

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 ปริมาณเงินออมในประเทศ พ.ศ. 2548-2557.....	2
ตารางที่ 1.2 รายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน พ.ศ. 2549-2558.....	3
ตารางที่ 1.3 จังหวัดที่มีจำนวนเงินฝากของธนาคารพาณิชย์มากที่สุด ในปี 2552-2554.....	5
ตารางที่ 1.4 อัตรายายตัวของ GPP และ โครงสร้างการกระจายรายได้จากการผลิต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล.....	7
ตารางที่ 1.5 แสดงเงินฝากและสินเชื่อกว่าจังหวัดนครปฐมปี 2558.....	8
ตารางที่ 2.1 งานวิจัยด้านปัจจัยที่มีผลต่อการออม.....	21
ตารางที่ 2.2 งานวิจัยด้านปัจจัยควบคุมพฤติกรรมกรรมการออม.....	28
ตารางที่ 3.1 จำนวนเจ้าหน้าที่กรรมการปกครองจังหวัดนครปฐม.....	31
ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่กรรมการปกครองจังหวัดนครปฐม.....	32
ตารางที่ 4.1 สภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	40
ตารางที่ 4.2 พฤติกรรมการออมของเจ้าหน้าที่กรรมการปกครองจังหวัดนครปฐม.....	44
ตารางที่ 4.3 การควบคุมตนเอง พฤติกรรมความเสี่ยงและความพอใจในการบริโภคในปัจจุบัน เทียบกับการบริโภคในอนาคต.....	47
ตารางที่ 4.4 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเงินออม	49
ตารางที่ 4.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการงู้ออมเงิน และปัญหาเกี่ยวกับการออม.....	51

ญ

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดการศึกษา.....	หน้า
		10

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การออมถือเป็นการวางแผนจัดสรรทางการเงินอีกรูปแบบหนึ่ง การสะสมหรือการออมเงินทำให้ผู้ออมมีความมั่นคงทางด้านกระแสรายได้สำหรับใช้ในการอุปโภคบริโภค หรือการเก็บสะสมเป็นสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูงและสามารถเปลี่ยนแปลงเป็นเงินสดได้เร็ว สำหรับผู้ที่มีงานทำและได้รับค่าตอบแทนในรูปของค่าจ้าง เงินเดือนหรือรายได้ จะนำไปใช้เป็นส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการในชีวิตประจำวัน และเก็บออมบางส่วนไว้สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในอนาคต หากกรณีที่เกิดการเจ็บป่วย ประสบอุบัติเหตุ หรือเมื่ออายุการทำงานสิ้นสุดลง ก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน โดยทั่วไปการออมเกิดจากการที่บุคคลมีรายได้มากกว่าค่าใช้จ่าย แนวทางหนึ่งในการเพิ่มเงินออม คือ การใช้เวลาว่างหารายได้พิเศษให้มากขึ้น หรือปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เพื่อที่จะให้ได้รับเงินค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น และหาวิธีลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลง การออมมีอิทธิพลในระดับบุคคลและต่อระบบเศรษฐกิจการลงทุนโดยรวมของประเทศ หากประชาชนในประเทศมีการออมรวมในระดับที่สูงและเพียงพอต่อความต้องการของการลงทุนก็จะทำให้ประเทศสามารถนำเงินออมไปใช้เป็นแหล่งเงินทุนได้อย่างต่อเนื่อง การพึ่งพิงหรืออาศัยเงินทุนจากต่างประเทศก็จะลดลง การพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้เงินทุนจากเงินออมของประชาชนในประเทศจะช่วยเสริมสร้างการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพให้กับประเทศได้ การออมในระดับสูงส่งผลโดยตรงกับความมั่นคงทางสถานะทางเศรษฐกิจ และความมีเสถียรภาพทางการเงิน ที่ผ่านมามีประเทศไทยและประเทศกำลังพัฒนาต่างมีความต้องการเงินทุนเป็นจำนวนมากในการเร่งพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ จึงจำเป็นต้องอาศัยแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศ การพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศเป็นจำนวนมากก่อให้เกิดผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เช่น เกิดปัญหาช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุน (Saving – Investment Gap) และจะส่งผลกระทบต่อปัจจัยดุลบัญชีเดินสะพัดและเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นเครื่องชี้วัดอีกตัวหนึ่งที่บอกลักษณะดุลบัญชีเดินสะพัดของประเทศว่าเป็นอย่างไร ดังนั้น ความสมดุลของการออมและการลงทุนของประเทศจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศนั้นๆ

การออมเงินนอกจากจะมีประโยชน์ต่อผู้ออมทุกคนโดยช่วยลดความเสี่ยงในการดำรงชีวิตยามฉุกเฉิน ยามที่ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ และช่วยสร้างความมั่นคงในอนาคตแล้ว ยังมีประโยชน์ต่อประเทศชาติทั้งในด้านการขยายตัวและการสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ในด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจการออมเป็นรากฐานและเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดการลงทุน โดยเงินออมจะทำงานร่วมกับแรงงานและเครื่องจักรที่มีคุณภาพ รวมทั้งการบริหารจัดการที่ดีซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตและการจ้างงาน ทำให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตได้ จะเห็นได้ว่า หนึ่งในปัญหาใหญ่ที่ประเทศไทยจะต้องเผชิญในช่วง 20-30 ปีข้างหน้า ก็คือ ปัญหาการออม ซึ่งคนส่วนมากของประเทศยังมีเงินออมไม่เพียงพอ รวมทั้งยังเข้าไม่ถึงระบบการออมที่มีอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งประเทศไทยอยู่ในช่วงก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมาแล้วเป็นเวลากว่า 10 ปี และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในอีกไม่ถึง 10 ปีข้างหน้า ที่คนวัยทำงานเพียง 2 คนจะต้องดูแลผู้สูงอายุ 1 คน คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2568 ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุมากถึง 14 ล้านคน ซึ่งรัฐจะมีภาระทางการเงินการคลังเพิ่มมากขึ้นในการดูแลประชากรสูงวัยในทุกด้าน และที่สำคัญคือด้านค่าใช้จ่ายในการกินอยู่ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนจะต้องมีเงินออมเพื่อใช้ในวัยเกษียณ แต่จาก พ.ศ. 2554 เป็นต้นมา ปริมาณเงินออมสุทธิของทั้งประเทศกลับลดต่ำลงเรื่อยๆ ในขณะที่ปริมาณเงินออมภาคครัวเรือน ภาคธุรกิจ และรัฐบาลก็ไม่ได้เพิ่มสูงขึ้น มีหน้าชั้นนอกจากปริมาณเงินออมของรัฐบาลไม่ได้เพิ่มสูงขึ้นแล้วปริมาณเงินออมของรัฐบาลกลับติดลบ หรือมีภาระหนี้สินในบางปีเสียด้วยซ้ำ (ตารางที่ 1.1)

ตารางที่ 1.1 ปริมาณเงินออมในประเทศ พ.ศ. 2548-2557

(หน่วย: ล้านบาท)

ประเภทการออม	การออมสุทธิ	ครัวเรือน	ภาคธุรกิจ	รัฐบาล
2547	932,476.00	348,210.00	237,406.00	198,860.00
2548	966,124.00	246,330.00	350,858.00	237,023.00
2549	1,276,204.00	312,029.00	457,161.00	343,657.00
2550	1,578,504.00	561,183.00	585,310.00	247,007.00
2551	1,479,742.00	500,595.00	642,843.00	150,073.00
2552	1,352,041.00	562,118.00	679,205.00	-73,014.00
2553	1,584,574.00	586,273.00	749,857.00	60,258.00
2554	1,843,467.00	613,053.00	1,003,749.00	108,954.00

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

ประเภทการออม	การออมสุทธิ	ครัวเรือน	ภาคธุรกิจ	รัฐบาล
2555r	1,692,958.00	596,197.00	872,559.00	73,749.00
2556r	1,459,350.00	573,521.00	713,351.00	56,757.00
2557p	1,375,464.00	640,592.00	756,951.00	-149,006.00

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2559) ค้นเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2559 จาก <http://www.nso.go.th/>

เพื่อจะพิจารณาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการออม จึงพิจารณาถึงองค์ประกอบอื่นด้วย ซึ่งโดยปกติปริมาณเงินออมของบุคคลได้มาจากเงินส่วนที่เหลือจากรายได้หักค่าใช้จ่าย และหนี้สิน ซึ่งรายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน พ.ศ. 2549-2558 ของประเทศไทยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2 รายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน พ.ศ. 2549-2558

		(หน่วย:บาท)					
ประเภท	ภาค และจังหวัด	2549	2550	2552	2554	2556	2558
รายได้	ทั้งประเทศ	17,787	18,660	20,904	23,236	25,194	26,915
	กรุงเทพฯ	36,658	39,020	42,380	48,951	49,191	45,572
	สมุทรปราการ	20,382	21,302	23,359	23,798	29,575	25,457
	นนทบุรี	31,152	32,743	34,626	35,120	30,664	36,884
	ปทุมธานี	25,143	26,107	26,686	21,616	33,461	41,057
	ภาคกลาง	19,279	18,932	20,960	20,822	26,114	26,601
	ภาคเหนือ	13,146	13,568	15,727	17,350	19,267	18,952
	ภาคอีสาน	11,815	12,995	15,358	18,217	19,181	21,094
	ภาคใต้	18,668	19,716	22,926	27,326	27,504	26,286

ตารางที่ 1.2 (ต่อ)

ประเภท	ภาค และจังหวัด	2549	2550	2552	2554	2556	2558
ค่าใช้จ่าย	ทั่วประเทศ	14,311	14,500	16,205	17,403	19,061	21,157
	กรุงเทพฯ	25,749	25,615	30,334	29,969	35,024	33,086
	สมุทรปราการ	15,683	15,910	18,450	20,158	26,193	22,332
	นนทบุรี	25,950	26,414	29,487	29,099	26,947	31,381
	ปทุมธานี	21,731	19,468	22,460	18,993	29,514	29,770
	ภาคกลาง	15,373	15,168	17,106	16,954	19,728	21,055
	ภาคเหนือ	11,185	10,990	12,051	13,668	14,066	15,268
	ภาคอีสาน	10,316	10,920	12,260	14,375	15,092	17,032
	ภาคใต้	15,260	15,875	17,298	19,686	20,372	21,293
หนี้สิน	ทั่วประเทศ	116,585	116,681	134,699	134,900	163,087	156,770
	กรุงเทพฯ	158,059	155,396	207,665	218,741	275,577	164,706
	สมุทรปราการ	95,975	85,904	117,361	115,169	207,741	87,647
	นนทบุรี	179,007	196,895	240,769	258,853	260,752	277,606
	ปทุมธานี	193,153	152,187	220,761	145,293	386,957	221,748
	ภาคกลาง	113,475	112,342	131,902	109,168	145,588	142,056
	ภาคเหนือ	114,201	110,702	119,726	122,454	137,059	145,346
	ภาคอีสาน	101,882	105,006	118,308	137,663	149,307	160,675
	ภาคใต้	114,179	118,525	127,220	110,723	139,931	163,892
สัดส่วนคช.ต่อรายได้	ทั่วประเทศ	0.80	0.78	0.78	0.75	0.76	0.79
	กรุงเทพฯ	0.70	0.66	0.72	0.61	0.71	0.73
	สมุทรปราการ	0.77	0.75	0.79	0.85	0.89	0.88
	นนทบุรี	0.83	0.81	0.85	0.83	0.88	0.85
	ปทุมธานี	0.86	0.75	0.84	0.88	0.88	0.73
	ภาคกลาง	0.80	0.80	0.82	0.81	0.76	0.79
	ภาคเหนือ	0.85	0.81	0.77	0.79	0.73	0.81
	ภาคอีสาน	0.87	0.84	0.80	0.79	0.79	0.81
	ภาคใต้	0.82	0.81	0.75	0.72	0.74	0.81

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2558) ค้นเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2558 จาก <http://www.nso.go.th/>

จากข้อมูลรายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน เมื่อพิจารณาเป็นรายภาคสำหรับ พ.ศ. 2558 พบว่า กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด คือ สมุทรปราการ นนทบุรี และ ปทุมธานี มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงกว่าภาคอื่นมาก รองลงมาคือรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในภาคกลาง แต่ในทางกลับกันพบว่าครัวเรือนในภาคกลางเป็นภาคที่มีสัดส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้ต่ำสุดรองลงมาจากกรุงเทพมหานคร คือ ครัวเรือนในภาคกลางนำเงินร้อยละ 79 ของรายได้ไปใช้จ่ายเพื่อการบริโภค แสดงให้เห็นว่า เกิดการออมและการชำระหนี้ได้มากกว่าครัวเรือนในภาคอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ใน พ.ศ. 2552-2554 ที่พบว่าจำนวนเงินฝากของธนาคารพาณิชย์มากที่สุดอันดับหนึ่งคือ กรุงเทพมหานคร รองลงมาคือสมุทรปราการ และ จังหวัดนครปฐม มีปริมาณเงินฝากในธนาคารพาณิชย์เป็นอันดับที่ 7 และ 8 ของประเทศ (ตารางที่ 1.3)

ตารางที่ 1.3 จังหวัดที่มีจำนวนเงินฝากของธนาคารพาณิชย์มากที่สุด ในปี 2552-2554

2552			2553			2554		
ลำดับที่	จังหวัด	เงินฝาก	ลำดับที่	จังหวัด	เงินฝาก	ลำดับที่	จังหวัด	เงินฝาก
1	กรุงเทพมหานคร	4,267,522	1	กรุงเทพมหานคร	4,449,516	1	กรุงเทพมหานคร	4,681,267
2	สมุทรปราการ	239,575	2	สมุทรปราการ	258,419	2	สมุทรปราการ	278,219
3	นนทบุรี	224,965	3	นนทบุรี	226,027	3	ชลบุรี	245,348
4	ชลบุรี	199,888	4	ชลบุรี	213,610	4	นนทบุรี	241,178
5	ปทุมธานี	152,768	5	ปทุมธานี	177,460	5	ปทุมธานี	183,735
6	เชียงใหม่	116,937	6	เชียงใหม่	121,220	6	เชียงใหม่	131,029
7	นครปฐม	98,776	7	สงขลา	106,910	7	สงขลา	118,437
8	สงขลา	97,630	8	นครปฐม	103,805	8	นครปฐม	111,863
9	สมุทรสาคร	85,168	9	สมุทรสาคร	91,303	9	สมุทรสาคร	97,700
10	นครราชสีมา	80,545	10	นครราชสีมา	86,882	10	นครราชสีมา	94,151
ทั่วประเทศ		7,024,070	ทั่วประเทศ		7,397,894	ทั่วประเทศ		7,893,944

ที่มา : สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2559) ค้นเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2559

จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/TopTen/17/T1703/th/th.htm>

จากข้อมูลการออมเงินในธนาคารพาณิชย์ปี 2552 ถึง 2554 พบว่าครัวเรือนทั้งประเทศมีแนวโน้มการออมเงินสูงขึ้น โดยปี 2553 เงินออมสูงขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 5.05 ส่วนในปี 2554 เงินออมสูงขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 6.28 ซึ่งสาเหตุของการออมที่เพิ่มขึ้นอาจเกิดจากหลายประการ เช่น ระดับค่าครองชีพที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การปรับตัวของราคาพลังงานและสินค้าเกษตร ผล

จากความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อเศรษฐกิจและการลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ นโยบายกระตุ้นและฟื้นฟูเศรษฐกิจของภาครัฐ ดังนั้นเพื่อให้การออมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกฝ่าย ควรหันมาให้ความสำคัญกับปัญหาการออมของประเทศอย่างจริงจัง โดยการเพิ่มระดับเงินออมของประเทศด้วยการดำเนินมาตรการทางการเงินการคลัง เพื่อลดพฤติกรรมการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยของประชาชนควบคู่ไปกับการปลูกฝัง และการรณรงค์ให้เกิดค่านิยมการออมในหมู่ประชาชนทั่วไป การใช้มาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมให้มีการออมมากขึ้น โดยเฉพาะในภาคครัวเรือน การพัฒนาเครื่องมือและกลไกการออมในลักษณะผูกพันบังคับในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาตลาดตราสารทางการเงินระยะยาว โดยเฉพาะพันธบัตรรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ การขยายสาขาของสถาบันการเงินไปสู่ภูมิภาคให้มากขึ้น การสร้างกลไกการออมในระดับชุมชน การส่งเสริมและกระตุ้นให้มีการออมที่หลากหลายในผลิตภัณฑ์การออม โดยเน้นให้มีการออมเป็นประจำสม่ำเสมอติดต่อกันนานๆ (Contractual Savings) การสร้างเครื่องมือการออมเพื่อวัยชราโดยผลักดันให้เกิดกองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ (กบข.) ที่ครอบคลุมแรงงานทั้งในและนอกระบบเพื่อช่วยลดภาระของภาครัฐในระยะยาว อีกทั้งเป็นการสร้างพื้นฐานการออมให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนและสร้างระบบเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับที่มีเสถียรภาพบนหลักการที่สอดคล้องกับหลัก “เศรษฐกิจพอเพียง”

ในการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมนั้น นอกจากปัจจัยทางด้านบุคคล ไม่ว่าจะเป็นรายได้ ค่าใช้จ่าย ภาระหนี้สิน หรือมูลค่าของอำนาจซื้อของเงินในปัจจุบัน และปัจจัยทางด้านผลตอบแทนจากการออมซึ่งยิ่งผลตอบแทนในการออมเพิ่มมากขึ้นเท่าใด ก็จะเป็นสิ่งดึงดูดใจให้บุคคลมีการออมเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น ในปัจจุบันเริ่มมีการศึกษาโดยการนำปัจจัยทางด้านจิตวิทยาทางพฤติกรรมศาสตร์มาวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมการออม เช่น การศึกษาของ ปิยดา สมบัติวัฒนา (2554) ซึ่งเป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยควบคุมพฤติกรรมการออมของบุคคลช่วงวางรากฐานการทำงาน ได้ค้นพบว่า พฤติกรรมการออมได้รับอิทธิพลทางตรงจากความตั้งใจที่จะออม และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากการรับรู้ความสามารถในการออมของตนเอง ความพึงพอใจต่อผลของการออม การตั้งเป้าหมายในการออม ความผูกพันกับเป้าหมาย และการคิดแบบแบ่งบัญชีในใจ (Mental Accounting) และการสร้างกฎเกณฑ์การออมอีกด้วย

จากข้อมูลข้างต้นเป็นภาพรวมการออมของทั้งประเทศ แต่สำหรับการศึกษานี้เนื่องจากข้อจำกัดของเวลาและงบประมาณ จะทำการศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมเพียงในพื้นที่จังหวัดนครปฐม โดยเหตุผลที่เลือกจังหวัดนครปฐมเพราะเมื่อพิจารณาจากข้อมูลในปี 2556 พบว่า จังหวัดนครปฐมมีอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์จังหวัด (Gross Provincial Product : GPP) สูงเป็นอันดับหนึ่งของจังหวัดในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล และสูงเป็นอันดับสองรองลงมาจากรัตนาธิเบศร์ในปี 2557 และมีขนาดผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวใหญ่เป็นอันดับ 11 ของประเทศ และเป็น

อันดับ 5 ของภาค (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ : 2559) โดยในปี 2558 จังหวัดนครปฐมมีประชากรจำนวนทั้งสิ้น 900,085 คน เป็นชาย 432,267 คน เป็นหญิง 467,818 คน และจำนวนครัวเรือน 369,889 ครัวเรือน สำหรับการบริหารราชการนั้น จังหวัดนครปฐมมีการบริหารราชการตามพระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ออกเป็น 2 ส่วน คือ การบริหารราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ จังหวัดและอำเภอ และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล และส่วนราชการท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายกำหนด ตารางที่ 1.4 อัตราขยายตัวของ GPP และ โครงสร้างการกระจายรายได้จากการผลิตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตารางที่ 1.4 อัตราขยายตัวของ GPP และ โครงสร้างการกระจายรายได้จากการผลิตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

จังหวัด	(ร้อยละ)			
	อัตราขยายตัวที่แท้จริง		โครงสร้าง ณ ราคาประจำปี	
	2556	2557	2556	2557
กรุงเทพมหานคร	6.9	2.7	69.4	69.3
สมุทรปราการ	-7.1	-1.4	11.5	11.0
ปทุมธานี	1.7	1.1	5.5	5.4
สมุทรสาคร	-1.5	2.9	5.6	5.6
นครปฐม	8.1	4.9	4.3	4.4
นนทบุรี	6.9	20.2	3.7	4.3
รวม	4.3	2.9	100.0	100.0

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2559: 16)

ในส่วน of ข้อมูลด้านเงินฝากและเงินสินเชื่อของในปี 2558 จังหวัดนครปฐมมีเงินฝากรวมทั้งสิ้น 223,834.2 ล้านบาท โดยเพิ่มขึ้นจากเดือนเดียวกันกับปี 2557 จำนวน 9,562.8 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 4.3 เงินฝากธนาคารพาณิชย์ มีจำนวน 169,500.0 ล้านบาท สูงกว่าเดือนเดียวกันของปี พ.ศ. 2557 จำนวน 4,588.0 ล้านบาทเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.8 และเงินฝากสถาบันการเงินเฉพาะกิจจำนวน 64,334.2 ล้านบาท สูงกว่าเดือนเดียวกันของปี 2557 จำนวน 4,974.8 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.4 ส่วนเงินสินเชื่อรวมมีจำนวน 152,182 ล้านบาท (สำนักงานคลังจังหวัดนครปฐม : 2559)

ตารางที่ 1.5 แสดงเงินฝากและสินเชื่อจังหวัดนครปฐมปี 2558

(หน่วย : ล้านบาท)

รายการ	เงินฝาก			เงินสินเชื่อ		
	ปี 2557	ปี 2558	สูง/(ต่ำ)	ปี 2557	ปี 2558	สูง/(ต่ำ)
ธ. พาณิชย์	164,912.00	169,500.0	4,588.0	116,310.00	101,304.0	-15,006.0
สถาบันการเงินเฉพาะกิจ	59,359.4	64,334.2	4,974.8	48,526.3	50,878.0	2,351.7
ธ. ออมสิน	37,240.57	39,531.6	2,291.0	17,726.78	17,671.3	-55.5
ธ.อ.ศ.	3,025.51	3,465.8	440.3	22,161.34	23,918.5	1,757.2
ธ.ก.ศ.	19,093.28	21,336.8	2,243.5	8,638.23	9,288.20	650.0
รวม	224,271.06	233,834.2	9,562.8	164,836.35	152,182.0	-12,654.3

ที่มา: กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดนครปฐม(2559: 19)

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า จังหวัดนครปฐมมีอัตราการขยายตัวผลิตภัณฑ์จังหวัดในอัตราค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ในพื้นที่นครปฐมจึงน่าจะเป็นตัวแทนของเขตเมืองที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วได้ โดยการศึกษาเน้นศึกษาพฤติกรรมการออมของผู้มีรายได้ที่แน่นอน โดยเฉพาะกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ส่วนใหญ่ไม่มีรายได้เสริมทางด้านอื่น ซึ่งผลการศึกษาที่ได้ที่น่าจะสะท้อนถึงพฤติกรรมการออมของกลุ่มข้าราชการและลูกจ้างที่มีเงินเดือนประจำว่าพฤติกรรมการออมอย่างไร

ในการศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นส่วนราชการบริหารส่วนภูมิภาคนี้ ประกอบด้วยที่ทำการปกครองจังหวัดนครปฐม จำนวน 1 แห่ง และที่ทำการปกครองอำเภอ จำนวน 7 แห่ง จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดที่มีเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานครอันเป็นเมืองหลวงของประเทศ มีความเจริญก้าวหน้าด้านเศรษฐกิจและเป็นศูนย์กลางทางการค้าของภูมิภาคตะวันตก เป็นชุมทางขนส่งและขนถ่ายสินค้ามายาวนาน โดยทางรถไฟ รถยนต์ และการขนส่งสินค้าเกษตรทางน้ำเพื่อเข้าสู่ตลาดกรุงเทพฯ ซึ่งมีความได้เปรียบทางด้านทำเลที่ตั้ง ประกอบกับโครงสร้างพื้นฐานของจังหวัดมีการพัฒนาการเกษตรในทุกด้าน จึงก่อให้เกิดการลงทุนอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการเกษตรได้เป็นอย่างดีและรวดเร็ว ทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดกระจายไปสู่สาขาต่างๆ และมีความมั่นคงจนกลายเป็นศูนย์กลางทางพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่ แต่ในขณะเดียวกันความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนับว่าเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ทำให้ค่าครองชีพของ

จังหวัดนครปฐมเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน และอาจจะส่งผลกระทบต่อการออมของประชาชนโดยทั่วไป รวมทั้งข้าราชการและลูกจ้างสังกัดกรมการปกครองด้วย ดังนั้น ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้อาจใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ข้าราชการและลูกจ้างเห็นความสำคัญของการออมเพื่ออนาคตและความ เป็นอยู่ที่ดีหลังวัยเกษียณอายุราชการ และเป็นข้อมูลให้หน่วยงานภาครัฐนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการออมให้แก่ข้าราชการและลูกจ้างรวมถึงประชาชนในประเทศ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดนครปฐมและประเทศ โดยรวมต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการออมของข้าราชการและลูกจ้าง สังกัดกรมการปกครองในจังหวัดนครปฐม

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมของข้าราชการและลูกจ้าง สังกัดกรมการปกครอง ในจังหวัดนครปฐม โดยการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการออม และปัจจัยทางจิตวิทยา (Psychological factors) ได้แก่ การออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจ (Mental Accounting) การควบคุมตนเอง (Self-control Behavior) พฤติกรรมความเสี่ยง (Risk Preference) และความพอใจในการบริโภคในปัจจุบันเทียบกับการบริโภคในอนาคต (Time Preference)

3. กรอบแนวคิดการศึกษา

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การออมของข้าราชการและลูกจ้าง สังกัดกรมการปกครองในจังหวัดนครปฐม โดยมีปัจจัยที่คาดว่า จะส่งผลกระทบต่อการออม ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านพฤติกรรมการออม และเนื่องจากปัจจุบันได้ มีการนำปัจจัยด้านจิตวิทยาทางพฤติกรรมมาวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมการออมเพิ่มมากขึ้น เพื่อที่จะ สามารถเข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของบุคคลได้กว้างขวางและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น การศึกษานี้จึงได้นำปัจจัยด้านจิตวิทยามาศึกษาร่วมด้วย ดังนี้

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประเภทเจ้าหน้าที่ของ รัฐ อายุงาน ลักษณะการถือครองที่พักอาศัย จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ ค่าใช้จ่าย และภาระหนี้สิน

3.2 ปัจจัยด้านพฤติกรรมการออม ได้แก่ ปริมาณเงินออม ระยะเวลาในการออม วิธีการออม วัตถุประสงค์ในการออม แหล่งออมเงินในระบบ แหล่งออมเงินนอกระบบ และวิธีการจัดสรรรายได้

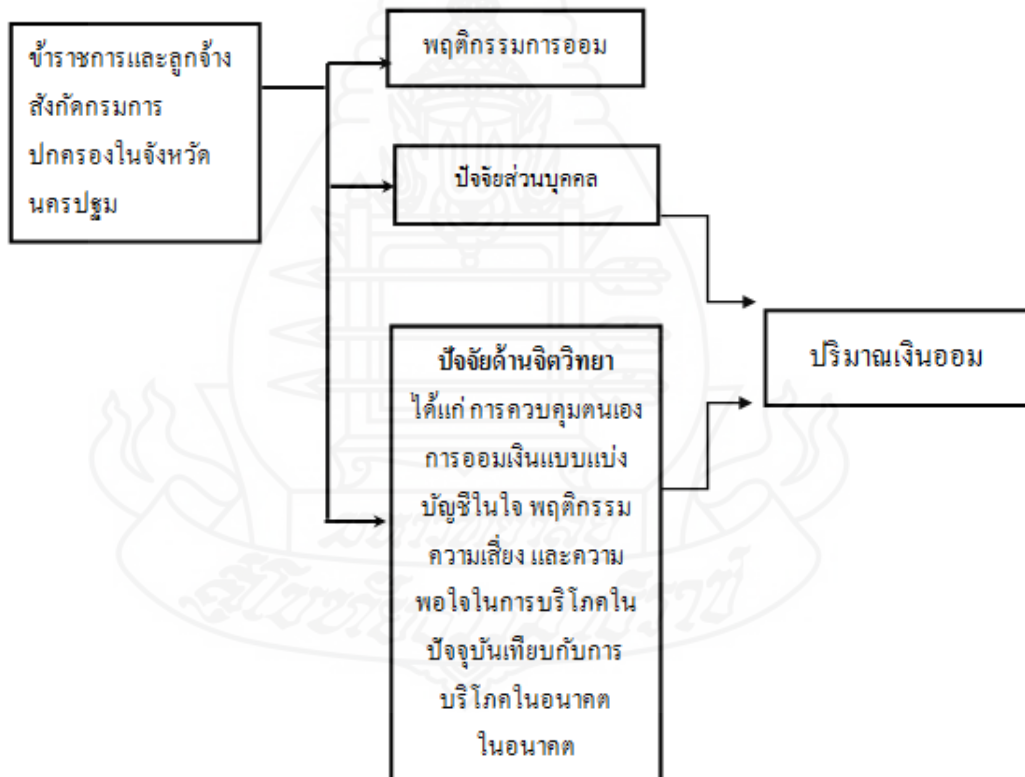
3.3 ปัจจัยด้านจิตวิทยา ได้แก่

3.3.1 การออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจ (Mental Accounting)

3.3.2 การควบคุมตนเอง (Self-control behavior) โดยวัดผ่านพฤติกรรมการบริโภค เช่น การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

3.3.3 พฤติกรรมความเสี่ยง (Risk Preference)

3.3.4 ความพอใจในการบริโภคในปัจจุบันเทียบกับบริโภคในอนาคต (Time Preference) ซึ่งสามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาได้ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา

4. สมมติฐานการศึกษา

4.1 ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้ มีผลต่อปริมาณเงินออมของข้าราชการและลูกจ้าง สังกัดกรมการปกครองในจังหวัดนครปฐม

4.2 ปัจจัยทางจิตวิทยาส่วนบุคคล ได้แก่ การควบคุมตนเอง การออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจ พฤติกรรมความเสี่ยง และความพอใจในการบริโภคในปัจจุบันเทียบกับบริโภคในอนาคต มีผลต่อปริมาณเงินออมของข้าราชการและลูกจ้าง สังกัดกรมการปกครองในจังหวัดนครปฐม

5. ขอบเขตของการศึกษา

5.1 ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระนี้มุ่งศึกษาเฉพาะข้าราชการและลูกจ้าง สังกัดกรมการปกครองโดยศึกษาเฉพาะจังหวัดนครปฐม ซึ่งประกอบด้วย ที่ทำการปกครองจังหวัด จำนวน 1 แห่ง และที่ทำการปกครองอำเภอ จำนวน 7 แห่ง รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 115 คน

5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยในครั้งนี้จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมระดับบุคคล อันได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนบุคคล พฤติกรรมการออม และปัจจัยทางจิตวิทยา ได้แก่ การออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจ (Mental Accounting) การควบคุมตนเองโดยวัดผ่านพฤติกรรมการบริโภค (Self-control Behavior) พฤติกรรมความเสี่ยง (Risk Preference) และความพอใจในการบริโภคในปัจจุบันเทียบกับบริโภคในอนาคต (Time Preference)

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 การออม หมายถึง การนำเงินส่วนต่างระหว่างรายได้และรายจ่ายที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง ($\text{Income} - \text{Expenses} = \text{Saving}$) ซึ่งเป็นการชะลอการบริโภคหรือการใช้ทรัพย์สินเงินทองที่มีอยู่ในปัจจุบันบางส่วนเอาไว้ เพื่อให้เกิดความสามารถที่จะบริโภคในอนาคตหรือในยามจำเป็น การเก็บออมจะอยู่ในรูปแบบต่างๆ เช่น ฝากไว้กับสถาบันการเงิน ซื้อหลักทรัพย์ และประกันชีวิตแบบออมทรัพย์ เป็นต้น เพื่อหวังผลตอบแทนและการเพิ่มมูลค่าของสินทรัพย์

6.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการออม หมายถึง สิ่งที่ผู้ออมให้ความสำคัญ และมีผลต่อการตัดสินใจที่จะออมเงิน

6.3 ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลส่วนตัวของข้าราชการครู ที่ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประเภทเจ้าหน้าที่ของรัฐ อายุงาน ลักษณะการถือครองที่พักอาศัย จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้ ค่าใช้จ่าย และภาระหนี้สิน

6.4 ปริมาณเงินออม หมายถึง จำนวนเงินออมเฉลี่ยรายเดือน ซึ่งได้จากรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายและหนี้สินแล้ว

6.5 การควบคุมตนเอง (self-control) หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลกระทำเพื่อให้ได้สิ่งที่ตนต้องการ โดยสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ตนเองพิจารณาตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง ซึ่งวิจัยนี้ศึกษาถึงการควบคุมตนเองในด้านพฤติกรรมการบริโภค อันได้แก่ การซื้อสินค้า การสูบบุหรี่ ดื่มสุรา และการเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น โดยมีข้อสมมติว่า คนที่บริโภคสินค้าเหล่านี้จำนวนมากจะค่อนข้างควบคุมตัวเองได้น้อยเมื่อเทียบกับคนที่ไม่ได้บริโภคสินค้าประเภทนี้ หรือบริโภคสินค้าประเภทนี้ในปริมาณที่น้อยกว่า

6.6 ความพอใจในการบริโภคในปัจจุบันเทียบกับการบริโภคในอนาคต (Time Preference) หมายถึง การให้คุณค่าความพอใจในการบริโภคสินค้าและบริการของบุคคลระหว่างปัจจุบันกับการให้คุณค่าในอนาคต

6.7 การออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจ (Mental accounting) หมายถึง ความรู้คิดที่บุคคลและครัวเรือนนำมาใช้ในการประเมินค่าและติดตามผลเพื่อตรวจสอบกิจกรรมทางการเงินของตน ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญที่นำไปสู่การสร้างเงินออม คือ บัญชีคิดในใจ ได้แก่ การจัดหมวดหมู่ค่าใช้จ่าย การจัดกลุ่มทรัพย์สิน และการแบ่งประเภทรายได้ ซึ่งเงินแต่ละส่วนจะไม่สามารถนำมาใช้ทดแทนกันได้ เช่น การออมเงินเพื่อค่าเล่าเรียนบุตร จะไม่นำมาใช้ในส่วน of ค่าใช้จ่ายประจำวัน แม้ว่าเงินค่าใช้จ่ายประจำวันจะไม่เพียงพอ เป็นต้น

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการออม และปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์และปัจจัยทางจิตวิทยาที่มีผลต่อการออมของข้าราชการและลูกจ้างสังกัดกรมการปกครองในจังหวัดนครปฐม ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายต่างๆ ที่ช่วยส่งเสริมการออมต่อไป

7.2 ผลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาพฤติกรรมการออม แก่กลุ่มบุคคลอาชีพอื่น หรือการศึกษาถึงพฤติกรรมทางเศรษฐกิจอื่น เช่น การบริโภค เป็นต้น

7.3 ก่อให้เกิดการค้นหาคำความรู้ใหม่ๆ เพื่ออธิบายพฤติกรรมการออมด้วยการวิจัยที่ ประสานความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ และความรู้ด้านจิตวิทยาเข้าด้วยกัน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาพฤติกรรมกรรมการออมของข้าราชการและลูกจ้าง สังกัดกรมการปกครอง : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนครปฐมในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการออมเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วยเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. แนวคิดการควบคุมตนเองต่อพฤติกรรมกรรมการออม
2. แนวคิดการออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจ (Mental Accounting)
3. แนวคิดความพอใจด้านเวลา (Time Preference)
4. งานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการควบคุมตนเองต่อพฤติกรรมกรรมการออม

ปิยดา สมบัติวัฒนา (2554: 19) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมการออมว่ามีปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การควบคุมตนเอง (Self-control) ซึ่งกิน (Geen, 2995:56) ได้ประยุกต์แบบจำลองระบบควบคุมการกระทำของบุคคลมาจากแบบจำลองเชิงทฤษฎี โดยการผสมผสานกระบวนการของบุคคลเข้ากับบริบทของบุคคลนั้น เพื่อใช้ในการอธิบายแรงจูงใจในการกระทำของบุคคล โดยแรงจูงใจด้านพฤติกรรมเริ่มต้นจากการที่บุคคลต้องการจะมีพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการทางสังคมหรือเป็นไปตามความต้องการของตนเองซึ่งเรียนรู้มาจากข้อมูลที่ผ่านมาหรือสิ่งแวดล้อม แรงจูงใจในการทำพฤติกรรมเกิดจากการสร้างเป้าหมายของตนเองขึ้นมาตามแรงกดดันทางสังคม เช่น ความต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคม หรือเป็นไปตามความต้องการของตนเอง อาทิ ความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) และเนื่องจากต้องการให้บรรลุเป้าหมายเชิงนามธรรมเหล่านั้นบุคคลก็จะกำหนดเป้าหมายการกระทำของตนเอง โดยเป้าหมายการกระทำนี้อาจมีหลายเป้าหมาย ดังนั้นบุคคลจึงต้องเลือกว่าเป้าหมายใดเหมาะสมกับตนเองมากที่สุด ซึ่งความเหมาะสมของเป้าหมายเหล่านั้นจะพิจารณาจากความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมาย คุณค่าของเป้าหมาย และการประเมินระดับความสามารถของตนเองที่จะบรรลุเป้าหมาย และเมื่อบุคคลตัดสินใจเลือกเป้าหมายได้แล้วก็จะสร้างความผูกพันกับเป้าหมาย (Commitment) จากนั้นบุคคลจึงแปลงความ

ผูกพันกับเป้าหมายไปเป็นความตั้งใจ (Intention) โดยการเตรียมทำตามความตั้งใจด้วยการกำหนดเจตนาถึงแผนการกระทำว่าจะทำอย่างไรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างเต็มความสามารถ โดยการเตรียมการประกอบด้วย การประเมินทางเลือกที่มีอยู่ไปพร้อมๆกับการระลึกย้อนหลังเพื่อพิจารณาว่าวิธีการใดที่เคยบรรลุเป้าหมาย และพิจารณาว่าหากนำวิธีเหล่านั้นมาใช้ในปัจจุบันจะสามารถบรรลุผลตามที่มุ่งหวังหรือไม่ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เป็นการเลือกพิจารณายุทธวิธีปฏิบัติ (Strategies) ที่เหมาะสมกับตนเอง ในขั้นตอนนี้บุคคลจะประมวลผลจากการคาดการณ์ด้วยตนเอง (Heuristic) ตามสถานการณ์ที่สร้างขึ้นภายในใจ (Mental scenarios) ซึ่งเป็นขั้นตอนที่การรู้คิดและแรงจูงใจทำงานร่วมกัน เมื่อตัดสินใจเลือกยุทธวิธีปฏิบัติแล้วบุคคลจะทำตามแนวทางที่ตนเองวางแผนไว้ โดยจะประเมินผลยุทธวิธีเป็นระยะๆ ว่าสามารถทำให้ตนเองบรรลุเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ โดยการเปรียบเทียบสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับสิ่งที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้น หากสิ่งที่เกิดขึ้นจริงไม่แตกต่างกับสิ่งที่คาดหวังบุคคลก็จะทำพฤติกรรมเช่นเดิม แต่ทว่าหากสิ่งที่เกิดขึ้นจริงไม่เป็นไปตามสิ่งที่คาดหวัง ไม่ว่าจะมีความโน้มให้ผลตามที่คาดหวังหรือได้ผลตามที่คาดต่ำกว่าที่ตั้งใจไว้ บุคคลจะค้นหาสาเหตุว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น และถ้าบุคคลไม่พบว่ามีความผิดปกติหรือไม่ยอมรับว่ามีปัญหาเกิดขึ้น บุคคลจะยังคงทำเช่นเดิมต่อไป แต่ถ้าบุคคลยอมรับว่า สิ่งที่เกิดขึ้นจริงแตกต่างไปจากสิ่งที่คาดหวัง บุคคลจะกระทำการเพื่อตอบสนองความแตกต่างนั้น ซึ่งการกระทำเพื่อตอบสนองกับความแตกต่างมีหลายวิธีได้แก่

- 1) ปรับเปลี่ยนยุทธวิธีและเปลี่ยนการกระทำให้สอดคล้องกับยุทธวิธี
- 2) เพิ่มความพยายามในการกระทำแบบเดิม หากยังมั่นใจว่ายุทธวิธีนั้นเหมาะสมแล้ว
- 3) เปลี่ยนเป้าหมายใหม่ ซึ่งจะส่งผลต่อการเปลี่ยนความตั้งใจ เพื่อเป็นการเริ่มต้นกระบวนการทั้งหมดใหม่อีกครั้ง

จากแนวคิดระบบการควบคุมการทำของกิน ที่อธิบายกระบวนการที่บุคคลกระทำพฤติกรรมโดยมีเป้าหมายไว้ นั้น มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมการออม ซึ่งตัวแปรระบบควบคุมตนเองนี้ประกอบด้วย การตั้งเป้าหมายการออม ความผูกพันกับเป้าหมาย ความตั้งใจที่จะออม ความขัดแย้งระหว่างเป้าหมายกับการออมที่เกิดขึ้นจริง ความพึงพอใจต่อผลการออมและการรับรู้ความสามารถของตน (Self-efficacy) โดยมีพฤติกรรมการออมเป็นตัวแปรตาม

เนื่องจากเป็นพฤติกรรมที่ต้องมีการตั้งเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต (ปิยดา สมบัติวัฒนา : 2554) และเป็นพฤติกรรมที่บุคคลมักต้องเผชิญกับความยากลำบากในการกระทำเนื่องจากเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับความต้องการบริโภคสินค้าในปัจจุบันซึ่งเป็นการต้องการพื้นฐานของมนุษย์โดยทั่วไป และจากการศึกษาของปิยดา สมบัติวัฒนา (2554) โดยการนำปัจจัยด้านเศรษฐศาสตร์และจิตวิทยาการศึกษาาร่วมกันนี้ ได้กำหนดให้ใช้ปัจจัยด้าน

เศรษฐศาสตร์ได้แก่ รายได้ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการออมตามทฤษฎีการบริโภคแบบรายได้อาวรของมิลตัน ฟรีดแมน (Friedman, 1961) ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ ตามทฤษฎีวัฏจักรชีวิตของการบริโภคและการออม (The Life-Cycle Theory of Consumption and saving) ของโมติกลีอานีและบรูมเบิร์ก และการแบบแบ่งบัญชีในใจ (Mental accounting) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายการออมตามทฤษฎีวัฏจักรชีวิตเชิงพฤติกรรม (Behavioral Life Cycle Theory) ของเซฟรินและเทเลอร์ (Shefrin; & Thaler, 1988) ส่วนปัจจัยทางด้านจิตวิทยาได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตน (Self-efficacy) ของแบนดูรา (Bandura, 1999; 2000)

2. แนวคิดการออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจ (Mental Accounting)

การออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจ (Mental Accounting) นี้ ปิยดา สมบัติวัฒนา (2554: 12) ได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของการคิดแบบแบ่งบัญชีในใจ ว่ามีการนำเสนอครั้งแรกโดยเทเลอร์ (Thaler, 1980:48) ซึ่งอธิบายถึงกระบวนการทางความคิดที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของต้นทุนจมที่มีต่อการตัดสินใจ (sunk cost effect) จะเกิดขึ้นเมื่อจิตของบุคคลทำการรับรู้ต้นทุนจม ด้วยการบันทึกเช่นเดียวกับการบันทึกรายการที่เกิดขึ้นในธุรกิจ แต่จะเป็นการบันทึกความพอใจ (pleasure) หรือความเจ็บปวด (pain) อันเนื่องมาจากการใช้จ่ายแทนที่จะเป็นการบันทึกรายการค่าใช้จ่าย และการรับรู้จะเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับการรับรู้ผลได้ (gain) หรือผลเสีย (loss) ในทฤษฎีจิตินตภาพ จึงทำให้ต้นทุนจมมีผลกระทบต่อการตัดสินใจ ทั้งๆ ที่แนวทางการวิเคราะห์ต้นทุนจมแบบเดิมนั้นจะแสดงไว้ว่าต้นทุนจมไม่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจเนื่องจากต้นทุนจมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วและแก้ไขเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ดังนั้น มนุษย์ผู้มีเหตุผลในทางเศรษฐศาสตร์จึงไม่ควรนำต้นทุนจมมาประกอบการตัดสินใจใดๆ

และหากจะอธิบายให้สามารถเข้าใจได้ดียิ่งขึ้นสามารถช่วยตัวอย่างในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับต้นทุนจมประกอบ โดยสมมติว่า เราซื้อรองเท้ามาคู่หนึ่งซึ่งก่อนซื้อได้ลองแล้วใส่ได้พอดี แต่เมื่อนำมาใช้งานจริงกลับพบว่า รองเท้ามีขนาดเล็กไปและกัดเท้าทุกครั้งที่สวม หากใช้หลักการคิดวิเคราะห์การตัดสินใจแบบดั้งเดิม เราควรทิ้งรองเท้านั้นไปเสียหรือมอบให้คนอื่นไปโดยไม่ต้องคำนึงว่าเราจ่ายเงินเพื่อซื้อรองเท้าคู่นี้ไปเท่าไร เพราะเราเงินที่เราจ่ายไปนั้นเป็นต้นทุนจม ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือเรียกหรือให้กลับคืนมาได้ แต่ในความจริงแล้วพบว่า บุคคลไม่สามารถจะตัดสินใจทิ้งรองเท้าหรือยกให้คนอื่นได้ง่ายๆ และยิ่งไปกว่านั้นบางครั้งเรากลับจะเก็บรองเท้าไว้โดยหวังว่าจะมีโอกาสใส่มันได้อีก โดยไม่ได้คิดว่าการเก็บรองเท้าไว้มีต้นทุนเช่นกัน ซึ่งก็คือการเสียพื้นที่ในตู้รองเท้าไป แทนที่จะได้ใช้เพื่อเก็บรองเท้าคู่อื่นที่เหมาะสมกับเรามากกว่า

และค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษารองเท้า และเรายังพบอีกว่า ยิ่งรองเท้าคู่นี้ราคาสูงเท่าใด การตัดสินใจทิ้งหรือยกให้ผู้อื่นยิ่งยากขึ้นเท่านั้น ซึ่งการจะตัดสินใจได้ง่ายขึ้นต้องใช้เวลาให้ตนเองยอมรับว่า ไม่สามารถใส่ได้จริงๆ แล้วจึงจะตัดสินใจ เหตุการณ์นี้อธิบายด้วยกระบวนการคิดแบบแบ่งบัญชีในใจ (Mental Accounting) ได้ว่านับตั้งแต่เราเสียเงินซื้อรองเท้าไป จิตของเราก็ทำการบันทึกการเสียเงินเป็นความเจ็บปวด ยิ่งเสียเงินมากเท่าไรความเจ็บปวดยิ่งมากเท่านั้น ซึ่งความเจ็บปวดจะลดลงไปตามกาลเวลา หรืออาจเรียกได้ว่าความเจ็บปวดแปรผกผันกับระยะเวลาที่เกิดเหตุการณ์ ความเจ็บปวดที่เกิดจากการเสียเงินซื้อรองเท้านี้เปรียบเสมือนต้นทุนจมที่ไม่ควรคิดถึงแล้ว แต่ในชีวิตจริงบุคคลก็ไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ ดังนั้นการวิเคราะห์ต้นทุนจมแบบดั้งเดิมจึงไม่เหมาะสม สอดคล้องกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงด้วยสิ่งที่เรียกว่า ระบบการบัญชีทางจิตของบุคคล (Individual's psychic accounting system) นั่นเอง (Thaler. 1980; Heath. 1995)

ปิยดา สมบัติวัฒนา (2554: 13) ยังได้กล่าวไว้อีกว่า จุดเริ่มต้นของการศึกษาการคิดแบบแบ่งบัญชีในใจ ของเทเลอร์ (Thaler. 1999) นี้ เริ่มมาจากความปรารถนาที่จะเข้าใจกระบวนการตัดสินใจของมนุษย์แต่ละคนหรือครัวเรือนใดครัวเรือนหนึ่งภายใต้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่ง เช่น คนจะออมเงินเท่าไร หรือทำไมคนถึงตัดสินใจซื้อสินค้า/บริการ หรือเมื่อใดควรที่จะซื้อ และผลจากการตัดสินใจที่มีเงินเข้ามาเกี่ยวข้องนี้ถูกจดจำและประเมินอย่างไร ซึ่งในตอนแรกการค้นหาคำตอบนั้น เทเลอร์ใช้สมมติฐานขั้นพื้นฐานว่า มนุษย์รับรู้ผลลัพธ์ในรูปแบบของการวิเคราะห์คุณค่า (value function) ที่อธิบายได้ด้วยทฤษฎีจิตภาพของคาน์แมนและทเวิร์สกี ซึ่งการวิเคราะห์คุณค่านั้นถูกใช้เป็นเครื่องมือหรือวิธีการที่จะทำให้ทราบถึงการรับรู้ความพอใจของมนุษย์ (human perceived pleasure machine) และจากที่ได้ศึกษาอย่างละเอียดและขยายขอบเขตให้กว้างขวางขึ้นจนเสนอเป็นแนวคิดการคิดแบบแบ่งบัญชีในใจ (Mental Accounting) เทเลอร์จึงได้ให้ความหมายของการคิดแบบแบ่งบัญชีในใจ (Mental Accounting) ไว้ว่า “เป็นกระบวนการรู้คิดที่บุคคลและครัวเรือนนำมาใช้เพื่อการจัดการ การประเมินค่า และการติดตามผลเพื่อตรวจสอบกิจกรรมทางการเงิน” ซึ่งเป็นความหมายที่กว้างกว่าบัญชีคิดในใจ

อรพรรณ ศรีเสาวลักษณ์ (2559: ออนไลน์) ได้กล่าวถึงความเห็นของ Richard Thaler และ Sunstein ว่าคนส่วนใหญ่ตัดสินใจแบบมนุษย์ (Humans) และไม่ได้ตัดสินใจแบบนักเศรษฐศาสตร์ (Econs) ซึ่งตัวอย่างการตัดสินใจแบบมนุษย์ที่เทเลอร์ กล่าวถึงคือ แนวคิดการแบ่งบัญชีในใจ (mental accounting) ที่เกิดขึ้นมานานแล้ว ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่บุคคลหนึ่งไปขอยืมเงินจากเพื่อนเพื่อนำมาจ่ายค่าอาหาร และเมื่อเพื่อนตัดสินใจให้ยืมเงินและมาที่บ้าน ทั้งคู่ได้พบว่าในครัวมีขวดโหลอยู่หลายใบ แต่ละใบเขียนหน้าขวดไว้ว่าเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ แยกกันไม่ว่าจะเป็น “ค่าน้ำ” “ค่าไฟ” “ค่าเรียน” ฯลฯ เพื่อนที่ให้ยืมเงินจึงถามว่า เมื่อมีเงินอยู่แล้วทำไมจึงต้องยืมเงินจาก

ตนเองอีก บุคคลจึงเข้าไปที่ขวดที่เขียนป้ายไว้ว่า “ค่าอาหาร” คือ ขวดเปล่าที่ไม่มีเงินอยู่เลย ซึ่งตามสมมติฐานทางเศรษฐศาสตร์แล้วเงินเป็นสิ่งที่ทดแทนกันได้ (Fungible) นั่นหมายความว่า เงิน 100 บาทก็คือเงิน 100 บาท ไม่ว่าจะอยู่ที่ขวดโหลใบไหนก็ตาม แต่ในความเป็นจริงบุคคลจะมีบัญชีอยู่ในใจ (Mental Account) เพื่อควบคุมตนเองไม่ให้ใช้เงินผิดบัญชีหรือผิดวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ส่วนประกอบของการคิดเชิงบัญชี เทเลอร์ (Thaler, 1999) ได้แบ่งส่วนประกอบออกเป็น 3 ส่วนได้แก่

1) การตัดสินใจโดยใช้การคิดแบบแบ่งบัญชีในใจ (Mental accounting decision making) ซึ่งเป็นการประเมินผลลัพธ์และแนวทางการตัดสินใจในแต่ละสถานการณ์เพื่อใช้ในการตัดสินใจในภายหน้า

2) การคิดแบบแบ่งบัญชีในใจ (Mental Accounting) เป็นระบบการคิดที่นำมาใช้โดยการจัดทำงบประมาณ (Budgeting) หรือแบ่งประเภทกระแสเงิน ซึ่งเป็นการจัดสรรเงินที่ได้มาเพื่อใช้จ่ายอย่างเป็นหมวดหมู่

3) ความคิดต่อขอบเขตของปัญหา และการใช้วิธีคิดแบบแบ่งบัญชีในใจอย่างยืดหยุ่นเพื่อประเมินผลการตัดสินใจ (Choice bracketing and dynamic mental accounting) ซึ่งเป็นการสร้างกรอบความคิดต่อปัญหาที่ต้องการตัดสินใจในแบบต่างๆ โดยผู้ตัดสินใจอาจปรับเปลี่ยนกรอบความคิดต่อปัญหาในลักษณะที่แตกต่างออกไป และอาจส่งผลกระทบต่อผลของการตัดสินใจของบุคคลนั้น

3. แนวคิดความพอใจด้านเวลา (Time Preference)

วรณี จิเจริญ (2558: 504) ได้กล่าวถึง แนวคิดความพอใจด้านเวลา (Time Preference) ว่าเป็นทฤษฎีของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก โดยการพิจารณาว่า ผู้ที่มีรายได้ชอบที่จะได้รับความพอใจในปัจจุบันมากกว่าความพอใจในอนาคต ดังนั้นหากผู้บริโภคหรือผู้ที่มีรายได้จะเสียดุลการบริโภคในปัจจุบันให้ผู้อื่นนำไปลงทุนจึงจะต้องได้รับผลตอบแทนจากการเสียดุลการบริโภคในปัจจุบันเป็นอัตราดอกเบี้ย โดยอัตราดอกเบี้ยจะถูกกำหนดจากความต้องการลงทุน (Investment) และความสมัครใจที่จะออม (Saving) นั่นคือ อัตราดอกเบี้ยถือเป็นผลตอบแทนให้แก่ผู้มีเงินได้หรือผู้บริโภคในการเสียดุลการบริโภคในปัจจุบันนั่นเอง

หรืออาจกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจแห่งเวลานั้น บุคคลแต่ละคนมีความพอใจกับเวลาต่างกัน โดยแต่ละคนให้ความพอใจในการบริโภคสินค้าและบริการในปัจจุบันและอนาคตไม่เท่ากัน ซึ่ง ณ ระดับอัตราดอกเบี้ยหนึ่งจะมีผู้ที่ต้องการกู้ยืม และผู้ที่ให้ยืม ดังนั้นการเสียดุลสินทรัพย์

หรือการเสียสละโอกาสในการใช้เงินในปัจจุบันเพื่อให้ผู้อื่นได้ใช้ประโยชน์ในสินทรัพย์นั้นก่อน ผู้เสียสละหรือผู้ให้ยืมจึงต้องได้รับค่าชดเชยหรือค่าตอบแทนในรูปของดอกเบี้ย

4. งานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของงานทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ งานวิจัยด้านปัจจัยที่มีผลต่อการออม (ตารางที่ 2.1) และงานวิจัยด้านปัจจัยควบคุมพฤติกรรมกรรมการออม (ตารางที่ 2.2) รายละเอียดดังงานวิจัยต่อไปนี้

4.1 งานวิจัยด้านปัจจัยที่มีผลต่อการออม

จากการทบทวนงานวิจัยด้านปัจจัยที่มีผลต่อการออมนี้ ส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การศึกษาพฤติกรรมกรรมการออม ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อการออมของบุคคลแต่ละสาขาอาชีพ โดยทุกการศึกษาต่างเป็นการวิจัยเชิงสำรวจที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ แล้วนำมาวิเคราะห์ทางสถิติ ซึ่งตัวอย่างงานวิจัย เช่น ผลการศึกษาพฤติกรรมกรรมการออมของคณพล ศิริสารกุล (2554) ที่ระบุว่าบุคคลส่วนใหญ่ออมเงินไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน โดยการฝากเงินไว้กับธนาคาร ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการออมในทิศทางเดียวกันคือ รายได้ถาวร รายได้ชั่วคราวชั่วคราว สถานภาพสมรส และมูลค่าทรัพย์สินรวม แต่ปัจจัยที่มีผลต่อการออมในทิศทางตรงกันข้ามคือ เพศ จำนวนบุตร ภาระหนี้สิน และรายจ่ายเพื่อการบริโภค ส่วนผลการศึกษาของกฤตภาส เลิศสงคราม (2555) พบว่าพนักงานส่วนใหญ่จะออมในสถาบันการเงิน และจำนวนเงินออมต่ำกว่า 5,000 บาท โดยหากค่าใช้จ่ายในครอบครัวเพิ่มขึ้น 1 บาท จะส่งผลให้จำนวนเงินออมลดลง 0.881 บาท และการศึกษาของอโนทัย ศิริรักษ์(2549) ถึงพฤติกรรมกรรมการออมของพนักงานฝ่ายผลิตในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร ได้รับคำตอบของการวิจัยว่า พนักงานส่วนใหญ่มีการออมในรูปแบบของทรัพย์สินทางการเงินมากที่สุด คือ การถือเงินสดและฝากออมทรัพย์ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ยังมีการออมนอกกรอบโดยการเล่นแชร์เป็นส่วนใหญ่ ในส่วนของการออมในรูปแบบอื่นๆ จะมีการทำประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ระยะยาว และการออมในรูปแบบสินทรัพย์ถาวร

ในส่วนของการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการออมนั้น ตัวอย่างงานวิจัยที่ได้ทบทวนมา มีผลการศึกษาที่แตกต่างกันโดยผลการศึกษาของกนกวรรณ วิเชียร(2555) พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการออม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุราชการ ประเภทบุคลากร ซึ่งแตกต่างกับผลการศึกษาของเบญจวรรณ บุญคลี (2552) ที่พบว่าปัจจัยส่วน

บุคคลอันได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา สังกัด ขนาดของโรงเรียน รายได้ รายจ่าย และหนี้สินส่วนตัวไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงิน ส่วนการศึกษาของกุลฐานตั้งทิวาพร (2555) ได้แบ่งผลการศึกษาคือความสัมพันธ์ของแต่ละปัจจัยที่มีผลต่อการออมออกเป็นคู่ๆ ดังนี้ รายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมด้านมูลค่าและพฤติกรรมการออมด้านการกระทำ อิทธิพลครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมด้านมูลค่าและการกระทำ บัญชีคิดในใจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมด้านการกระทำ และ การเปิดรับข่าวสารด้านการออมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมด้านการกระทำ

สำหรับการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมนั้น ตัวอย่างงานวิจัย ได้แก่ การศึกษาของปพิชญา บุญศรี (2555) ที่พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือนมากที่สุดคือ รายได้และรายจ่าย รองลงมาคือ ปัจจัยด้านภาระหนี้สิน ความต้องการสินค้าอุปโภคบริโภคภาวะเศรษฐกิจ และอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือนในระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมน้อย คือ พฤติกรรมของคนใกล้ชิด และนโยบายของรัฐบาลตามลำดับ

ในส่วนของพฤติกรรมการออมและการลงทุนกับความเสี่ยงนั้น จากการศึกษาของวิทวัส รุ่งเรืองผล (2556) พฤติกรรมการออมของชาวสหราชอาณาจักรจะเปลี่ยนไปเมื่อมีอายุมากขึ้น (Banksad Blundell: 1994) ส่วนพฤติกรรมการลงทุนส่วนบุคคลของนักลงทุนในประเทศอินเดียที่มีอายุน้อยมีแนวโน้มที่จะเลือกลงทุนในแนวทางที่มีความเสี่ยงมากกว่านักลงทุนที่มีอายุมาก (Syed Tabassum Sultana : 2010) และจากการศึกษาพฤติกรรมการออมกับความเสี่ยงของวิพร สุธรรม (2556) พบว่าพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือจังหวัดลำพูนหลังจากปรับค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำเป็น 300 บาทต่อวัน เมื่ออยู่ในภาวะเศรษฐกิจผันผวนจะเกิดความรู้สึกถึงความเสี่ยงในการลงทุนจึงต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีสภาพคล่องสูงความเสี่ยงน้อยและไม่มีกำหนดระยะเวลา อีกทั้งเนื่องจากต้องการลดความเสี่ยงและต้องการความมั่นคงในชีวิตพนักงานจะหันมาออมเงินและทำประกันชีวิตเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม โดยการออมเงินกับสถาบันการเงินและฝากเงินในประเภทบัญชีออมทรัพย์ (ตารางที่ 2.1)

4.2 งานวิจัยด้านปัจจัยควบคุมพฤติกรรมการออม

เนื่องจากทฤษฎีควบคุมตนเอง (Control Theory) เป็นทฤษฎีทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งการศึกษาวิจัยทางด้านเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมนุษย์ในไทยยังไม่แพร่หลายมากนัก ดังนั้นในการทบทวนงานวิจัยทางด้านปัจจัยควบคุมพฤติกรรมการออมจึงเป็นการทบทวนงานวิจัยที่มีใช้เพียงการวิจัยทางเศรษฐศาสตร์ หากแต่เป็นการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีควบคุมตนเองในแขนงความรู้สาขาอื่นๆ ด้วย (ตารางที่ 2.2)

สำหรับงานวิจัยด้านปัจจัยควบคุมพฤติกรรมกรรมการออมของทั้งสองท่านที่กล่าวถึงนี้ มีความแตกต่างกัน โดยปิยดา สมบัติวัฒนา (2554) ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยควบคุมพฤติกรรมกรรมการออมของบุคคลช่วงวางรากฐานการทำงานของนักศึกษาปริญญาโทในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนจอง ยุนรา และคณะ (2549) ศึกษาถึงผลของกลไกการควบคุมตนเองต่อพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนและศึกษาโครงสร้างที่สำคัญอื่นๆ จากรูปแบบวงจรชีวิตของมาตรฐานออมของประชาชนชาวสหรัฐอเมริกา ซึ่งผลการศึกษาของปิยดาค้นพบว่า พฤติกรรมการออมได้รับอิทธิพลทางตรงจากความตั้งใจที่จะออม และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากการรับรู้ความสามารถในการออมของตนเอง ความพึงพอใจต่อผลของการออม การตั้งเป้าหมายในการออม ความผูกพันกับเป้าหมาย และการเชิงบัญชีและการสร้างกฎเกณฑ์การออม ส่วนการศึกษาของ จอง ยุนรา พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย ซึ่งครัวเรือนที่มีการควบคุมพฤติกรรมกรรมการออมมีแนวโน้มที่จะใช้จ่ายน้อยกว่าครัวเรือนที่ไม่มีการควบคุม อีกทั้งยังค้นพบอีกว่า ครัวเรือนที่คาดว่าจะรายได้อาจเพิ่มขึ้นในอนาคตมีแนวโน้มที่จะออมมากกว่าครัวเรือนที่ไม่ได้คาดหวังรายได้ที่จะเพิ่มขึ้น

4.3 งานวิจัยด้านการคิดแบบแบ่งบัญชีในใจ

ในส่วนของการวิจัยด้านการคิดแบบแบ่งบัญชีในใจนั้น จากการวิจัยของปิยดา สมบัติวัฒนา (2554) ซึ่งต้องการทำความเข้าใจการคิดแบบแบ่งบัญชีในใจของนิสิตปริญญาโทสาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 6 ราย ว่ามีวิธีจัดการรายได้และค่าใช้จ่ายรวมถึงการเก็บออมเงินเพื่อเป็นแหล่งทุนสำหรับการศึกษาระดับปริญญาโทอย่างไรนั้น จากการวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกถึงประสบการณ์ในการออมเงินพบว่า ผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่มีรูปแบบการจัดการการเงินส่วนบุคคลที่สอดคล้องกับแนวคิดการคิดแบบแบ่งบัญชีในใจ โดยการจัดสรรรายได้ออกเป็นหลายบัญชีคิดในใจ และมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการใช้จ่ายในการบริโภคแต่ละประเภท แต่มีรูปแบบการบันทึกรายการค่าใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตที่แตกต่างไปจากแนวคิดการคิดแบบแบ่งบัญชีในใจ

ผลการศึกษาของปิยดา สมบัติวัฒนา ยังค้นพบอีกว่า นอกจากการการคิดแบบแบ่งบัญชีในใจแล้ว ผู้ร่วมวิจัยยังใช้การคิดเชิงจิตวิทยาмаก้ากับการกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการออมอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นการใช้ความทรงจำจากประสบการณ์ตรงของตนเองหรือการเห็นแบบอย่างจากผู้อื่นในการตั้งใจที่จะออม อีกทั้งใช้ความรู้สึกรับผิดชอบต่อครอบครัว ความภูมิใจในตนเองหากบรรลุเป้าหมาย การให้อภัยตนเองหากไม่สามารถทำได้ดั่งที่ตั้งใจไว้ และความพร้อมที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อให้ตนเองบรรลุเป้าหมาย

ตารางที่ 2.1 งานวิจัยด้านปัจจัยที่มีผลต่อการออม

ผู้วิจัย	พื้นที่ศึกษา	วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	ผลการศึกษา
วีรพร สุธรรม (2556)	จังหวัดลำพูน	เพื่อศึกษาพฤติกรรม การออม รูปแบบการ ออมและปัจจัยที่มีผล ต่อการออมของ พนักงานในนิคม อุตสาหกรรม ภาคเหนือจังหวัด ลำพูนหลังจากปรับ ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ เป็น 300 บาทต่อวัน	โดย การ เก็บ แบบสอบถามกลุ่ม ตัวอย่าง 400 ราย มาวิเคราะห์สถิติ เชิงพรรณนา ค่าความถี่ ร้อยละ และการทดสอบ ไคสแควร์	ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมของกลุ่มตัวอย่างคือ เพื่อเก็บ ไว้ใช้ในยามเจ็บป่วยหรือแก่ชรา และหลังจากเกษียณอายุการทำงาน ซึ่ง อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก และยังคงค้นพบอีกว่า อายุ ระดับการศึกษา รายได้ หลัก รายได้เสริม ภาระหนี้สิน อาชีพคู่สมรส รายได้คู่สมรส สถานภาพ อายุงาน รายจ่ายของครอบครัว และจำนวนผู้พึ่งพิงมีความสัมพันธ์กับการ ออม ส่วนในด้านพฤติกรรมการออมกับความถี่นั้นพบว่า ในภาวะเศรษฐกิจ ผันผวนผู้ตอบแบบสอบถามเกิดความรู้สึกถึงความถี่ในการลงทุนจึง ต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีสภาพคล่องสูง ความถี่น้อยและไม่มีกำหนด ระยะเวลา อีกทั้งเนื่องจากต้องการลดความเสี่ยงและต้องการความมั่นคง ในชีวิตผู้ตอบแบบสอบถามจะหันมาออมเงินและทำประกันชีวิตเพิ่มมาก ขึ้น โดยการออมเงินกับสถาบันการเงินและการฝากเงินในประเภทบัญชี ออมทรัพย์

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผู้วิจัย	พื้นที่ศึกษา	วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	ผลการศึกษา
กฤตภาส เลิศสงคราม (2555)	กรุงเทพมหานคร	เพื่อศึกษาจำนวนเงินออม รูปแบบ จุดมุ่งหมายในการออม และปัจจัยที่มีผลต่อการออมของพนักงานบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์	เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติขั้นพื้นฐาน และการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นตรง	พฤติกรรมการออมของพนักงานโดยส่วนใหญ่จะออมในสถาบันการเงิน และจำนวนเงินออมต่ำกว่า 5,000 บาท ซึ่งจุดมุ่งหมายของการออมเพื่อใช้จ่ายยามฉุกเฉิน โดยผู้ออมยังมีความต้องการที่จะออมในระยะยาว แต่จำนวนเงินออมยังต่ำอยู่ และหากค่าใช้จ่ายในครอบครัวเพิ่มขึ้น 1 บาท จะส่งผลให้จำนวนเงินออมลดลง 0.881 บาท
กนกวรรณ วิเชียร (2555)	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร	เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมของข้าราชการและลูกจ้างประจำในสังกัดมหาวิทยาลัย	เป็นการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 320 คน แล้ววิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยการทดสอบค่าไค-สแควร์	ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุราชการ ประเภทบุคลากร และปัจจัยที่ไม่มี ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออม ได้แก่ สถานภาพการสมรส และจำนวนสมาชิกในครอบครัว ส่วนปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่า รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน รายจ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือน และหนี้สินโดยเฉลี่ยต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมของข้าราชการและลูกจ้างประจำในสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผู้วิจัย	พื้นที่ศึกษา	วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	ผลการศึกษา
ปพิชญา บุญศรี (2555)	อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	เพื่อศึกษาพฤติกรรม การออมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของครัวเรือน ในเขต อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่	การสำรวจโดยใช้ แบบสอบถามบุคคล จำนวน 100 ราย และนำข้อมูลมา วิเคราะห์โดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ และร้อยละ	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือนมากที่สุด คือ รายได้และ รายจ่าย รองลงมาคือ ปัจจัยด้านภาระหนี้สิน ความต้องการสินค้าอุปโภค บริโภค ภาวะเศรษฐกิจ และอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อการออมของครัวเรือนในระดับปานกลางและปัจจัยที่มีอิทธิพลการ ออมน้อย คือ พฤติกรรมของคนใกล้ชิด และนโยบายของรัฐบาล ตามลำดับ
ดลพร ศิริสาร กุล (2554)	อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	เพื่อศึกษาพฤติกรรม รูปแบบและปัจจัยตัว แปรที่มีผลกระทบต่อ การ ออม ของ พนักงานธนาคาร	เก็บ ข้อมูล ด้วย แบบสอบถาม แล้ว นำมาวิเคราะห์ผล การศึกษาโดยใช้ สมการถดถอย พหุคูณ ด้วยวิธี กำลังสองน้อยที่สุด	บุคคลส่วนใหญ่ออมเงินไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน โดยการฝากเงินกับ ธนาคาร และปัจจัยที่มีผลต่อการออมในทิศทางเดียวกันคือ รายได้ถาวร รายได้ชั่วคราว สถาณภาพสมรส และมูลค่าทรัพย์สินรวม แต่ ปัจจัยที่มีผลต่อการออมในทิศทางตรงกันข้ามคือ เพศ จำนวนบุตร ภาระ หนี้สิน และรายจ่ายเพื่อการบริโภค ส่วนปัจจัยที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ต่อการออมคือ อายุ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษาและ ประสบการณ์การทำงานของพนักงานธนาคาร

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผู้วิจัย	พื้นที่ศึกษา	วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	ผลการศึกษา
<p>กุลธกาน ตั้ง ทิวพร (2555)</p>	<p>กรุงเทพมหานคร</p>	<p>เพื่อศึกษาปัจจัยที่มี ผลต่อพฤติกรรม การออมของบุคคล วัยทำงานใน กรุงเทพมหานคร</p>	<p>สำรวจข้อมูลจาก กลุ่มตัวอย่าง 180 คน โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน การ วิเคราะห์ความ แปรปรวนทาง เดียวและค่าสถิติ สหสัมพันธ์เพียร์สัน</p>	<p>บุคคลวัยทำงานที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมทั้ง ทางด้านมูลค่าและการกระทำแตกต่างกัน ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ รายได้ ส่วนบุคคลเฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมด้านมูลค่า และพฤติกรรมการออมด้านการกระทำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อิทธิพล ครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมด้านมูลค่าและการ กระทำ ปัจจัยคิดในใจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมด้านการ กระทำ และการเปิดรับข่าวสารด้านการออมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การออมด้านการกระทำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ</p>

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผู้วิจัย	พื้นที่ศึกษา	วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	ผลการศึกษา
เบญจวรรณ บุญคลี (2552)	เขตพื้นที่ การศึกษาที่ 2 จังหวัดนครปฐม	เพื่อศึกษาพฤติกรรม การมีวินัยทาง การเงิน ปัจจัยที่มี ความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการมีวินัย ทางการเงิน และ ปัจจัยที่สามารถ ทำนายพฤติกรรม การมีวินัยทาง การเงินของครูใน เขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 จังหวัดนครปฐม	เก็บรวบรวมข้อมูล โดย ใช้ แบบสอบถาม และ วิเคราะห์ผลทาง สถิติ ด้วย ค่า สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์เพียร์ สัน ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์พอยท์ ไบซีเรียล และการ วิเคราะห์ถดถอย พหุแบบขั้นตอน	โดยภาพรวมครูกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินด้านการ ออมและด้านการใช้จ่ายอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยส่วนบุคคลอันได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา สังกัด ขนาดของโรงเรียน รายได้ รายจ่าย และหนี้สินส่วนตัวไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีวินัย ทางการเงิน ปัจจัยทางจิตลักษณะ ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่ง อนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การมีวินัยทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยด้าน สถานการณ์เกี่ยวกับความรู้เรื่องการวางแผนการเงินและการรับรู้ข่าวสาร การออมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผู้วิจัย	พื้นที่ศึกษา	วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	ผลการศึกษา
อโนทัย สิริ รักษ์ (2549)	นิคม อุตสาหกรรม อมตะนคร จังหวัดชลบุรี	เพื่อศึกษาพฤติกรรม การออมของ พนักงานฝ่ายผลิตใน นิคมอุตสาหกรรม อมตะนคร ว่ามีการ ออมหรือไม่ และอยู่ ในรูปแบบใด	การวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งเก็บข้อมูลโดย การใส่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าสถิติร้อยละ	พฤติกรรมการออมของพนักงานฝ่ายผลิตในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการออมที่ดี ซึ่งโดยมากมีการออมในรูปแบบของ ทรัพย์สินทางการเงินมากที่สุด คือ การถือเงินสดและฝากออมทรัพย์ใน สัดส่วนใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ยังมีการออมนอกระบบโดยการเล่น แชร์เป็นส่วนใหญ่ ในส่วนของการออมในรูปแบบอื่นๆ จะมีการทำ ประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ระยะยาว และการออมในรูปแบบสินทรัพย์ถาวร เช่น บ้าน ที่ดิน ยังเป็นส่วนน้อย เนื่องจากส่วนใหญ่ยังมีระดับรายได้ต่ำ และการศึกษาไม่สูงนัก แต่ผันแปรกับสัดส่วนการซื้อทอง เนื่องจากเป็น สินทรัพย์ที่เก็บสะสมได้ง่ายและแปรสภาพเป็นเงินได้คล่องตัวกว่า

ตารางที่ 2.2 งานวิจัยด้านปัจจัยควบคุมพฤติกรรมกรรมการออมและการคิดแบบแบ่งบัญชีในใจ

ผู้วิจัย	พื้นที่ศึกษา	วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	ผลการศึกษา
ปิยดา สมบัติ วัฒนา (2554)	กรุงเทพมหานคร	เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยควบคุมพฤติกรรมกรรมการออมของบุคคลช่วงวางรากฐานการทำงาน	การรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แล้ววิเคราะห์สถิติพรรณนา โดยใช้สถิติทางสังคมศาสตร์ และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น	พฤติกรรมกรรมการออมได้รับอิทธิพลทางตรงจากความตั้งใจที่จะออม และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากการรับรู้ความสามารถในการออมของตนเอง ความพึงพอใจต่อผลของการออม การตั้งเป้าหมายในการออม ความผูกพันกับเป้าหมาย และการคิดแบบแบ่งบัญชีในใจ และการสร้างกฎเกณฑ์การออม
จง ยุนรา และคณะ (2549) Jong-Youn Rha(2006)	สหรัฐอเมริกา	เพื่อศึกษาผลของกลไกการควบคุมตนเองต่อพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนและศึกษาโครงสร้างที่สำคัญอื่นๆ จากรูปแบบวงจรชีวิตของมาตรฐานออม โดยเฉพาะการศึกษาถึงเป้าหมายการออม	โดยการสำรวจการเงินในรอบสามปีของผู้บริโภคที่นำไปสู่การอธิบายกลไกในการควบคุมตนเองจากประชาชน 4,305 ครัวเรือน โดยการให้ตอบแบบสอบถาม แล้ววิเคราะห์ผลด้วยการ	1. ครัวเรือนส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่ารายได้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการออม โดยพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนได้รับผลกระทบจากกลไกที่จะช่วยให้บุคคลฝึกการควบคุมตนเอง โดยครัวเรือนที่มีการตั้งกฎการออมมีแนวโน้มที่จะใช้จ่ายน้อยกว่ารายได้กว่าผู้ที่ไม่ได้มีกฎเกณฑ์การออม และบุคคลที่มีเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง เช่น ออมเพื่อการเกษียณอายุมีโอกาสของการออมมากกว่าผู้ที่ไม่มีเป้าหมาย 2. สำหรับความคาดหวังเกี่ยวกับรายได้ การวางแผนอนาคตและความเต็มใจที่จะรับความเสี่ยงของครัวเรือนผลการศึกษา

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ผู้วิจัย	พื้นที่ศึกษา	วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	ผลการศึกษา
			ทดสอบค่าไค-สแควร์ และ สมการการถดถอยโลจิสติก	ความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการออม กล่าวคือครัวเรือนที่คาดว่ารายได้จะเพิ่มขึ้นในอนาคตมีแนวโน้มที่จะออมมากกว่าครัวเรือนที่ไม่ได้คาดหวังรายได้ที่จะเพิ่มขึ้น
ปิยดา สมบัติวัฒนา (2554)	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	เพื่อทำความเข้าใจการคิดแบบแบ่งบัญชีในใจที่นิสิตปริญญาโทสาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนำไปใช้ในการจัดการรายได้และค่าใช้จ่าย	การสัมภาษณ์เชิงลึกถึงประสบการณ์การออมเงินของผู้ร่วมวิจัยจำนวน 6 ราย และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเทียบเคียงการกระทำของผู้ร่วมวิจัยกับแนวคิดการออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจ	ผู้ร่วมวิจัยมีวิธีการจัดการรายได้และค่าใช้จ่ายรวมถึงการเก็บออมเงินเพื่อเป็นแหล่งทุนสำหรับการศึกษาระดับปริญญาโทโดยส่วนใหญ่มีรูปแบบการจัดการการเงินส่วนบุคคลที่สอดคล้องกับแนวคิดการคิดแบบแบ่งบัญชีในใจ โดยการจัดสรรรายได้ออกเป็นหลายบัญชีคิดในใจ และมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการใช้จ่ายในการบริโภคแต่ละประเภท แต่มีรูปแบบการบันทึกรายการค่าใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตที่แตกต่างไปจากแนวคิดการคิดแบบแบ่งบัญชีในใจ นอกจากนั้นผู้ร่วมวิจัยยังใช้การคิดเชิงจิตวิทยามากำกับการกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการออมอีกด้วย

จากการศึกษาผลงานวิจัยของกลุ่มตัวอย่างหลายๆ สาขาอาชีพดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมกรรมการออมของกลุ่มตัวอย่างและครัวเรือนมากที่สุด คือ ปัจจัยทางด้านรายได้ ด้านรายจ่าย และภาระหนี้สิน ซึ่งปัจจัยทางด้านรายได้มีผลในทิศทางเดียวกันกับการออม ส่วนปัจจัยทางด้านรายจ่ายและภาระหนี้สิน มีผลในทิศทางตรงกันข้ามกับการออม ผู้ที่ออมส่วนใหญ่จะมีทัศนคติที่ดีต่อการออม โดยมีการออมในรูปแบบทรัพย์สินทางการเงินมากที่สุด มีทั้งการออมในระบบ คือ การถือเงินสดและฝากธนาคาร และการออมนอกระบบ คือ การเล่นแชร์ ส่วนการออมในรูปแบบทรัพย์สินถาวร เช่น บ้าน และที่ดินยังมีน้อย เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีระดับรายได้ที่ต่ำ และมีบางส่วนที่ทำการออมในสถาบันการออมอื่นๆ เช่น การทำประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ระยะยาวกับบริษัทประกันชีวิต จุดมุ่งหมายในการออมของกลุ่มตัวอย่างเป็นการออมเพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน และเป็นการออมในระยะยาว

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการออมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของข้าราชการและลูกจ้าง สังกัดกรมการปกครองในจังหวัดนครปฐม เป็นการศึกษาวิจัยโดยการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการออม เช่น รูปแบบการออมและปริมาณการออมของกลุ่มตัวอย่าง โดยเป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรอิสระ (Independent Variable) กับตัวแปรตาม (Dependent Variable) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระนี้ จะศึกษาเฉพาะข้าราชการและลูกจ้างสังกัดกรมการปกครองในจังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นส่วนราชการส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย ที่ทำการปกครองจังหวัด จำนวน 1 แห่ง และที่ทำการปกครองอำเภอ จำนวน 7 แห่ง รวมประชากรทั้งสิ้น 115 คน (ตารางที่ 3.1) รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนเจ้าหน้าที่กรมการปกครองจังหวัดนครปฐม

	จำนวนข้าราชการ (คน)
ที่ทำการปกครองจังหวัดนครปฐม	22
ที่ทำการปกครองอำเภอเมืองนครปฐม	16
ที่ทำการปกครองอำเภอสามพราน	16
ที่ทำการปกครองอำเภอนครชัยศรี	15
ที่ทำการปกครองอำเภอบางเลน	12
ที่ทำการปกครองอำเภอกำแพงแสน	12
ที่ทำการปกครองอำเภอดอนตูม	11
ที่ทำการปกครองอำเภอพุทธมณฑล	11
รวม	115

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดนครปฐม

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ประชากรทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง แต่เนื่องจากมีผู้ถูกสัมภาษณ์บางรายไม่สะดวกที่จะตอบแบบสอบถามบางข้อ ทำให้แบบสอบถามบางฉบับไม่ครบถ้วน สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงได้ทำการคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ ครบถ้วน เพื่อทำการศึกษาได้เพียง 100 แบบสอบถาม (ตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่กรมการปกครองจังหวัดนครปฐม

หน่วยงาน	ประเภทเจ้าหน้าที่ของรัฐ				รวม
	เจ้าพนักงานปกครอง	นักวิชาการ/เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี	เจ้าหน้าที่ปกครอง	ลูกจ้าง	
ที่ทำการปกครองจังหวัดนครปฐม	9	4	4	2	19
ที่ทำการปกครองอำเภอเมืองนครปฐม	7	2	3	2	14
ที่ทำการปกครองอำเภอสสามพราน	8	2	2	1	13
ที่ทำการปกครองอำเภอนครชัยศรี	6	2	2	2	12
ที่ทำการปกครองอำเภอบางเลน	6	2	2	1	11
ที่ทำการปกครองอำเภอกำแพงแสน	7	1	2	1	11
ที่ทำการปกครองอำเภอดอนตูม	6	1	2	1	10
ที่ทำการปกครองอำเภอพุทธมณฑล	6	1	2	1	10
รวม	54	15	19	10	100

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามตามลำดับดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาดำรา เอกสาร บทความ หลักทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและขอบเขตของการวิจัย และสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบบสอบถามดังกล่าวแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา สถานที่ทำงาน ประเภทเจ้าหน้าที่ของรัฐ อายุราชการ ลักษณะการครอบครองที่อยู่

อาศัย จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และรายละเอียดเกี่ยวกับสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Close end) และคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้และค่าใช้จ่ายของผู้ตอบแบบสอบถามและสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการออมและรูปแบบการออม ของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายปิด (Close end) คำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question) และแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบตัวเลข (Numerical Rating Scale)

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริโภคของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Close end) คำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

ขั้นตอนที่ 2 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาทำการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้มีความถูกต้อง เข้าใจง่ายและชัดเจนตามความมุ่งหมายของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามที่ได้ดำเนินการแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทำการทดสอบ (Pre-test) กับข้าราชการและลูกจ้างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ตัวอย่าง และนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้นำมาทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability Test) โดยวิธีของครอนบัค (Cronbach) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ($\alpha = \text{Coefficient}$)

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ทำการปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปใช้ในการจัดเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 5 นำข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลผลการศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

เก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการจากการใช้แบบสอบถามโดยตรง โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการและลูกจ้าง สังกัดกรมการปกครอง ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 100 คน โดยผู้วิจัยได้คำนึงถึง เรื่องเพศ อายุ และสถานภาพทางครอบครัว ตำแหน่งอาชีพ ประกอบการพิจารณา เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้ที่เป็นตัวแทนของประชากรกลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ค้นคว้าและศึกษาจากหนังสือ บทความ ตำราทางวิชาการ เอกสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลสถิติจากหน่วยงานต่างๆ ที่ได้เผยแพร่ทางระบบอินเทอร์เน็ต เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักนโยบายการออมและการลงทุน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามมาทำการทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการออมของข้าราชการและลูกจ้าง สังกัดกรมการปกครอง ในจังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นส่วนราชการส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย ที่ทำการปกครองจังหวัด จำนวน 1 แห่ง และที่ทำการปกครองอำเภอ จำนวน 7 แห่ง จำนวนแบบสอบถาม 100 ชุด มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. การตรวจสอบข้อมูล (Editing) ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม และแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก
2. การลงรหัส (Coding) นำแบบสอบถามที่ถูกต้องสมบูรณ์มาลงรหัสตามที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า
3. การประมวลผลข้อมูล (Processing) นำข้อมูลที่ได้ลงรหัสแล้วมาบันทึกในคอมพิวเตอร์เพื่อประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อใช้ในการคำนวณหรือ ประมาณค่าแบบจำลองทางสถิติ โดยตัวแปรต่างๆ จะถูกนำมาลงรหัสเพื่อเปลี่ยนสภาพข้อมูลให้อยู่ในรูปตัวเลขแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ในรูปตัวเลขแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งได้กำหนดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์สภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา สถานที่ทำงาน ประเภทเจ้าหน้าที่ของรัฐ อายุงานลักษณะของการถือครองกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ ค่าใช้จ่าย และภาระหนี้สิน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยการนำเสนอในรูปแบบตาราง แสดงค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.2 พฤติกรรมการออม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยการนำเสนอในรูปแบบตาราง แสดงค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการออมของข้าราชการและลูกจ้าง สังกัดกรมการปกครองในจังหวัดนครปฐม โดยการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงินออมกับตัวแปรทางเศรษฐกิจ สังคมและ ตัวแปรด้านจิตวิทยา ซึ่งประกอบด้วย การออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจ (Mental Accounting) การควบคุมตนเอง (Self-control Behavior) พฤติกรรมความเสี่ยง (Risk Preference) และความพอใจในการบริโภคในปัจจุบันเทียบกับการบริโภคในอนาคต (Time Preference) ซึ่งแบบจำลองในการศึกษา เป็นดังนี้

$$\text{SAVING} = \beta_0 + \beta_1 \text{ GEN} + \beta_2 \text{ AGE} + \beta_3 \text{ STA} + \beta_4 \text{ EDU} + \beta_5 \text{ REV} + \beta_6 \text{ MENTAL} + \beta_7 \text{ DRINK} + \beta_8 \text{ SMOKS} + \beta_9 \text{ RISK} + \beta_{10} \text{ TODAY} + \varepsilon_i \quad (3.1)$$

โดยจำแนกรายละเอียดตัวแปรดังนี้

SAVING	แทน	ปริมาณงานออม (บาท/เดือน)
GEN	แทน	เพศของพนักงาน เมื่อ GEN = 1 หมายถึง เพศหญิง และ GEN = 0 หมายถึง เพศชาย
AGE	แทน	อายุของพนักงาน (ปี)
STA	แทน	สถานภาพครอบครัว
EDU	แทน	จำนวนปีที่อยู่ในสถานศึกษา (ปี)
REV	แทน	รายได้ (บาทต่อเดือน)
MENTAL	แทน	การออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจ โดยจะเท่ากับ 1 เมื่อมีการเก็บเงินแบบแบ่งบัญชีในใจ และเท่ากับ 0 เมื่อไม่มีการออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจ
DRINK	แทน	จำนวนครั้งในการดื่มสุรา หรือเครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์ (ครั้งต่อเดือน)
SMOKS	แทน	จำนวนบุหรี่ที่สูบ (มวนต่อวัน) โดยเป็นตัวแทนของการควบคุมตัวเอง กล่าวคือ คนที่ตอบว่ามีจำนวนบุหรี่ที่สูบบามากจะเป็นคนที่ควบคุมตนเองได้น้อยกว่าเมื่อเทียบกับคนตอบว่ามีจำนวนบุหรี่ที่สูบน้อยกว่า
RISK	แทน	คนที่มีพฤติกรรมความเสี่ยง โดยจะเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบข้อ ก. ในแบบสอบถามในคำถามข้อ 31 และ 32 ¹ และ เท่ากับ 0 เมื่อพนักงานตอบอย่างอื่น
TODAY	แทน	คนที่มีความพอใจในการบริโภคในปัจจุบันสูงกว่าการบริโภคในอนาคต โดยจะเท่ากับ 1 เมื่อพนักงานเลือกตอบข้อ ก. ในคำถามข้อ 33 และ 34

¹ ดูรายละเอียดของแบบสอบถามเพิ่มเติมในภาคผนวก

		และเท่ากับ 0 เมื่อพนักงานตอบอย่างอื่น
β_0	คือ	ค่าคงที่
β_i	คือ	ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย
ui	คือ	ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่ม

รายละเอียดของแต่ละตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษาในแบบจำลองมี ดังนี้

1) เพศของพนักงาน (GEN) เนื่องจากเพศหญิงและชาย มีลักษณะทางกายภาพและทัศนคติที่ต่างกัน ซึ่งจากการศึกษาของกนกวรรณ วิเชียร (2555) และฉลพร ศิริสารกุล (2554) ต่างระบุว่าเพศเป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออม ดังนั้นเพศจึงอาจบ่งบอกถึงพฤติกรรมการออม หรือความแตกต่างของปริมาณเงินออมของบุคคลได้ ซึ่งในการศึกษานี้กำหนดให้

$$\begin{aligned} \text{GEN} &= 1 : \text{เมื่อเป็นหญิง} \\ &= 0 : \text{เมื่อเป็นชาย} \end{aligned}$$

2) อายุ (AGE) ตามทฤษฎีการบริโภคตลอดช่วงอายุขัย (the life cycle hypothesis) นั้น บุคคลมักจะเก็บออมเงินไว้ขณะที่ทำงานเพื่อให้ได้เงินออมเพียงพอต่อแผนการบริโภคโดยวางไว้สำหรับตอนเกษียณอายุ ซึ่งเมื่อบุคคลวางแผนจะบริโภคในระดับที่คงตัวตลอดช่วงอายุและรายได้ต่อปีก็มักจะคงตัวในช่วงที่มีงานทำ นั่นทำให้ส่งผลต่อปริมาณเงินออมของบุคคลได้ โดยที่

$$\text{AGE} \leftarrow \text{แทน อายุของพนักงาน (ปี)}$$

3) สถานภาพครอบครัว (STA) เนื่องจากบุคคลที่มีสถานภาพแตกต่างกันย่อมมีภาระในบริโภค และการออมในครัวเรือนแตกต่างกัน ดังนั้นปัจจัยทางด้านสถานภาพ น่าจะมีอิทธิพลต่อปริมาณเงินออมในทางบวกและลบ โดยที่

$$\begin{aligned} \text{STA} &= 1 : \text{เมื่อพนักงานสมรส} \\ &= 0 : \text{เมื่อเป็นโสด หม้าย หรือหย่า} \end{aligned}$$

4) จำนวนปีที่อยู่ในสถานศึกษา (EDU) เนื่องจากบุคคลที่มีการศึกษาที่แตกต่างกันจะมีศักยภาพในการออม ความรู้ ความคิด และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ต่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อปริมาณเงินออมของบุคคลได้ โดยที่

$$\text{EDU} \leftarrow \text{แทน จำนวนปีที่อยู่ในสถานศึกษา (ปี)}$$

5) รายได้ (REV) ตามทฤษฎีการบริโภคและการออมของ Keynes ระบุถึงรายได้ว่าเป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่สุดของการออม โดยปริมาณการออมของบุคคลจะเป็นบวกก็ต่อเมื่อบุคคลต้องมีรายได้ที่สามารถนำไปใช้สอยได้เป็นบวกก่อน ซึ่งการศึกษานี้กำหนดให้

REV แทน รายได้ (บาทต่อเดือน)

6) การออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจ (MENTAL) เนื่องจากบุคคลที่แตกต่างกัน ย่อมมีวัตถุประสงค์การออมที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นออมเพื่อการศึกษาบุตรธิดา เพื่อใช้ในการท่องเที่ยวเพื่อค่ารักษาพยาบาล และออมเพื่อไว้ใช้ในยามหลังเกษียณ หรือแม้กระทั่งการออมเงินรวมไว้เป็นก้อนเดียวโดยไม่ได้แบ่งวัตถุประสงค์เลย ซึ่งจากผลการศึกษาของปิยดา สมบัติวัฒนา (2554) พบว่าการออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจมีผลให้บุคคลทำพฤติกรรมออมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในการศึกษานี้กำหนดให้

MENTAL = 1 : เมื่อมีการแยกเงินออมตามวัตถุประสงค์/แบ่งบัญชีในใจ
= 0 : เมื่อไม่มีการแยกเงินออมตามวัตถุประสงค์หรือไม่มีเงินออม

7) จำนวนครั้งในการดื่มสุรา (DRINK) สำหรับการควบคุมพฤติกรรมที่บุคคลกระทำเพื่อให้ได้สิ่งที่ตนต้องการซึ่งคือปริมาณเงินออมนั้น การศึกษากลุ่มตัวอย่างนี้ใช้จำนวนครั้งในการดื่มสุราหรือเครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์เป็นตัวแทนการควบคุมตนเอง เนื่องจากมีข้อสมมติว่าบุคคลที่สามารถควบคุมตนเองได้จะไม่บริโภคสุรา หรือบริโภคสุราน้อยกว่าบุคคลที่ควบคุมพฤติกรรมของตนเองไม่ได้ โดย

DRINK แทน จำนวนครั้งในการดื่มสุรา หรือเครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์
(จำนวนครั้งต่อเดือน)

8) จำนวนบุหรี่ที่สูบ (SMOKS) นอกจากคุณภาพชีวิตที่ต้องเสียไปแล้ว จากการศึกษาของชยันตร์ธร ปทุมานนท์ (2554) ยังพบอีกว่า การสูบบุหรี่ก่อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันเกิดจากค่าใช้จ่ายและคุณภาพชีวิตที่สูญเสียไปจากการป่วยด้วยโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่อีกด้วย ดังนั้น การศึกษานี้จึงกำหนดให้พฤติกรรมการสูบบุหรี่เป็นอีกหนึ่งตัวแทนของการควบคุมตนเองโดยที่

SMOKS แทน จำนวนบุหรี่ที่สูบเฉลี่ยต่อวัน (จำนวนมวนต่อวัน)

9) พฤติกรรมความเสี่ยง (RISK) การศึกษานี้มีสมมติฐานว่า บุคคลที่กลัวความเสี่ยงน่าจะมีแนวโน้มที่จะมีเงินออมมากกว่าบุคคลที่ชอบความเสี่ยง ซึ่งคำถามเพื่อใช้ในการทดสอบเป็นดังนี้

แบบสอบถาม ข้อ 31. ถ้ามีทางเลือก 2 ทางเลือกดังต่อไปนี้ ท่านจะเลือกทางเลือกใด

ทางเลือก ก. ท่านมีโอกาส 100% ที่จะได้รับเงินอย่างแน่นอน จำนวน 100 บาท

ทางเลือก ข. ท่านมีโอกาส 50% ที่จะได้รับเงินจำนวน 220 บาท และโอกาสอีก 50% ที่ท่านจะไม่ได้อะไรเลย

(.....) ทางเลือก ก.

(.....) ทางเลือก ข.

แบบสอบถาม ข้อ 32. ถ้ามีทางเลือก 2 ทางเลือกดังต่อไปนี้ ท่านจะเลือกทางเลือกใด

ทางเลือก ก. ท่านมีโอกาส 100% ที่จะได้รับเงินอย่างแน่นอน จำนวน 100 บาท

ทางเลือก ข. ท่านมีโอกาส 75% ที่จะได้รับเงินจำนวน 220 บาท และโอกาสอีก 25% ที่ท่านจะไม่ได้อะไรเลย

(.....) ทางเลือก ก.

(.....) ทางเลือก ข.

โดยกำหนดให้ เท่ากับ 1 เมื่อพนักงานเลือกตอบข้อ ก. ในคำถามข้อ 31 และ 32 และเท่ากับ 0 เมื่อพนักงานตอบอย่างอื่น

RISK = 1 : เมื่อเป็นบุคคลที่กลัวความเสี่ยง

= 0 : เมื่อเป็นบุคคลที่ชอบความเสี่ยงและอื่นๆ

10) ความพอใจในการบริโภคในปัจจุบันเทียบกับการบริโภคในอนาคต (TODAY) เนื่องจากบุคคลให้ความพอใจในการบริโภคสินค้าและบริการในปัจจุบันและอนาคตไม่เท่ากัน (วรณี จิเจริญ : 2558, 504) โดยบุคคลที่มีอัตราคิดลดสูงจะให้ความสำคัญกับการบริโภคในปัจจุบันมากกว่าอนาคต หรือมีความพอใจในการบริโภคในปัจจุบันสูงกว่าการบริโภคในอนาคต ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้จะมีแนวโน้มในการออมเงินน้อยกว่าคนที่อัตราคิดลดต่ำ ในทางกลับกันบุคคลที่มีอัตราคิดลดต่ำจะให้ความสำคัญในการบริโภคในอนาคตมากกว่าการบริโภคในปัจจุบัน และจะมีแนวโน้มในการออมเงินมากกว่าคนที่อัตราคิดลดสูง ซึ่งคำถามเพื่อใช้ในการทดสอบเป็นดังนี้

แบบสอบถาม ข้อ 33. ถ้ามีทางเลือก 2 ทางเลือกดังต่อไปนี้ ท่านจะเลือกทางเลือกใด

ทางเลือก ก. ท่านจะได้รับเงิน จำนวน 100 บาท ในวันนี้

ทางเลือก ข. ท่านจะได้รับเงิน จำนวน 120 บาท ในวันพรุ่งนี้

(.....) ทางเลือก ก.

(.....) ทางเลือก ข.

แบบสอบถาม ข้อ 34. ถ้ามีทางเลือก 2 ทางเลือกดังต่อไปนี้ ท่านจะเลือกทางเลือกใด

ทางเลือก ก. ท่านจะได้รับเงิน จำนวน 100 บาท **ในอีก 30 วันข้างหน้า**

ทางเลือก ข. ท่านจะได้รับเงิน จำนวน 120 บาท **ในอีก 31 วันข้างหน้า**

(.....) ทางเลือก ก.

(.....) ทางเลือก ข.

ซึ่งในการศึกษานี้กำหนดให้เท่ากับ 1 เมื่อพนักงานเลือกตอบข้อ ก. ในคำถามข้อ 33 และ 34 และเท่ากับ 0 เมื่อพนักงานตอบอย่างอื่น

TODAY = 1 : เมื่อเป็นบุคคลที่อัตราคิดลดสูง

= 0 : เมื่อเป็นบุคคลที่มีอัตราคิดลดต่ำ และอื่นๆ

3.4 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการออมเงิน และปัญหาเกี่ยวกับการออม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยการนำเสนอในรูปแบบตาราง ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมการออมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของข้าราชการและลูกจ้าง สังกัดกรมการปกครองในจังหวัดนครปฐม จำนวน 100 ตัวอย่าง ผู้ศึกษาขอเสนอประเด็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลใน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ข้าราชการและลูกจ้าง สังกัดกรมการปกครองในจังหวัดนครปฐมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่หรือร้อยละ 66 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 34 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ยอยู่ที่ 39.56 ปี ซึ่งร้อยละ 47 ยังเป็นโสด โดยจบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุดถึงร้อยละ 61 มีสถานะเป็นข้าราชการร้อยละ 57 เป็นลูกจ้างร้อยละ 35 มีอายุงานเฉลี่ยที่ 14.35 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 37 ยังอาศัยอยู่กับบิดามารดาของตนเองหรือคู่สมรส มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยที่ 2.99 คน และมีรายได้ต่อครัวเรือนเฉลี่ยที่ 43,093.70 บาท ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยที่ 24,787.20 บาท หนี้สินต่อครัวเรือนเฉลี่ยที่ 11,057.50 บาท (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 สภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

	n = 100	
ปัจจัยด้านบุคคล	ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	34	34
- หญิง	66	66

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ปัจจัยด้านบุคคล	ความถี่	ร้อยละ
2. อายุ		
- ไม่เกิน 30 ปี	23	23
- 31-40 ปี	27	27
- 41-50 ปี	34	34
- 51-60 ปี	16	16
อายุเฉลี่ย 39.56 ปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.72458 ค่ามัธยฐานเท่ากับ 40		
3. สถานภาพครอบครัว		
- โสด	47	47
- สมรส	43	43
- หม้าย/หย่าร้าง	10	10
4. ระดับการศึกษา		
- ต่ำกว่าปริญญาตรี	17	17
- ปริญญาตรี	61	61
- ปริญญาโท	22	22
5. ประเภทเจ้าหน้าที่ของรัฐ		
- ข้าราชการ	57	57
- ลูกจ้าง	35	35
- อื่นๆ	8	8
6. อายุงาน		
- 0-10ปี	47	47
- 11-20ปี	18	18
- 21-30ปี	25	25
- 31-40ปี	10	10
อายุงานเฉลี่ย 14.35 ปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.53913 ค่ามัธยฐานเท่ากับ 12		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ปัจจัยด้านบุคคล	ความถี่	ร้อยละ
7. ลักษณะที่อยู่อาศัย		
- บ้านตนเอง	18	18
- บ้านระหว่างการผ่อนชำระ	25	25
- บ้านเช่า	12	12
- บ้านพ่อแม่	37	37
- บ้านบุคคลอื่น	2	2
- บ้านพักข้าราชการ	6	6
8. จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
- ไม่เกิน 5 คน	94	94
- มากกว่า 5 คน	6	6
จำนวนสมาชิกเฉลี่ย 2.99 คน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.77237 ค่ามัธยฐานเท่ากับ 3		
9. รายได้ต่อครัวเรือน		
- ไม่เกิน 20,000 บาท	28	28
- 20,001-30,000 บาท	16	16
- 30,001-40,000 บาท	14	14
- 40,001-50,000 บาท	8	8
- 50,001 บาทขึ้นไป	34	34
รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 43,093.7 บาท		
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 31712.20654		
ค่ามัธยฐานเท่ากับ 32500		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ปัจจัยด้านบุคคล	ความถี่	ร้อยละ
10. ค่าใช้จ่ายต่อครัวเรือน		
- ไม่เกิน20,000 บาท	49	49
- 20,001-30,000 บาท	21	21
- 30,001-40,000 บาท	15	15
- 40,001-50,000 บาท	5	5
- 50,001 บาทขึ้นไป	10	10
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน 24,787.20 บาท		
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 17198.920 ค่ามัธยฐาน 21000		
11. ภาระหนี้สินต่อครัวเรือน		
- ไม่มีหนี้สิน	20	20
- 0-20,000บาท	64	64
- 20,001-30,000บาท	6	6
- 30,001-40,000บาท	4	4
- 40,001-50,000บาท	5	5
- 50,001บาทขึ้นไป	1	1
หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน 11,057.50 บาท ค่ามัธยฐาน 7250		

ที่มา : จากการสำรวจเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2559

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการออมของเจ้าหน้าที่กรมการปกครองจังหวัดนครปฐม

จากการศึกษาพบว่าเจ้าหน้าที่กรมการปกครองจังหวัดนครปฐมส่วนใหญ่หรือร้อยละ 80 มีการออมเงิน มีเพียงร้อยละ 20 เท่านั้นที่ไม่มีการออมเงิน โดยเงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือนอยู่ที่ 8,920 บาท ระยะเวลาการออมเฉลี่ยอยู่ที่ 11.59 ปี โดยร้อยละ 56.3 ออมเงินรวมเป็นก้อนเดียว และผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 38.8 ให้เหตุผลอันดับแรกที่ออมเงินเนื่องจากมีวัตถุประสงค์เพื่อไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน สำหรับแหล่งเงินฝากนั้นส่วนใหญ่หรือร้อยละ 73.8 ออมเงินไว้ในธนาคาร ทั้งนี้ร้อยละ 67.5 ไม่มีเงินออกนอกกระบบ และวิธีการจัดสรรเงินออมน้อยลง 47.6 ระบุนอมนเงินจากรายได้ของคนใดคนหนึ่งในรอบครัว (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2 พฤติกรรมการออมของเจ้าหน้าที่กรมการปกครองจังหวัดนครปฐม

พฤติกรรมการออม	ความถี่	ร้อยละ
12. การออมเงิน		
- ออม	80	80
- ไม่ออม	20	20
13. ปริมาณเงินออม		
- 1-10,000 บาท	63	78.8
- 10,001-20,000 บาท	6	7.5
- 30,001-40,000 บาท	6	7.5
- 40,001-50,000 บาท	3	3.8
- 50,000บาทขึ้นไป	2	2.5
ปริมาณเงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน 8,920 บาท		
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 13195.37 ค่ามัธยฐาน 3650		
14. ระยะเวลาการออม		
- 1-10 ปี	49	61.3
- 11-20 ปี	21	26.3
- 21-30 ปี	9	11.3
- 30 ปีขึ้นไป	1	1.3
ระยะเวลาในการออมเฉลี่ย 11.59 ปี		
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.179909 ค่ามัธยฐานเท่ากับ 10		
15. วิธีการออม		
- ออมรวมเป็นก้อนเดียว	45	56.3
- แยกตามวัตถุประสงค์	35	43.8
16. วัตถุประสงค์ในการออม		
- เพื่อวัตถุประสงค์อื่น	49	61.3
- เพื่อไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน	31	38.8
17. การออมเงินในระบบ		
- ออมเงินไว้กับสถาบันการเงินอื่น	21	26.3
- ออมเงินไว้กับธนาคาร	59	73.8

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

พฤติกรรมการออม	ความถี่	ร้อยละ
18. การออมเงินนอกระบบ		
- ไม่มีเงินออมนอกระบบ	54	67.5
- มีเงินออมนอกระบบ	26	32.5
19. วิธีการจัดสรรเงินออม		
- ออมจากเงินคนใดคนหนึ่ง	38	47.6
- แบ่งจากแหล่งรายได้	16	20.0
- ออมจากเงินทุกคน	26	32.5

ที่มา : จากการสำรวจเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2559

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการออมของข้าราชการและลูกจ้าง สังกัดกรมการปกครองใน จังหวัดนครปฐม

3.1 การควบคุมตนเอง พฤติกรรมความเสี่ยงและความพอใจในการบริโภคในปัจจุบัน เทียบกับการบริโภคในอนาคต

3.1.1 การควบคุมตนเอง (self-control) จากการสำรวจข้อมูลการควบคุมตนเองจากการบริโภค พฤติกรรมความเสี่ยงและความพอใจในการบริโภคในปัจจุบันเทียบกับการบริโภคในอนาคตของเจ้าหน้าที่กรมการปกครองจังหวัดนครปฐมพบว่า จากกลุ่มตัวอย่าง 100 คน ร้อยละ 86 เห็นว่า จำนวนเงินที่ออมไม่เพียงพอสำหรับการใช้จ่ายยามเกษียณหรือกรณีเกิดเหตุจำเป็นเร่งด่วนเป็นการดำเนินชีวิตบนความเสี่ยง ซึ่งร้อยละ 91 จะให้ความสำคัญกับการออมมากขึ้น สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้จ่ายเงินเพื่อการบริโภค ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่หรือร้อยละ 57 จัดลำดับความสำคัญของความจำเป็นในสินค้าเป็นอันดับหนึ่งของการบริโภค และมากที่สุดถึงร้อยละ 88 ไม่สูบบุหรี่ ร้อยละ 80 ไม่ดื่มสุรา และความถี่ในการเลี้ยงสังสรรค์ หรือรับประทานอาหารนอกบ้านกับครอบครัวหรือเพื่อนฝูงเฉลี่ยต่อเดือนเพียง 2.535 ครั้งเท่านั้น

3.1.2 พฤติกรรมความเสี่ยง (Risk Preference) การศึกษานี้มีสมมติฐานว่า บุคคลที่กลัวความเสี่ยงน่าจะมีแนวโน้มที่จะมีเงินออมมากกว่าบุคคลที่ชอบความเสี่ยง ซึ่งคำถามเพื่อใช้ในการทดสอบเป็นดังนี้

แบบสอบถาม ข้อ 31. ถ้ามีทางเลือก 2 ทางเลือกดังต่อไปนี้ ท่านจะเลือกทางเลือกใด

ทางเลือก ก. ท่านมีโอกาส 100% ที่จะได้รับเงินอย่างแน่นอน จำนวน 100 บาท

ทางเลือก ข. ท่านมีโอกาส 50% ที่จะได้รับเงินจำนวน 220 บาท และโอกาสอีก 50% ที่ท่าน
จะไม่ได้อะไรเลย

(.....) ทางเลือก ก.

(.....) ทางเลือก ข.

แบบสอบถาม ข้อ 32. ถ้ามีทางเลือก 2 ทางเลือกดังต่อไปนี้ ท่านจะเลือกทางเลือกใด

ทางเลือก ก. ท่านมีโอกาส 100% ที่จะได้รับเงินอย่างแน่นอน จำนวน 100 บาท

ทางเลือก ข. ท่านมีโอกาส 75% ที่จะได้รับเงินจำนวน 220 บาท และโอกาสอีก 25% ที่ท่าน
จะไม่ได้อะไรเลย

(.....) ทางเลือก ก.

(.....) ทางเลือก ข.

โดยผลการสอบถามความคิดเห็นสำหรับคำถามข้อ 31 และ 32 เป็นดังนี้

- บุคคลที่กลัวความเสี่ยง (risk averse) คือ เลือกตอบข้อ ก. ทั้ง 2 ข้อ จำนวนร้อยละ 50
- บุคคลที่ชอบความเสี่ยง (risk lover) คือ เลือกตอบข้อ ข. ทั้ง 2 ข้อ จำนวนร้อยละ 21
- บุคคลที่เลือกตอบสลับกันทั้งข้อ ก. และ ข้อ ข. จำนวนร้อยละ 29

3.1.3 ความพอใจในการบริโภคในปัจจุบันเทียบกับการบริโภคในอนาคต (Time Preference) เนื่องจากบุคคลให้ความพอใจในการบริโภคสินค้าและบริการในปัจจุบันและอนาคตไม่เท่ากัน (วรณี จิเจริญ : 2558, 504) โดยบุคคลที่มีอัตราคิดลดสูง จะให้ความสำคัญกับการบริโภคในปัจจุบันมากกว่าอนาคต ในทางกลับกันบุคคลที่มีอัตราคิดลดต่ำจะให้ความสำคัญในการบริโภคในอนาคตมากกว่าการบริโภคในปัจจุบัน ซึ่งคำถามเพื่อใช้ในการทดสอบเป็นดังนี้

แบบสอบถาม ข้อ 33. ถ้ามีทางเลือก 2 ทางเลือกดังต่อไปนี้ ท่านจะเลือกทางเลือกใด

ทางเลือก ก. ท่านจะได้รับเงิน จำนวน 100 บาท ในวันนี้

ทางเลือก ข. ท่านจะได้รับเงิน จำนวน 120 บาท ในวันพรุ่งนี้

(.....) ทางเลือก ก.

(.....) ทางเลือก ข.

แบบสอบถาม ข้อ 34. ถ้ามีทางเลือก 2 ทางเลือกดังต่อไปนี้ ท่านจะเลือกทางเลือกใด

ทางเลือก ก. ท่านจะได้รับเงิน จำนวน 100 บาท **ในอีก 30 วันข้างหน้า**

ทางเลือก ข. ท่านจะได้รับเงิน จำนวน 120 บาท **ในอีก 31 วันข้างหน้า**

(.....) ทางเลือก ก.

(.....) ทางเลือก ข.

ผลการสอบถามความคิดเห็นสำหรับคำถามข้อ 33 และ 34 เป็นดังนี้

- บุคคลที่มีอัตราคิดลดสูง หรือบุคคลที่มีความพอใจในการบริโภคในปัจจุบันสูงกว่าการบริโภคในอนาคต คือ เลือกตอบข้อ ก. ทั้ง 2 ข้อ ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 35 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

- บุคคลที่มีอัตราคิดลดต่ำ หรือบุคคลที่มีความพอใจในการบริโภคในอนาคตสูงกว่าการบริโภคในปัจจุบัน คือ เลือกตอบข้อ ข. ทั้ง 2 ข้อ ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 43 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

- บุคคลที่เลือกตอบสลับกันทั้งข้อ ก. และ ข้อ ข. จำนวนร้อยละ 22 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

ตารางที่ 4.3 การควบคุมตนเอง พฤติกรรมความเสี่ยงและความพอใจในการบริโภคในปัจจุบันเทียบกับการบริโภคในอนาคต

		n= 100	
พฤติกรรมกรบริโภค		ความถี่	ร้อยละ
1.	ความเสี่ยงของการไม่มีเงินออม		
	- ไม่เป็นความเสี่ยง	14	14
	- เป็นความเสี่ยง	86	86
2.	วิธีกำจัดความเสี่ยง		
	- ไม่ทำอะไร	9	9
	- ให้ความสำคัญกับการออม	91	91
3.	ปัจจัยการบริโภค		
	- ปัจจัยอื่นที่ไม่ใช่ความจำเป็นในสินค้า	43	43
	- ความจำเป็นในสินค้า	57	57

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

พฤติกรรมการบริโภค	ความถี่	ร้อยละ
4. ปริมาณการสูบบุหรี่ (self-control)		
- ไม่สูบบุหรี่	88	88
- สูบตั้งแต่ 1-15 มวนต่อวัน	12	12
5. ความถี่ในการดื่มสุรา (self-control)		
- ไม่ดื่มเลย	80	80
- ดื่มตั้งแต่ 1-20 ครั้งต่อเดือน	20	20
6. ความถี่ของการร่วมงานเลี้ยงสรรค์ (self-control)		
- ไม่ไปงานเลี้ยงเลย	11	11
- 1 – 5 ครั้งต่อเดือน	82	82
- 6-10 ครั้งต่อเดือน	7	7
7. พฤติกรรมความเสี่ยง (Risk Preference)		
- กลัวความเสี่ยง (risk averse)	50	50
- ชอบความเสี่ยง (risk lover)	21	21
- อื่นๆ	29	29
8. ความพอใจในการบริโภคในปัจจุบันเทียบกับการบริโภคในอนาคต (Time Preference)		
- อัตราคิดลดสูง	35	35
- อัตราคิดลดต่ำ	43	43
- อื่นๆ	22	22

ที่มา : จากการสำรวจเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2559

3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเงินออม

จากการประมาณการด้วยสมการถดถอยของแบบจำลองโทบิต (Tobit model) ด้วย LR test พบว่าค่า Chi-square ที่คำนวณได้สูงกว่าค่าวิกฤตที่ 0.01 ($\text{Prob} > \chi^2 = 0.0000$) แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระในสมการจะมีอย่างน้อย 1 ค่าที่มีผลกระทบต่อปริมาณเงินออม ซึ่งตัวแปรอิสระบางตัวที่สามารถนำไปใช้พยากรณ์ปริมาณเงินออมมีรายละเอียดตารางที่ 4.4

- รายได้บุคคล และ การออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจมีอิทธิพลต่อปริมาณเงินออม ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01
- พฤติกรรมความเสี่ยง (Risk Preference) มีอิทธิพลต่อปริมาณเงินออม ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05
- การควบคุมตนเอง (Self-control Behavior) จากข้อมูลปริมาณการสูบบุหรี่ต่อเดือนมีอิทธิพลต่อปริมาณเงินออม ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.10
- ปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา และความพอใจในการบริโภคในปัจจุบันเทียบกับการบริโภคในอนาคต (Time Preference) ไม่มีอิทธิพลต่อปริมาณเงินออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.4 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเงินออม

ตัวแปร	สัญลักษณ์	Unstandardized Coefficients		t-statistic	P> t
		Coefficients	Std. Error		
เพศ	FEMALE	3499.965	2379.725	1.47	0.145
อายุ	AGE	-115.123	99.606	-1.16	0.251
สถานภาพ	STA	400.875	2081.69	0.19	0.848
ระดับการศึกษา	EDU	807.689	547.00	1.48	0.143
รายได้	REV	.372583***	.035663	10.45	0.000
การบัญชีคิดในใจ	MENTAL	5309.71***	1860.874	2.85	0.005
การสูบบุหรี่	SMOKS	-710.319*	362.065	-1.96	0.053
การดื่มสุรา	DRINK	277.373	341.654	0.81	0.419
พฤติกรรมความเสี่ยง (คนกลัวความเสี่ยง =1)	RISK	4142.137**	1997.531	2.07	0.041
ความพอใจในการบริโภค ในปัจจุบันสูงกว่าอนาคต	TODAY	2122.572	2020.123	1.05	0.296
ค่าคงที่	CONS	-25837.48	10173.41	-2.54	0.013
Number of obs = 100		Log likelihood = -843.14502			
LR chi2 (6) = 105.38		Prob > chi2 = 0.0000			

ที่มา : จากการคำนวณ

- หมายเหตุ : * = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.10
 ** = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05
 *** = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเงินออม สามารถสร้างตัวแบบของความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$\text{SANING} = -25837.48 + 0.3726 \cdot \text{REV} + 2878.117 \cdot \text{MENTAL} - 710.319 \cdot \text{SMOKS} + 4142.137 \cdot \text{RISK} \quad (4.1)$$

จากสมการที่ (4.1) อธิบายได้ว่า

- หากเจ้าหน้าที่มีรายได้เพิ่มขึ้น 1 บาทจะมีแนวโน้มออมเงินเพิ่มขึ้น 0.3726 บาทต่อเดือนเมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆคงที่
- เจ้าหน้าที่ที่มีการออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจมีแนวโน้มที่จะมีเงินออมมากกว่าคนที่ออมเงินเป็นก้อนเดียวและคนที่ไม่ออมเงินอยู่ 2,878.12 บาทต่อเดือนเมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆคงที่
- หากเจ้าหน้าที่สูบบุหรี่เพิ่มขึ้น 1 มวนต่อวันจะมีแนวโน้มออมเงินลดลง 710.32 บาทต่อเดือนเมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆคงที่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คนที่ไม่สามารถควบคุมตัวเองมีแนวโน้มที่จะมีเงินอมน้อยกว่าคนที่ควบคุมตัวเองได้
- คนที่กลัวความเสี่ยงมีแนวโน้มที่จะมีเงินออมสูงกว่าคนที่ชอบความเสี่ยง 4,142.14 บาทต่อเดือนเมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆคงที่

3.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจูงใจออมเงิน และปัญหาเกี่ยวกับการออม

สำหรับการสำรวจความเห็นที่มีต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจูงใจออมเงิน และปัญหาเกี่ยวกับการออม ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ตอบแบบสอบถามจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยต่างๆโดยกำหนดให้ลำดับ 1 มากที่สุดและลำดับ 2 – 5 รองลงมาตามลำดับ ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่กรมการปกครองจังหวัดนครปฐมส่วนใหญ่เห็นว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจูงใจออมเงินเป็นดังนี้

อันดับหนึ่ง ปัจจัยด้านรายได้ (ลำดับเฉลี่ย 1.87)

อันดับสอง ปัจจัยด้านความมั่นคงในอาชีพการงาน (ลำดับเฉลี่ย 2.96)

อันดับสาม ปัจจัยด้านผลตอบแทนจากการออม เช่น อัตราดอกเบี้ย/เงินปันผล (ลำดับเฉลี่ย 3.14)

อันดับสี่ ปัจจัยด้านความต้องการมีที่อยู่อาศัย และเครื่องอำนวยความสะดวก เช่น บ้านและรถยนต์ เป็นต้น (ลำดับเฉลี่ย 3.35)

อันดับห้า ปัจจัยด้านการเตรียมพร้อมสำหรับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้นในอนาคต (ลำดับเฉลี่ย 3.68)

ในส่วนของปัญหาเกี่ยวกับการออม เจ้าหน้าที่กรมการปกครองจังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการออมในปัจจุบันตามลำดับดังนี้

อันดับหนึ่ง รายได้ไม่เพียงพอต่อการออม (อันดับเฉลี่ย 2.06)

อันดับสอง ผลตอบแทนในการออมต่ำ (อันดับเฉลี่ย 2.11)

อันดับสาม ขาดข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการออมประเภทต่างๆ (อันดับเฉลี่ย 2.71)

อันดับสี่ ความไม่สะดวกในการใช้บริการ (อันดับเฉลี่ย 3.18)

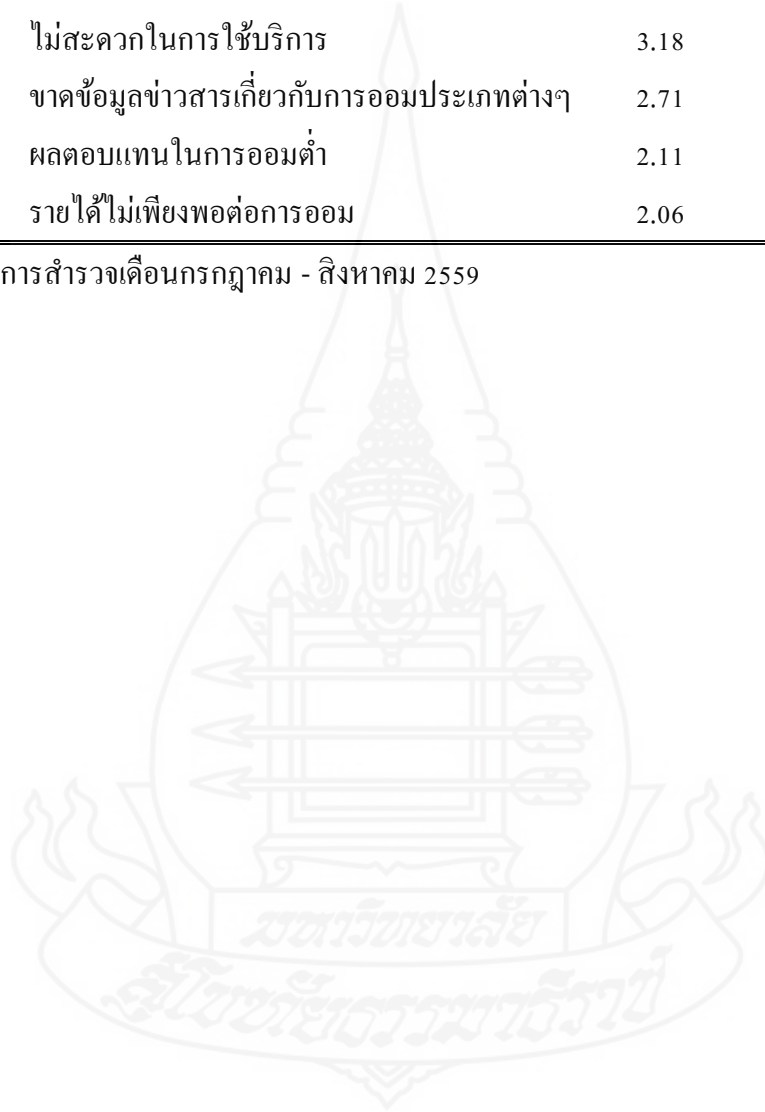
ตารางที่ 4.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจูงใจออมเงิน และปัญหาเกี่ยวกับการออม

ปัจจัย	ลำดับ เฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจูงใจออมเงิน		
- รายได้	1.87	1.14287
- ผลตอบแทนจากการออม เช่น อัตราดอกเบี้ย/เงิน ปันผล	3.14	1.29506
- ความมั่นคงในอาชีพการงาน	2.96	1.16272
- ความต้องการมีที่อยู่อาศัย และเครื่องอำนวยความสะดวก	3.35	1.38078
- เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้นใน อนาคต	3.68	1.39899

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ปัจจัย	ลำดับ เฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
2. ปัญหาเกี่ยวกับการออม		
- ไม่สะดวกในการใช้บริการ	3.18	0.84543
- ขาดข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการออมประเภทต่างๆ	2.71	0.92436
- ผลตอบแทนในการออมต่ำ	2.11	0.98365
- รายได้ไม่เพียงพอต่อการออม	2.06	1.34705

ที่มา : จากการสำรวจเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม 2559

บทที่ 5

สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมของข้าราชการและลูกจ้าง สังกัดกรมการปกครองในจังหวัดนครปฐม ในบทที่ผ่านมา ผู้ศึกษาสรุปผลการศึกษาวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

1. สรุปการศึกษา

1.1 สภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 100 คน พบว่าข้าราชการและลูกจ้าง สังกัดกรมการปกครองในจังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 66 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 34 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ยอยู่ที่ 39.56 ปี โดยเป็นโสดร้อยละ 47 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุดถึงร้อยละ 61 ข้าราชการร้อยละ 57 รองลงมาร้อยละ 35 เป็นลูกจ้าง มีอายุงานเฉลี่ยที่ 14.35 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 37 ยังอาศัยอยู่กับบิดามารดาของตนเองหรือคู่สมรส มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยที่ 2.99 คน มีรายได้ต่อครัวเรือนเฉลี่ยที่ 43,093.70 บาท ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยที่ 24,787.20 บาท และมีภาระหนี้สินต่อครัวเรือนเฉลี่ยที่ 11,057.50 บาท

1.2 พฤติกรรมการออมของเจ้าหน้าที่กรมการปกครองจังหวัดนครปฐมร้อยละ 80 มีการออมเงิน มีเพียงร้อยละ 20 เท่านั้นที่ไม่มีการออมเงิน โดยเงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือนอยู่ที่ 8,920 บาท ระยะเวลาการออมเฉลี่ยอยู่ที่ 11.59 ปี ซึ่งร้อยละ 56.3 ออมเงินรวมเป็นก้อนเดียว ร้อยละ 38.8 ให้เหตุผลอันดับแรกที่ออมเงินเนื่องจากมีวัตถุประสงค์เพื่อไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน สำหรับแหล่งเงินฝากนั้นส่วนใหญ่หรือร้อยละ 73.8 ออมเงินไว้ในธนาคาร ทั้งนี้ร้อยละ 67.5 ไม่มีเงินออมนอกระบบ และวิธีการจัดสรรเงินออมร้อยละ 47.6 ระบุออมเงินจากรายได้ของคนใดคนหนึ่งในรอบครัว

1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการออมของข้าราชการและลูกจ้าง สังกัดกรมการปกครองในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเงินออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ได้แก่ รายได้ และการออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจ (Mental Accounting) ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเงินออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้แก่ พฤติกรรมความเสี่ยง (Risk Preference) และการควบคุมตนเอง (self-control behaviour) มีผลต่อปริมาณเงินออม ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 ส่วนปัจจัยด้านเพศ อายุ

สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา การควบคุมตนเองด้านการดื่มสุรา และความพอใจในการบริโภคในปัจจุบันเทียบกับการบริโภคในอนาคต (Time Preference) ไม่มีอิทธิพลต่อปริมาณเงินออม

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาพฤติกรรมการออม และปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมของข้าราชการและลูกจ้าง สังกัดกรมการปกครองในจังหวัดนครปฐม ผู้ศึกษาได้แบ่งการอภิปรายผลออกเป็น 2 หัวข้อดังต่อไปนี้

2.1 พฤติกรรมการออมของเจ้าหน้าที่กรมการปกครองส่วนใหญ่ฝากเงินไว้กับธนาคาร และมีวัตถุประสงค์อันดับแรกเพื่อไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กฤตภาส เลิศสงคราม (2555) ที่ระบุพฤติกรรมการออมของพนักงานบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ โดยส่วนใหญ่จะออมในสถาบันการเงิน และมีจุดมุ่งหมายของการออมเพื่อใช้จ่ายยามฉุกเฉิน ในส่วนของปริมาณเงินฝากต่อเดือนโดยเฉลี่ยจำนวน 8,920 บาท สอดคล้องกับผลการศึกษาของคลพร ศิริสารกุล (2554) ที่ระบุว่าบุคคลส่วนใหญ่ออมเงินไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือนโดยการฝากเงินไว้กับธนาคาร แต่ไม่สอดคล้องกับปริมาณเงินฝากเฉลี่ยต่อเดือนจากการศึกษาของกฤตภาส เลิศสงคราม ที่ระบุจำนวนเงินออมของพนักงานต่ำกว่า 5,000 บาท ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นบุคคลต่างสาขาอาชีพซึ่งมีรายได้แตกต่างกัน

2.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณเงินออมของข้าราชการและลูกจ้าง สังกัดกรมการปกครองในจังหวัดนครปฐม สามารถอภิปรายได้ดังนี้

2.2.1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการออมเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากการวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอยโทบิต (Tobit regression) มีเพียงปัจจัยเดียวคือ รายได้ โดยจากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านรายได้มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันหรือมีค่าเป็นบวกกับปริมาณเงินออม แสดงให้เห็นว่าหากเจ้าหน้าที่กรมการปกครองมีรายได้เพิ่มขึ้นย่อมส่งผลให้ออมเงินเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการบริโภคตามสมมติฐานรายได้สัมบูรณ์ของเคนส์ (Keynesian Absolute income Hypothesis) ที่ระบุว่าเมื่อระดับรายได้สูงขึ้น บุคคลจะมีแนวโน้มการออมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปพิชญา บุญศรี (2555) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือนมากที่สุด คือ รายได้ และสอดคล้องกับผลการศึกษาคลพร ศิริสารกุล (2554) ที่ระบุว่าภาระหนี้สินมีผลต่อการออมในทิศทางตรงกันข้าม แต่ปัจจัยที่มีผลต่อการออมในทิศทางเดียวกันคือ รายได้ถาวร รายได้ชั่วคราว และจากผลการศึกษาค้นพบว่า ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม (Marginal propensity to save: MPS) ของเจ้าหน้าที่มีค่าเท่ากับ 0.3726 แสดงให้เห็นว่า เมื่อรายได้เปลี่ยนแปลงไป 1 บาทปริมาณการออมของเจ้าหน้าที่จะเปลี่ยนแปลงไป 0.37 บาท

ซึ่งผลการศึกษานี้อาจแตกต่างไปจากสมมติฐานเกี่ยวกับความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม โดยปกติ เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการบริโภค (marginal propensity to consume: MPC) ของคนที่มีรายได้น้อยจะมีค่าสูง เพราะฉะนั้นความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม (MPS) ของคนมีรายได้น้อยจะมีค่าต่ำไปด้วย หรืออาจกล่าวได้ว่า APS (average propensity to save : ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออม) และ MPS (marginal propensity to save : ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม) จะสูงขึ้นเรื่อยๆ เมื่อรายได้เพิ่มขึ้น

2.2.2 การออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจ (Mental Accounting) มีความสัมพันธ์กับปริมาณเงินออมไปในทิศทางเดียวกันหรือมีค่าเป็นบวก ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า หากเจ้าหน้าที่มีการออมเงิน โดยแบ่งตามวัตถุประสงค์ในการใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้มีเงินออมเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งผลการศึกษานี้ไม่แตกต่างจากการศึกษาการศึกษาของกุลฐกาน ตั้งทิวาพร (2555) ที่พบว่า การออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจมีผลส่งเสริมให้มีการออมเพิ่มขึ้น และของปิยดา สมบัติวัฒนา (2554) ที่พบว่า บุคคลมีรูปแบบการจัดการการเงินส่วนบุคคลที่สอดคล้องกับแนวคิดการออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจ โดยการจัดสรรรายได้ออกเป็นหลายบัญชีคิดในใจ และมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการใช้จ่ายในการบริโภคแต่ละประเภท ซึ่งหากบุคคลมีการการออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจเพิ่มมากขึ้นเพียงใด จะส่งผลให้บุคคลทำให้มีการออมมากขึ้นตามไปด้วย

2.2.3 การควบคุมตนเอง (self-control) โดยในการศึกษานี้ใช้การสำรวจจำนวนบุหรี่ยี่สิบต่อวัน และจำนวนครั้งในการดื่มสุราต่อเดือนเป็นตัวแทนของการควบคุมตนเอง และมีข้อสมมติฐานเบื้องต้นว่า ถ้าผู้ใดมีการควบคุมตัวเองแล้วย่อมส่งผลส่งเสริมให้มีการออมเพิ่มขึ้น ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า การควบคุมตนเองด้านการสูบบุหรี่ต่อวันมีความสัมพันธ์กับปริมาณเงินออมไปในทิศทางตรงกันข้ามหรือมีค่าเป็นลบ ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าบุคคลที่ไม่สามารถควบคุมตัวเองมีแนวโน้มที่จะมีเงินออมน้อยกว่าคนที่ควบคุมตัวเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปิยดา สมบัติวัฒนา (2554) ที่ศึกษากลุ่มตัวอย่าง 406 คน พบว่า เมื่อบุคคลมีการควบคุมพฤติกรรมการออมเพิ่มขึ้นเพียงใด สัดส่วนเงินออมต่อรายได้ก็จะเพิ่มขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องมาจากสัดส่วนเงินออมต่อรายได้ เป็นผลลัพธ์ของพฤติกรรมการออมตามรูปแบบระบบการควบคุมการกระทำของกิน (Geen, 1996: 55-57) อย่างไรก็ตามสำหรับการศึกษาครั้งนี้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมตนเองที่ใช้การดื่มสุราเป็นตัวแทนต่อปริมาณเงินออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากจำนวนของกลุ่มตัวอย่างยังน้อยไปหรือยังไม่เพียงพอ ซึ่งหากขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพิ่มมากขึ้น หรือมีการเก็บตัวอย่างเพิ่มขึ้นผลการศึกษานี้จะเปลี่ยนแปลงไปจากนี้ หรือการใช้จำนวนครั้งในการดื่มสุราอาจจะไม่ใช่ตัวแปรที่ดีในการเป็นตัวแทนพฤติกรรมการควบคุมตนเองในบริบทของประเทศไทย

2.2.4 พฤติกรรมความเสี่ยง (Risk Preference) มีความสัมพันธ์กับปริมาณเงินออมไปในทิศทางเดียวกันหรือมีค่าเป็นบวก ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าบุคคลที่กลัวความเสี่ยงมีแนวโน้มที่จะมีเงินออมสูงกว่าคนที่ชอบความเสี่ยง ซึ่งสอดคล้องกับจิรพร สุเมธีประสิทธิ์ (2559: ออนไลน์) ที่ระบุถึงพฤติกรรมของกลุ่มคนที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยงว่า จะเป็นผู้ที่คำนึงถึงระดับความเสี่ยงที่ตนต้องเผชิญ และชั่งน้ำหนักกับผลตอบแทนที่ได้รับว่ามีความเหมาะสมคุ้มค่าหรือไม่ ตัวอย่างเช่น ผู้สูงอายุอาจนิยมการลงทุนด้วยการฝากเงินธนาคารที่แม้จะมีผลตอบแทนต่ำ แต่สำหรับผู้ที่ชอบความเสี่ยงจะเป็นกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมชอบเสี่ยงโชค และการพนันประเภทต่างๆ อีกทั้งพบว่าบุคคลที่ชอบความเสี่ยงไม่นิยมการเก็บออมเงิน

2.2.5 ความพอใจในการบริโภคในปัจจุบันเทียบกับการบริโภคในอนาคต (Time Preference) ไม่พบความสัมพันธ์ในความพอใจด้านเวลากับปริมาณเงินออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของกลุ่มตัวอย่างนี้

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน

จากการที่ประเทศไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุมาแล้วเกือบ 10 ปีก่อนหน้านี้ โดยที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศมิได้มีการวางแผนการออมตั้งแต่ช่วงวัยทำงาน อีกทั้งระบบบำนาญของประเทศเองยังมีความเหลื่อมล้ำและแยกกันอยู่ จนเป็นที่มาของกองทุนการออมแห่งชาติ ซึ่งจากการศึกษาพฤติกรรมการออมทำให้ทราบว่า เจ้าหน้าที่กรมการปกครองซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกระบบบำนาญมีพฤติกรรมการออมทั้งในและนอกระบบ ต้องการออมเงินเพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน โดยปัจจัยด้านรายได้ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออม ซึ่งเป็นการยืนยันทางทฤษฎีว่ารายได้มีผลต่อการออมอย่างแท้จริง และจากการค้นพบว่าบุคคลที่มีการออมแบบแบ่งบัญชีในใจมีปริมาณเงินออมมากกว่าบุคคลที่ออมเงินเป็นก้อนเดียว คนที่ไม่สามารถควบคุมตัวเองมีแนวโน้มที่จะมีเงินอมน้อยกว่าคนที่ควบคุมตัวเองได้ และคนที่กลัวความเสี่ยงมีแนวโน้มที่จะมีเงินออมสูงกว่าคนที่ชอบความเสี่ยง ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านนโยบายหรือการวางโครงสร้างหลักเกณฑ์กองทุนการออมแห่งชาติสามารถนำผลการศึกษาที่ได้นี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลแก่สมาชิกอย่างแท้จริง เช่น

3.1.1 การส่งเสริมให้เกิดมาตรการเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย และมาตรการลดปริมาณหนี้สิน เพื่อเพิ่มปริมาณเงินออมแก่บุคคลให้มากขึ้น หรือขยายขอบเขตของผู้มีสิทธิรับความช่วยเหลือด้านมาตรการส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กว้างขึ้นจากเดิมที่เป็นอยู่ ไม่ว่าจะเป็นนโยบายใน

การส่งเสริมความมั่นคงให้กับเศรษฐกิจฐานราก โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายครอบคลุมถึงบุคคลซึ่งมีรายได้น้อยทุกกลุ่มให้สามารถเข้าถึงนโยบายการส่งเสริมด้านเงินทุนในการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ และนโยบายในการช่วยเหลือภาระหนี้สิน

3.1.2 การส่งเสริมการออมแบบแบ่งบัญชีในใจ ซึ่งในการออกแบบนโยบาย แผน และมาตรการในการระดมเงินออม การพัฒนาสถาบันการออมและเครื่องมือการออมรูปแบบต่างๆ นั้น หน่วยงานผู้มีอำนาจหน้าที่ในการออกแบบนโยบายอาจใช้แนวคิดการแบ่งบัญชีในใจนี้ในการกำหนดรูปแบบการออมได้ โดยให้สมาชิกสามารถเปิดบัญชีเงินฝากที่แตกต่างจากเดิมซึ่งแยกประเภทบัญชีจากบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากประจำ เงินฝากกระแสรายวันที่กำหนดเกณฑ์การแยกประเภทจากผลตอบแทน สภาพคล่อง และความเสี่ยง โดยกำหนดให้มีการแยกประเภทบัญชีการออมตามวัตถุประสงค์ในการออม เช่น ออมเพื่อการศึกษา เพื่อค่ารักษาพยาบาล เพื่อการท่องเที่ยว เพื่อค่าเลี้ยงดูบุตร บิดา มารดา หรือ ออมเพื่อใช้ในวัยเกษียณแทน ซึ่งจะส่งผลให้ปริมาณเงินออมของสมาชิกเพิ่มสูงขึ้น

3.1.3 การให้คำปรึกษาด้านการควบคุมตนเอง และพฤติกรรมความเสี่ยง จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่า การควบคุมตนเอง และพฤติกรรมความเสี่ยงส่งผลต่อปริมาณเงินออมของบุคคล ดังนั้น บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการให้คำแนะนำแก่ประชาชนในด้านการบริหารจัดการทางการเงินส่วนบุคคล เช่น นักวางแผนการเงิน (Certified Financial Planner : CFP) จึงควรให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจปัจจัยทางด้านจิตวิทยาเหล่านี้เพิ่มมากขึ้น เพื่อที่จะสามารถให้คำแนะนำในการวางแผนการเงินแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับปัจจัยภายในของบุคคลมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาระดับการออมของคนไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.2 ข้อเสนอแนะต่อบุคคล

จากผลการศึกษาบุคคลที่ไม่ออมเงินส่วนใหญ่ คือ เจ้าหน้าที่ที่อายุงาน 30 ปีและมีรายได้ต่อครัวเรือนไม่เกิน 20,000 บาท แสดงให้เห็นว่าบุคคลที่มีอายุน้อยมักมีรายได้น้อย ซึ่งมีอิทธิพลต่อโอกาสในการออมเงิน ตามทฤษฎีการบริโภคในวงจรชีวิต (Life Cycle Hypothesis Theory of Consumption) ที่เชื่อว่าในช่วงชีวิตของบุคคลขณะที่มีอายุน้อยจะมีรายได้น้อยอยู่ในระดับต่ำ และจะมีรายได้สูงขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น ต่อมาเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุก็จะกลับมามีรายได้ลดลงอีกครั้ง อีกทั้งปัจจุบันสังคมไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ นั้นหมายรวมถึงในอนาคตวัยทำงานในปัจจุบันเมื่อแก่ตัวลงต้องเลี้ยงดูและรับผิดชอบชีวิตของตนเอง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่วัยทำงานจะต้องเริ่มเก็บออมเงินเพื่อใช้จ่ายในวัยเกษียณ ดังนั้นบุคคลจึงควรเริ่มวางแผนการออม โดยอาจเริ่มจากการออมเงินตามวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้ เช่น แบ่งเงินออมแต่ละก้อนเป็น ออมเพื่อการศึกษา เพื่อซื้อบ้าน ซื้อรถ

เพื่อเลี้ยงดูบิดามารดา เพื่อท่องเที่ยว เพื่อใช้ในยามฉุกเฉิน และเพื่อใช้ในยามแก่ชรา หรือการควบคุมพฤติกรรมการออมของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการตั้งเป้าหมายในการออม หรือการสร้างกฎเกณฑ์ในการออม

จากการศึกษาพบว่า บุคคลที่ไม่สามารถควบคุมตัวเองมีแนวโน้มที่จะมีเงินออมน้อยกว่าคนที่ควบคุมตัวเองได้ จากข้อค้นพบที่ชี้ให้เห็นว่าเราอาจจะส่งเสริมให้เงินออมด้วยการตัดบัญชีเงินฝากเมื่อเงินเดือนออก หรือเป็นการสร้างเงื่อนไขให้บุคคลต้องออมแบบอัตโนมัติเมื่อเงินเดือนออกก่อนที่จะนำเงินไปใช้จ่ายด้านอื่น ซึ่งจะช่วยให้บุคคลที่ไม่สามารถควบคุมตนเองในการใช้จ่ายมีเงินออมได้ และบุคคลที่กลัวความเสี่ยงมีแนวโน้มที่จะมีเงินออมสูงกว่าคนที่ชอบความเสี่ยง หากบุคคลสามารถเข้าใจและตระหนักได้ว่า ตนเองมีปัจจัยภายในเหล่านี้ เจ้าหน้าที่สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในเรื่องการวางแผนการออมของตนเองเพื่อพัฒนาระดับการออมอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำมาสู่โอกาสในการออมเงินให้เพิ่มขึ้นทั้งของบุคคลและครัวเรือนในที่สุด

3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

3.3.1 เนื่องจากการศึกษานี้ศึกษาเฉพาะเจ้าหน้าที่กรมการปกครองในจังหวัดนครปฐม ซึ่งใน 7 อำเภอมีจำนวนเพียง 115 คนเท่านั้น โดยมิได้มีการศึกษาเปรียบเทียบกับบุคคลในหน่วยงานอื่น ผลการศึกษาจึงเป็นเพียงของกลุ่มบุคคลเฉพาะเจาะจง เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมการออมในกลุ่มประชากรที่กว้างขึ้นและเห็นความแตกต่างในด้านการออม การศึกษาในครั้งต่อไปจึงควรศึกษาโดยกำหนดกลุ่มประชากรแบบเปรียบเทียบ โดยอาจเป็นการเปรียบเทียบระหว่างบุคลากรที่มีลักษณะของรายได้ที่แตกต่างกัน เช่น เปรียบเทียบระหว่างผู้ที่รับเงินเดือนเป็นประจำ และผู้ที่มีรายได้ไม่แน่นอน เช่น อาชีพรับจ้าง หรืองานอิสระ เป็นต้น ซึ่งการได้รับรายได้ที่ไม่แน่นอนน่าจะมีพฤติกรรมการออมที่แตกต่างจากผู้ที่มีรายได้ประจำเหมือนในการศึกษานี้

3.3.2 การศึกษานี้เป็นเพียงการเริ่มต้นนำความรู้ทางด้านเศรษฐศาสตร์มาประยุกต์ใช้กับความรู้ด้านจิตวิทยาเข้าด้วยกัน เพื่อให้เห็นถึงผลกระทบที่มีต่อการออมมากขึ้นในการศึกษาครั้งต่อไปหากสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ทางด้านเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมในการศึกษาได้กว้างกว่านี้จะส่งผลให้การศึกษามีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น และจะสามารถเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลได้มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ วิเชียร. (2555). พฤติกรรมการออมของข้าราชการและลูกจ้างประจำในสังกัด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- กฤตภาส เลิศสงคราม. (2555). พฤติกรรมการออมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของพนักงาน บริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- กัญญา กุณีกาญจน์. (2545). *หลักเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กุลฐกาน ตั้งทิวาพร. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมของบุคคลวัยทำงาน: กรณีศึกษา พนักงานธนาคาร (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- จิรพร สุเมธีประสิทธิ์. (2559, 28 ธันวาคม). การบริหารความเสี่ยงอย่างมืออาชีพ. สืบค้นจาก <https://chirapon.wordpress.com/>
- ชลพร ศิริสารกุล. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการออมของพนักงานธนาคารในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ดิเรก ลิ้มมธุรสกุล. (2556). การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม STATA 10. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบญจวรรณ บุญคลี่. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินของครู: ศึกษากรณีครูในเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ปพิชญา บุญศรี. (2555). พฤติกรรมการออมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ปิยดา สมบัติวัฒนา. (2554). การคิดเชิงบัญชีเพื่อการจัดการการเงินส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาโทสาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.

- ปิยดา สมบัติวัฒนา. (2554). *แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยควบคุมพฤติกรรมกรรมการออมของบุคคลช่วงวางรากฐานการทำงานตอนต้นในเขตเมืองหลวง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- รัตนา สายคณิต. (2521). *มหเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- รัตนา สายคณิต. (2537). *มหเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- วรรณิ จิเจริญ. (2558). *เศรษฐศาสตร์มหภาค 2*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วีรพร สุธรรม. (2556). *พฤติกรรมกรรมการออมของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูนหลังจากปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วิวัฒน์ รุ่งเรืองผล. (2556). กลยุทธ์ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการออมและการลงทุนของคนวัย 20-29 ปี ผู้การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ฯ *วารสารบริหารธุรกิจ* 36 (137), หน้า 24-37
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2558). *การออมและการลงทุน*. สืบค้นจาก <http://www.fpo.go.th/>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2558). *รายได้ ค่าใช้จ่ายและการออมเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนไทย*. สืบค้นจาก <http://www.nso.go.th/>
- สำนักนโยบายการออมและการลงทุน. (2558). *สัดส่วน GDS GDI และช่องว่างการออม-การลงทุนต่อ GDP ณ ราคาปัจจุบัน*. สืบค้นจาก <http://www.fpo.go.th/>
- อโนทัย ศิริรักษ์. (2549). *พฤติกรรมกรรมการออมของพนักงานฝ่ายผลิตในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- อมรทิพย์ แท้เที่ยงธรรม. (2544). *เศรษฐศาสตร์มหภาค*. (พิมพ์ครั้งที่ 7) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรพรรณ ศรีเสาวลักษณ์. (2559). *เศรษฐศาสตร์เชิงพฤติกรรม* สืบค้นจาก <http://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Alternative/03-02-05.html>
- Jong-Youn Rha. (2006). The Effect of Self-Control Mechanisms on Household Saving Behavior. *Financial Counseling and Planning*, Volume 17, Issue 2, 3-16

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวณิชนันท์ รัตน์ไทรแก้ว
วัน เดือน ปีเกิด	28 กรกฎาคม 2511
สถานที่เกิด	อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตร์บัณฑิต (นบ.) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2554 บริหารธุรกิจบัณฑิต การบัญชี (บธ.บ.) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2549 บริหารธุรกิจบัณฑิต การจัดการทั่วไป (บธ.บ.) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2538
สถานที่ทำงาน	ที่ทำการปกครองอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
ตำแหน่ง	นักวิชาการเงินและบัญชีชำนาญการ (เสมียนตราอำเภอ)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

เลขที่แบบสอบถาม.....

แบบสอบถาม

แบบสอบถามชุดนี้เป็นแบบสอบถามประกอบการวิจัยระดับปริญญาโท ของนางสาว ฉนิชนันท์ รัตน์ไทรแก้ว นักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของข้าราชการ พนักงานราชการและ ลูกจ้าง สังกัดกรมการปกครอง : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนครปฐม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความ อนุเคราะห์จากท่านกรุณาให้ข้อมูลและความคิดเห็นตามสภาพที่เป็นจริงและครบถ้วนทุกข้อ ทั้งนี้ ข้อมูลรายละเอียดต่างๆ จะถูกเก็บเป็นความลับและนำไปใช้ในเชิงวิชาการเท่านั้น โดยแบบสอบถาม จะแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลรายได้และรายจ่าย

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการออมและรูปแบบการออม

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริโภค

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความหรือเขียนคำตอบลงในช่องว่าง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ	() 1. ชาย	() 2. หญิง
2. อายุ	จำนวน.....ปี	
3. สถานภาพ	() 1. โสด	
	() 2. สมรสแล้ว/ มีบุตร จำนวน.....คน	
	() 3. หม้าย, หย่าร้าง /มีบุตรที่ต้องอุปการะ จำนวน.....คน	
4. การศึกษา	() ต่ำกว่าปริญญาตรี (ระบุ).....	() ปริญญาตรี
	() ปริญญาโท	() ปริญญาเอก
5. สถานที่ทำงาน	() 1. จังหวัดนครปฐม	() 2. อำเภอเมืองนครปฐม
	() 3. อำเภอสสามพราน	() 4. อำเภอนครชัยศรี
	() 5. อำเภอกำแพงแสน	() 6. อำเภอบางเลน
	() 7. อำเภอดอนตูม	() 8. อำเภอพุทธมณฑล

6. ตำแหน่งปัจจุบัน () 1. เป็นข้าราชการ
 () 2. เป็นลูกจ้าง
 () 3. อื่นๆ (ระบุ).....
7. อายุงาน จำนวน.....ปี
8. ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัย
 () 1. บ้านและที่ดินเป็นของตนเองหรือคู่สมรสและไม่มีภาระหนี้สินผ่อนชำระ
 () 2. บ้านและที่ดินเป็นของตนเองหรือคู่สมรสและอยู่ระหว่างการผ่อนชำระ
 () 3. บ้านเช่า
 () 4. อาศัยอยู่กับบิดามารดาของตนเองหรือคู่สมรส
 () 5. อาศัยอยู่กับญาติหรือบุคคลอื่น
 () 6. อื่นๆ (ระบุ).....
9. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (รวมตัวท่านด้วย)คน
 () 1. กำลังศึกษา/ไม่มีรายได้ จำนวน.....คน
 () 2. กำลังศึกษา/มีรายได้ จำนวน.....คน
 () 3. จบการศึกษาแล้ว/ไม่มีรายได้ จำนวน.....คน
 () 4. จบการศึกษาแล้ว/มีรายได้ จำนวน.....คน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้และรายจ่าย

10. รายได้ต่อเดือนของสมาชิกในครัวเรือน ถ้า 1 คน มีรายได้มากกว่า 1 แหล่งให้ระบุแยกแยะมาจากอาชีพใด (ครัวเรือน หมายถึง ครัวเรือนที่แบ่งรายได้กันใช้จ่ายภายในครัวเรือน)

ลำดับที่	สมาชิกในครัวเรือนที่มีรายได้ (สถานภาพความสัมพันธ์กับ ท่าน)	ระบุอาชีพ/รายได้เสริม	รายได้/เดือน (บาท)
1.	ตัวท่านเอง	อาชีพหลัก.....รับราชการ/ลูกจ้าง..... รายได้เสริม.....
2.	คู่สมรส	อาชีพหลัก..... รายได้เสริม.....

ลำดับที่	สมาชิกในครัวเรือนที่มีรายได้ (สถานภาพความสัมพันธ์กับ ท่าน)	ระบุอาชีพ/รายได้เสริม	รายได้/เดือน (บาท)
3.		อาชีพหลัก..... รายได้เสริม.....
4.		อาชีพหลัก..... รายได้เสริม.....
5.		อาชีพหลัก..... รายได้เสริม.....
รวมรายได้ของครัวเรือน			

11. รายจ่ายของ ครัวเรือน เฉลี่ยต่อเดือน

ลำดับที่	ประเภทรายจ่าย	รายจ่ายเฉลี่ย/เดือน (บาท)
1.	ค่าอาหาร	
2.	ค่ารักษาพยาบาล/ค่ายารักษาโรค	
3.	ค่าเครื่องนุ่งห่ม/ของใช้ประจำวัน	
4.	ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษา	
5.	ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง	
6.	ค่าผ่อนรถยนต์/อุปกรณ์เครื่องใช้ในครัวเรือน	
7.	ค่าผ่อนบ้าน/ค่าเช่าบ้าน	
8.	ค่าใช้จ่ายสันตนาการ (ดูภาพยนตร์/ท่องเที่ยว ฯลฯ)	
9.	ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับภาษีสังคม (ทำบุญ/งานบวช/งานแต่งงาน)	
10.	เงินงวดชำระหนี้ สหกรณ์ออมทรัพย์ฯ	
11.	ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (โปรดระบุ).....	
รวมรายจ่ายของครัวเรือน		

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการออมและรูปแบบการออม

12. ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา การใช้จ่ายของท่าน (รวมถึงเงินผ่อนบ้าน ผ่อนรถยนต์ และผ่อนสินค้า
 กงทนต่างๆ) มากกว่าหรือน้อยกว่า รายได้ของครัวเรือนในแต่ละเดือนหรือไม่
- (....) 1. น้อยกว่ารายได้ครัวเรือนแต่ละเดือน
- (....) 2. พอดีกับรายได้ของครัวเรือนแต่ละเดือน
- (....) 3. มากกว่ารายได้ของครัวเรือนแต่ละเดือน
13. ครอบครัวของท่านมีการออมหรือไม่
- (....) ไม่มีการออม เนื่องจาก.....(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) // หากท่านไม่มีเงินออมข้ามไป
 ตอบข้อ 20
- (....) 1. มีค่าใช้จ่ายรายเดือนสูงกว่าเงินได้รายเดือน
- (....) 2. เห็นว่ามีบำเหน็จบำนาญในการดำรงชีพหลังเกษียณอายุ
 ราชการอยู่แล้ว
- (....) 3. เหตุผลอื่นๆ (ระบุ).....
- (....) มีเฉลี่ยเดือนละ.....บาท
14. ระยะเวลาในการออม จำนวน.....ปี
15. ท่านออมโดยวิธีใดต่อไปนี้
- (....) 1. ออมรวมเป็นก้อนเดียว ไม่ได้แยกทำออมเพื่ออะไรและเมื่อต้องการใช้เงินก็นำ
 เงินจากเงินส่วนนี้มาใช้
- (....) 2. ออมเป็นสัดส่วนและมีวัตถุประสงค์ในการออมชัดเจน เช่น ออมเพื่อการศึกษา
 บุตรธิดา ออมเพื่อใช้ในการท่องเที่ยว ออมเพื่อค่ารักษาพยาบาล และออมเพื่อไว้
 ใช้ในยามหลังเกษียณ เป็นต้น โดยไม่นำเงินที่ออมเพื่อวัตถุประสงค์หนึ่งมา
 ใช้รวมกับการออมของอีกวัตถุประสงค์หนึ่ง
- (....) 3. อื่นๆ (ระบุ)

16. วัตถุประสงค์ในการออมของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ โดยใส่ตัวเลขเรียงลำดับ ใน (.....))

กำหนดให้ ลำดับ 1 มากที่สุด ลำดับ 2-7 รองลงมาตามลำดับ)

- (....) 1. ออมไว้ใช้ในยามเจ็บป่วย
- (....) 2. ออมไว้ในยามชรา/เกษียณอายุราชการ
- (....) 3. เพื่อเป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพในอนาคต
- (....) 4. เพื่อการศึกษาของตนเองหรือบุคคลในครอบครัว
- (....) 5. เพื่อไว้ใช้จ่ายในยามที่มีความจำเป็นฉุกเฉิน
- (....) 6. เพื่อซื้อสินทรัพย์อื่นๆ เช่น บ้าน รถยนต์ ฯลฯ
- (....) 7. เพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ (ระบุ)

17. ท่านออมเงิน ในระบบ กับสถาบันการออมใดบ้างต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- (....) 1. ธนาคารพาณิชย์ ประเภทที่ฝาก
 - (....) ฝากออมทรัพย์
 - (....) ฝากประจำ
 - (....) อื่นๆ (ระบุ)
- (....) 2. ธนาคารของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ เช่น ออมสิน ธกส.และธนาคารอาคารสงเคราะห์
 - ประเภทที่ฝาก
 - (....) ฝากออมทรัพย์
 - (....) ฝากประจำ
 - (....) พันธบัตร หรือสลากออมทรัพย์
 - (....) อื่นๆ (ระบุ)
- (....) 3. บริษัทเงินทุน
- (....) 4. บริษัทประกันชีวิต
- (....) 5. สหกรณ์ออมทรัพย์
- (....) 6. กองทุนบำเหน็จบำนาญ

18. ท่านมีการออม นอกระบบ หรือไม่

(....) ไม่มี

(....) มี ลักษณะการออม (....) ออมเป็นประจำ (....) ออมเป็นครั้งคราว

ประเภทที่ออม

(....) 1. ถูเงินสดไว้

(....) 2. ซื้อทองคำ/เครื่องประดับ

(....) 3. เล่นแชร์/ให้กู้นอกระบบ

(....) 4. วัตถุโบราณ/พระเครื่อง

(....) 5. อื่นๆ (ระบุ).....

19. ท่านมีวิธีการจัดสรรเงินรายได้สำหรับการออมอย่างไร

(....) ออมจากเงินรายได้ของคนใดคนหนึ่งในกลุ่มครอบครัว ส่วนรายได้จากคนอื่น ๆ เอาไว้ใช้จ่ายในกลุ่มครอบครัว

(....) ออมจากแหล่งเงินรายได้หนึ่ง และนำเงินจากแหล่งรายได้อื่นเอาไว้ใช้จ่ายในกลุ่มครอบครัว

(....) ออมโดยแบ่งจากเงินรายได้โดยรวมของทุกคนในกลุ่มครอบครัว

(....) โดยวิธีการอื่นๆ (ระบุ).....

20. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจูงใจในการออมของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ โดยใส่ตัวเลข

เรียงลำดับ ใน (....) กำหนดให้ลำดับ 1 มากที่สุด ลำดับ 2-6 รองลงมาตามลำดับ)

(....) 1. รายได้

(....) 2. ผลตอบแทนจากการออม เช่น อัตราดอกเบี้ย/เงินปันผล

(....) 3. ความมั่นคงในอาชีพการงาน

(....) 4. ความต้องการมีที่อยู่อาศัย และเครื่องอำนวยความสะดวก เช่น บ้านและรถยนต์ เป็นต้น

(....) 5. เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้นในอนาคต (ภาวะเงินเฟ้อ)

(....) 6. อื่นๆ (ระบุ).....

21. ท่านคิดว่าจำนวนเงินที่ท่านออมไว้เพียงพอสำหรับไว้ใช้จ่ายในยามเกษียณหรือกรณีที่เกิดเหตุจำเป็น เร่งด่วน หรือไม่
- (.....) เพียงพอ
- (.....) ไม่เพียงพอ วิธีที่ท่านคิดว่าจะทำให้ท่านมีเงินออมมากขึ้น (เลือกตอบ 1 ข้อ)
- (.....) 1. จัดสรรเงินออมจากรายได้ประจำเพื่อการออมมากขึ้น
- (.....) 2. หารายได้เสริมเพื่อให้มีเงินออมมากขึ้น
- (.....) 3. ควบคุมค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น (ลดค่าใช้จ่าย) เพื่อมีเงินเหลือไว้ออมมากขึ้น
- (.....) 4. อื่นๆ (ระบุ).....
22. หากท่านมีรายได้เพิ่มขึ้นในอนาคต จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงจำนวนเงินที่ออมหรือไม่
- (.....) ไม่มี เพราะ (เลือกตอบเพียง 1 ข้อ)
- (.....) 1. คิดว่าจำนวนเงินที่ออมไว้เพียงพอสำหรับไว้ใช้จ่ายในยามเกษียณแล้ว
- (.....) 2. คิดว่าค่าใช้จ่าย ในอนาคตคงเพิ่มขึ้นตามอัตรารายได้ที่เพิ่มขึ้น
- (.....) 3. มีเป้าหมายในการใช้จ่ายเงินที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตแล้ว
- (.....) 4. เหตุผลอื่นๆ (ระบุ).....
- (.....) มีการออมเพิ่มขึ้นแน่นอน
23. ปัญหาที่ท่านประสบเกี่ยวกับการออมในปัจจุบัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ โดยใส่ตัวเลขเรียงลำดับ ใน (.....) กำหนดให้ลำดับ 1 มากที่สุด ลำดับ 2-5 รองลงมาตามลำดับ)
- (.....) 1. ไม่สะดวกในการใช้บริการ
- (.....) 2. ขาดข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการออมประเภทต่างๆ
- (.....) 3. ผลตอบแทนในการออมต่ำ
- (.....) 4. รายได้ไม่เพียงพอต่อการออม
- (.....) 5. อื่นๆ (ระบุ).....
24. ท่านคิดว่ากรณีที่ท่านไม่มีเงินออม หรือคิดว่าจำนวนเงินที่ออมไม่เพียงพอสำหรับการใช้จ่ายยามเกษียณหรือกรณีเกิดเหตุจำเป็นเร่งด่วน ท่านคิดว่าเป็นการดำเนินชีวิตบนความเสี่ยงหรือไม่
- (.....) ไม่เป็นความเสี่ยง (.....) เป็นความเสี่ยง

25. จากข้อ 24 หากท่านคิดว่า **เป็นความเสี่ยง** ท่านมีวิธีกำจัดความเสี่ยงเกี่ยวกับเรื่องการออมอย่างไร
- ไม่ทำอะไรเลยเนื่องจากเป็นเรื่องของอนาคต
- ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการออมมากขึ้น โดย (เลือกตอบเพียง 1 ข้อ)
1. การเริ่มต้นออมเงิน (สำหรับผู้ที่ไม่มีเงินออม)
2. การวางแผนที่จะออมเงินเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามสัดส่วนของรายได้ที่เพิ่มขึ้น
3. หารายได้เสริมเพื่อจะได้มีเงินออมเพิ่มขึ้น
4. การควบคุมตนเอง โดยใช้จ่ายเงินตามความจำเป็นและเพียงพอ เพื่อที่จะเหลือเงินไว้ออมเพิ่มขึ้น
- อื่นๆ (ระบุ).....

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริโภค

26. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้จ่ายเงินเพื่อการบริโภค (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ **โดยใส่ตัวเลขเรียงลำดับ** ใน (.....) กำหนดให้ลำดับ 1 มากที่สุด ลำดับ 2-6 รองลงมาตามลำดับ)
1. แหล่งซื้อของที่สะดวกสบาย เช่น ตลาดนัด ห้างสรรพสินค้า
2. การจัดโปรโมชั่นของสินค้า เช่น การลด แลก แจก แถม
3. ความจำเป็นในสินค้านั้นๆ
4. แฟชั่น ค่านิยม
5. ความสวยงามของสินค้า (ความพอใจ)
6. อื่นๆ (ระบุ)
27. ท่านสูบบุหรี่หรือไม่
- ไม่สูบบุหรี่ สูบบุหรี่ เฉลี่ยวันละ.....มวน
28. ท่านดื่มสุรา หรือเครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์หรือไม่
- ไม่ดื่ม ดื่ม เฉลี่ยจำนวน.....ครั้ง/เดือน
29. ความถี่ในการเลี้ยงสังสรรค์ หรือรับประทานอาหารนอกบ้านกับครอบครัวหรือเพื่อนฝูง
- เฉลี่ยจำนวน.....ครั้ง/เดือน

30. ถ้ามีทางเลือก 2 ทางเลือกดังต่อไปนี้ ท่านจะเลือกทางเลือกใด
ทางเลือก ก. ท่านมีโอกาส 100% ที่จะได้รับเงินอย่างแน่นอน จำนวน 100 บาท
ทางเลือก ข. ท่านมีโอกาส 25% ที่จะได้รับเงินจำนวน 220 บาท และโอกาสอีก 75% ที่ท่านจะไม่ได้อะไรเลย
 (....) ทางเลือก ก. (....) ทางเลือก ข.
31. ถ้ามีทางเลือก 2 ทางเลือกดังต่อไปนี้ ท่านจะเลือกทางเลือกใด
ทางเลือก ก. ท่านมีโอกาส 100% ที่จะได้รับเงินอย่างแน่นอน จำนวน 100 บาท
ทางเลือก ข. ท่านมีโอกาส 50% ที่จะได้รับเงินจำนวน 220 บาท และโอกาสอีก 50% ที่ท่านจะไม่ได้อะไรเลย
 (....) ทางเลือก ก. (....) ทางเลือก ข.
32. ถ้ามีทางเลือก 2 ทางเลือกดังต่อไปนี้ ท่านจะเลือกทางเลือกใด
ทางเลือก ก. ท่านมีโอกาส 100% ที่จะได้รับเงินอย่างแน่นอน จำนวน 100 บาท
ทางเลือก ข. ท่านมีโอกาส 75% ที่จะได้รับเงินจำนวน 220 บาท และโอกาสอีก 25% ที่ท่านจะไม่ได้อะไรเลย
 (....) ทางเลือก ก. (....) ทางเลือก ข.
33. ถ้ามีทางเลือก 2 ทางเลือกดังต่อไปนี้ ท่านจะเลือกทางเลือกใด
ทางเลือก ก. ท่านจะได้รับเงิน จำนวน 100 บาท ในวันนี้
ทางเลือก ข. ท่านจะได้รับเงิน จำนวน 120 บาท ในวันพรุ่งนี้
 (....) ทางเลือก ก. (....) ทางเลือก ข.
34. ถ้ามีทางเลือก 2 ทางเลือกดังต่อไปนี้ ท่านจะเลือกทางเลือกใด
ทางเลือก ก. ท่านจะได้รับเงิน จำนวน 100 บาท ในอีก 30 วันข้างหน้า
ทางเลือก ข. ท่านจะได้รับเงิน จำนวน 120 บาท ในอีก 31 วันข้างหน้า
 (....) ทางเลือก ก. (....) ทางเลือก ข.

“ขอขอบคุณที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นจริงและครบถ้วนเพื่อประโยชน์ในการวิจัย”

ภาคผนวก ข
ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ

ปัจจัยที่มีผลต่อการออม

```
. correlate gen age sta edu rev mental smoks drink risk1 today
(obs=100)
```

	gen	age	sta	edu	rev	mental	smoks	drink
risk1								
today								
gen	1.0000							
age	-0.1028	1.0000						
sta	-0.1868	0.3765	1.0000					
edu	0.0053	0.1473	-0.0417	1.0000				
rev	-0.0945	0.4997	0.4358	0.2287	1.0000			
mental	-0.0044	0.0754	0.1673	0.1508	0.0755	1.0000		
smoks	-0.4425	0.0915	0.1401	-0.2058	0.1120	-0.0480	1.0000	
drink	-0.4873	0.0768	0.1176	-0.2210	-0.0687	-0.0446	0.4489	1.0000
risk1	-0.1689	0.0787	-0.0202	-0.1876	-0.1418	-0.0210	0.1161	0.0371
today	-0.0487	-0.0012	-0.0445	-0.0896	-0.1359	-0.1429	0.1634	0.0392

```
. tobit saving gen age sta edu rev mental smoks drink risk1 today, ll
```

```
Tobit regression      Number of obs   =      100
                      LR chi2(10)        =      105.38
                      Prob > chi2       =      0.0000
Log likelihood = -843.14502      Pseudo R2       =      0.0588
```

saving	Coef.	Std. Err.	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
gen	3499.965	2379.725	1.47	0.145	-1227.774	8227.705
age	-115.1286	99.60609	-1.16	0.251	-313.0135	82.75631
sta	400.875	2081.69	0.19	0.848	-3734.765	4536.515
edu	807.6893	547	1.48	0.143	-279.0217	1894.4
rev	.3725831	.0356634	10.45	0.000	.3017316	.4434346
mental	5309.71	1860.874	2.85	0.005	1612.759	9006.661
smoks	-710.3194	362.0654	-1.96	0.053	-1429.625	8.98671
drink	277.3734	341.6544	0.81	0.419	-401.3827	956.1296
risk1	4142.137	1997.531	2.07	0.041	173.693	8110.581
today	2122.572	2020.123	1.05	0.296	-1890.754	6135.899
_cons	-25837.48	10173.41	-2.54	0.013	-46048.75	-5626.221
/sigma	8238.206	648.7752			6949.301	9527.111

```
Obs. summary:      20 left-censored observations at saving<=0
                   80 uncensored observations
                   0 right-censored observations
```


ภาคผนวก ค
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการออม

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการออม

เนื่องจากรายได้เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดความสามารถในการออมและการใช้จ่าย ตามทฤษฎีการใช้จ่าย อุปโภค บริโภค (การออม) ของจอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ การออมมีความสัมพันธ์กับรายได้หลังหักภาษี ถ้ารายได้หลังหักภาษีสูงขึ้น ความสามารถในการออมจะเพิ่มสูงขึ้นด้วย อย่างไรก็ตามเมื่อรายได้หลังหักภาษีเพิ่มสูงขึ้นแล้ว การออมจะสูงเพิ่มขึ้นหรือไม่ขึ้นอยู่กับกระจายของรายได้อีกด้วย ซึ่งสามารถเขียนสมการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ที่สามารถใช้สอยได้จริงกับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค และปริมาณการออมได้ดังนี้ (รัตนสาขคณิต, 2521: 35)

$$Y = C+S$$

กำหนดให้ $Y =$ รายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริง (รายได้หลังหักภาษี)

$C =$ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค

$S =$ ปริมาณการออม

การออม (Saving) หมายถึง ในส่วนของบุคคล ถ้าบุคคลใช้จ่ายรายได้ของเขาในการบริโภคน้อยกว่ารายได้ที่ได้รับ รายได้ส่วนที่เหลือจากการใช้จ่ายเรียกว่า เงินออม สามารถเขียนเป็นสมการการออม (รัตนสาขคณิต, 2537 : 37-41) ได้ดังนี้

$$Y_d = C + S$$

$$S = Y_d - C$$

โดยที่ Y_d คือ รายได้ส่วนบุคคล

C คือ ค่าใช้จ่ายในการบริโภค

S คือ การออม

จากการศึกษาเกี่ยวกับการออมมีความเกี่ยวข้องกับรายได้และการบริโภค จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาทฤษฎีของรายได้และฟังก์ชันการบริโภค เพราะรายได้เป็นตัวกำหนดการใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค โดยสมการการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้สามารถเขียนได้ ดังนี้

$$C = a + bY_d$$

โดยที่ C คือ ระดับการบริโภค

A คือ ระดับการบริโภคต่ำสุดที่ไม่ขึ้นกับระดับรายได้สุทธิ

B คือ ระดับการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อรายได้สุทธิเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย

และเมื่อแทนสมการการบริโภคลงในสมการข้างต้นจะได้

$$S = Y - a - bY_d \quad \text{หรือ} \quad S = -a + (1-b)Y_d$$

สมการที่ได้คือ สมการการออม แสดงให้เห็นว่าระยะสั้น การออมมีความสัมพันธ์กับ รายได้ในทิศทางเดียวกัน แต่เมื่อรายได้เท่ากับศูนย์ การออมจะเท่ากับ $-a$ ต่อเมื่อระดับรายได้ เพิ่มขึ้นแล้ว การออมจึงเพิ่มขึ้นตาม แต่จะเพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนเท่ากับ $(1-b)$ ของระดับรายได้

1.1 ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออม

ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออม (Average Propensity to Save : APS) เป็นค่าที่ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงินออมกับรายได้ (รายได้ที่จับจ่ายใช้สอยได้จริง) มีค่าเท่ากับ อัตราส่วนระหว่างปริมาณการออมกับรายได้ นั่นคือการออมเป็นสัดส่วนเท่าใด ของระดับรายได้ สุทธิส่วนบุคคล ซึ่งสามารถแสดงเป็นสมการได้ดังนี้ (อมรทิพย์ แท้เที่ยงธรรม, 2544 : 53)

$$APS = \frac{S}{Y_d}$$

1.2 ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม

ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม (Marginal Propensity to Save : MPS) คือ ค่าที่บอกให้ทราบว่า เมื่อรายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริงเปลี่ยนแปลงไป 1 บาท ปริมาณการ ออมจะเปลี่ยนแปลงไปเท่าใด สามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้ (อมรทิพย์ แท้เที่ยงธรรม, 2544: 50)

$$MPS = - \frac{\Delta S}{\Delta Y_d}$$

จากหลักการที่ว่า เมื่อบุคคลมีรายได้เพิ่มขึ้น บุคคลจะใช้จ่ายเพิ่มขึ้นแต่เพิ่มขึ้นน้อยกว่า รายได้ที่เพิ่มขึ้น ดังนี้ MPS จะมีค่ามากกว่าศูนย์แต่น้อยกว่า 1

1.3 ทฤษฎีการออมกับระดับราคา

ระดับราคาเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออม ถ้าระดับราคาสินค้าสูงขึ้นอำนาจในการซื้อสินค้าจะลดลง หมายถึง การใช้จ่ายเงินจำนวนเท่าเดิม จะซื้อสินค้าได้น้อยลง ดังนั้น การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคบริโภคที่แท้จริงจะลดลง หรือการออมที่แท้จริงจะเพิ่มสูงขึ้น การออมที่แท้จริงก็ยังคงเพิ่มขึ้นได้ตราบเท่าที่การใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้นช้ากว่าการเพิ่มขึ้นของระดับราคา ส่วนอีกเหตุผลหนึ่งก็คือ ถ้าผู้บริโภคคาดว่าระดับราคาสินค้าจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างถาวรเป็นระยะเวลานาน ก็อาจคาดได้ว่า ในอนาคตระดับราคาสินค้าจะยิ่งเพิ่มสูงขึ้น จึงทำให้ผู้บริโภคใช้จ่ายเงินเพื่อการอุปโภคบริโภคในปัจจุบันมากขึ้น ส่งผลให้ปริมาณการออมมีระดับลดลงด้วยเช่นกัน

1.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการออม

การศึกษาปัจจัยที่ทำให้คนมีเงินออม พบว่ามาจากหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น การออมเนื่องจากการวางแผนการใช้จ่ายในชีวิต (Life Cycle Motive) การออมเพื่อเป็นมรดกแก่ลูกหลาน (Beauest Motive) การออมเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางรสนิยมการใช้จ่าย (Improvement Motive) การออมเพื่อความต้องการในการซื้อสินค้าคงทน (Down Payment Motive) การออมเนื่องจากผลตอบแทนและการเพิ่มค่าขึ้นของสินทรัพย์ (Inter temporal Substitution Motive) การออมเพื่อการลงทุนทางธุรกิจ (Enterprise Motive) การออมเพื่อป้องกันความไม่แน่นอนในชีวิต (Precautionary Motive) การออมเนื่องจากลักษณะนิสัยตระหนี่ (Avarice Motive) และการออมเนื่องจากความรู้สึกที่ต้องการมีอิสระทางการเงิน (Independence Motive) จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (1936) ปัจจัยที่มีผลต่อการออม ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ผลตอบแทนที่ผู้ออมได้รับจากการออม หมายถึง ผลตอบแทนจากการออมที่สูงขึ้นจะส่งผลกระทบต่อความต้องการให้บุคคลมีการออมเพิ่มมากขึ้น เช่น การเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยระยะเวลาที่สั้นลงของพันธบัตรรัฐบาล หรือระยะเวลาที่สั้นลงของการฝากเงินในบัญชีฝากประจำ หรือจำนวนปีของการฝากเงินในรูปแบบประกันชีวิต

2. อำนาจซื้อของเงินในปัจจุบัน ผู้ออมจะตัดสินใจออมมากขึ้นหากพิจารณาถึงอำนาจซื้อของเงินที่มีอยู่ในปัจจุบันว่า มีความแตกต่างจากมูลค่าของเงินในอนาคต หมายความว่า จำนวนเงิน 1 บาท ซื้อสินค้าและบริการได้ในจำนวนใกล้เคียงหรือเท่ากับการใช้เงิน 1 บาท ซื้อสินค้าหรือบริการในอีก 2-3 ปีข้างหน้าหรือมากกว่านั้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากการเก็บเงินออมไว้โดยไม่ยอมซื้อสินค้าขณะนี้ บุคคลอาจจะสูญเสียความพึงพอใจที่ควรได้รับจากการซื้อสินค้าในปัจจุบันมากกว่าผลตอบแทนที่ได้รับจากการเก็บออม ทั้งยังเสียเวลารอคอยที่จะซื้อสินค้าในอนาคตที่อาจมีราคาสูงกว่าอัตราผลตอบแทนที่ได้รับ

3. รายได้ส่วนบุคคลสุทธิ ผู้ที่มีรายได้คงที่แน่นอนเป็นประจำทุกเดือนในจำนวนที่ไม่สูงมากนัก เช่น พนักงานบริษัทเอกชนระดับต่ำ ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวนเงินที่ออมได้จะมีจำนวนน้อยตามอัตราส่วนของรายได้ที่มีอยู่ ต่างจากจำนวนเงินออมของผู้บริหารระดับสูงที่จัดสรรเงินออมได้มากกว่า

4. ความแน่นอนของจำนวนรายได้ในอนาคตหลังเกษียณอายุ หรือไม่มีงานทำ การวางแผนทางการเงินมีผลต่อจำนวนการเก็บออมเพียงพอ หรือมีสินทรัพย์และเงินสำรองมากพอสำหรับการดำรงชีวิตและการรักษาระดับการบริโภค

การศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับการออมในทางเศรษฐศาสตร์ ต้องอาศัยแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเป็นหลักในการอธิบาย ซึ่งทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่อธิบายเกี่ยวกับการ

บริโภคเริ่มต้นจากทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้สัมบูรณ์ (Absolute Income Theory of Consumption) ของ เคนส์ (Keynes) ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้เปรียบเทียบ (Relative Income Theory of Consumption) ของเจมส์ เอส คิวเซนเบอริ (Jame S. Duesenberry) ทฤษฎีการบริโภคใน วงจรชีวิต (Life Cycle Theory of Consumption) ของฟรังโก มอดดิเกลียนี (Franko Modigliani) อัลเบิร์ต แอนโด (Albert Ando) และริชาร์ด บรูมเบิร์ก (Richard BrumBerg) ทฤษฎีสมมติฐานรายได้ถาวร (The Permanent – Income Theory of Consumption) ของมิลตัน ฟรีดแมน (Milton Friedman)

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรายได้และการบริโภค

การบริโภคและการออม

ในการบริโภคของบุคคลประกอบไปด้วยปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดหลายประการ ได้แก่ รายได้ รสนิยม สินทรัพย์ที่มีอยู่ ราคาสินค้า การคาดคะเนในอนาคต เป็นต้น ซึ่งฟังก์ชันการบริโภคเป็นความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคและรายได้หลังหักภาษี หรือเรียกว่า รายได้สุทธิ สามารถแสดงเป็นสมการทางคณิตศาสตร์ได้ดังนี้

$$\text{ฟังก์ชันการบริโภค } C = f(Y_d, A_1, A_2, A_3, \dots)$$

C คือ รายจ่ายเพื่อการบริโภค

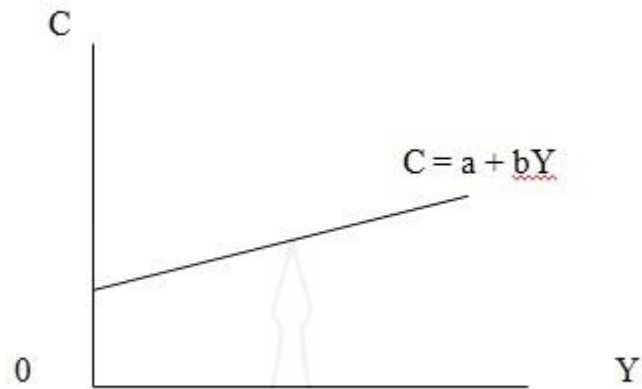
Y_d คือ รายได้พึงใช้จ่าย

A_1 คือ สินทรัพย์ของผู้บริโภค

A_2 คือ สินค้าน้ำดื่มที่ผู้บริโภคมีอยู่

A_3 คือ การคาดการณ์ของผู้บริโภค ฯลฯ

Keynes ระบุว่า รายได้สุทธิเป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่สุดในรายจ่ายเพื่อการบริโภคและการออม ซึ่งเป็นรายได้หลังจากหักภาษีแล้วสามารถนำมาใช้จ่ายได้จริง ดังนั้น รายได้สุทธิจึงเป็นตัวกำหนดโดยตรง (direct determinant) ของการบริโภคและการออม ส่วนปัจจัยอื่นถือว่าเป็นปัจจัยโดยอ้อม จะได้ฟังก์ชันการบริโภค $C = f(Y_d)$ นั่นคือ เมื่อรายได้เพิ่มขึ้น การบริโภคจะเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย และถึงแม้ว่าระดับรายได้เท่ากับศูนย์ก็ยังคงต้องบริโภคอยู่ในระดับหนึ่งสามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคกับรายได้ในรูปสมการเส้นตรง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 สมมติฐานรายได้สมบูรณ์และฟังก์ชันการบริโภค

$$C = f(y)$$

$$C = a + bY ; a > 0 ; 0 < b < 1$$

โดยที่

C คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค

a คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคขณะที่ยังไม่มีรายได้ (autonomous consumption expenditure: แม้ว่าบุคคลจะยังไม่มีรายได้ ($Y=0$) แต่เพื่อความอยู่รอดก็ยังคงต้องกินต้องใช้อะไร)

b คือ ค่าความชันของสมการหรือความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายนั่นก็คือ MPC

MPC คือ การบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปต่อรายได้ที่เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย
 $\Delta C / \Delta Y$

นอกจากบุคคลจะนำรายได้หลังหักภาษีไปใช้ในการบริโภคแล้ว รายได้ส่วนที่เหลือจะถูกนำไปเก็บออมไว้ เขียนความสัมพันธ์ได้ว่า

$$Y_d = C + S$$

โดยที่

C = การบริโภค

S = การออม

ดังนั้น

$$S = Y_d - C$$

ในกรณีที่เศรษฐกิจมีเพียง 2 ภาค คือ ภาคธุรกิจและภาคครัวเรือน รายได้สุทธิเท่ากับรายได้ประชาชาติ และตัดสินใจนำไปใช้จ่ายเพื่อการบริโภค ย่อมหมายถึง การตัดสินใจว่าจะเก็บ

ออมในจำนวนที่เหลือจากการบริโภค ฟังก์ชันการออมจึงสามารถหาได้จากฟังก์ชันการบริโภคนั้นคือ

$$Y_d = C + S$$

$$\text{ฟังก์ชันการออม } S = f(Y_d)$$

$$\text{สมการการออม } S = Y_d - C$$

$$S = Y_d - (C_a + bY_d)$$

$$S = (1-b)Y_d - C_a$$

โดยที่ $-C_a$ = ปริมาณการออมของบุคคลเมื่อระดับรายได้ที่สามารถนำไปใช้สอยได้เท่ากับศูนย์

$1-b$ = ค่าความโน้มเอียงในการออมหน่วยสุดท้าย หรือ MPS

หมายความว่า ระดับการออมย่อมแปรผันโดยตรงกับรายได้พึงใช้จ่าย ซึ่งหมายถึงถ้ารายได้สุทธิมากจะมีระดับการออมมาก และถ้ารายได้สุทธิน้อยก็จะมีระดับการออมที่น้อยลงไปตามลำดับ ดังนั้น ระดับการออมย่อมมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับรายได้สุทธิตามแนวคิดของเคนส์ ที่ได้สันนิษฐานไว้ว่า การบริโภคส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับรายได้ การบริโภคจะเพิ่มขึ้นในขณะที่รายได้เพิ่มขึ้น แต่การบริโภคจะเพิ่มขึ้นในปริมาณที่น้อยกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้น เคนส์จึงสมมติให้ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายของการบริโภค (Marginal Propensity to Consume : MPC) มีค่ามากกว่าศูนย์แต่น้อยกว่าหนึ่ง ซึ่งทฤษฎีการบริโภคสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

2.1 ทฤษฎีการบริโภคตามสมมติฐานรายได้สัมบูรณ์ของเคนส์ (Keynesian Absolute Income Hypothesis)

ตามแนวคิดทฤษฎีของ John Maynard Keynes เชื่อว่าเมื่อบุคคลมีระดับรายได้เพิ่มขึ้น บุคคลจะมีการบริโภคที่สูงขึ้น แต่สัดส่วนการบริโภคที่เพิ่มขึ้นนั้นจะน้อยกว่าสัดส่วนรายได้ที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น เมื่อระดับรายได้ของบุคคลสูงขึ้น บุคคลจะบริโภคในสัดส่วนที่มีต่อรายได้อลดลงหรือค่า APC ลดลง นั่นหมายถึง สัดส่วนการออมที่มีต่อรายได้หรือค่า APS เพิ่มขึ้น นั่นคือเมื่อระดับรายได้สูงขึ้น บุคคลจะมีแนวโน้มการออมมากขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าระดับรายได้น้อยลง บุคคลจะบริโภคในสัดส่วนที่มีต่อรายได้สูงขึ้น หรือค่า APC สูงขึ้น หมายถึงบุคคลมีแนวโน้มที่จะออมน้อยลงเมื่อมีระดับรายได้น้อยลง เหตุผลที่เป็นเช่นนี้เพราะ ณ ระดับรายได้ที่ต่ำนั้น การบริโภคปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัวย่อมมีความสำคัญและจำเป็นมากกว่าการออม ซึ่งบุคคลจะออมมากขึ้นก็ต่อเมื่อตนเองและครอบครัวมีปัจจัยพื้นฐานอย่างเพียงพอแล้วจากการที่มีรายได้เพิ่มขึ้นทำให้สัดส่วนของการออมต่อรายได้สูงขึ้นด้วย เพราะรายได้สุทธิส่วนหนึ่งถูกนำไปบริโภค และอีกส่วนหนึ่งนำไปออม ดังสมการต่อไปนี้

$$C + S = Y$$

$$(C/Y) + (S/Y) = (Y/Y)$$

$$APC + APS = 1$$

2.2 ทฤษฎีการบริโภคแบบรายได้เปรียบเทียบ (Relative Income Theory of Consumption)

ทฤษฎีนี้เขียนโดย Jame S. Duesenbery (อ้างถึงในกัญญา กุณทิกาญจน์, 2545 : 100 – 102) ซึ่งได้พัฒนาทฤษฎีการบริโภคว่าไม่ได้มีความสัมพันธ์เฉพาะกับระดับรายได้สมบูรณ์เท่านั้น แต่จะมีความสัมพันธ์กับรายได้เปรียบเทียบกับบุคคลอื่นในสังคมด้วย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคและการออมในปัจจุบันที่สำคัญคือ รายได้เปรียบเทียบ โดยมีสมมติฐานรายได้เปรียบเทียบ 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 ผู้บริโภคสนใจรายได้ของตนเองเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นในสังคม หรือเพื่อนบ้านใกล้เคียง โดยจะพยายามรักษามาตรฐานการครองชีพของตนเองให้ใกล้เคียงกับมาตรฐานเกณฑ์เฉลี่ยของสังคมหรือเพื่อนบ้าน แสดงว่าผู้บริโภคแต่ละคนในสังคมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ขณะที่รายได้ต่ำก็จะมีแนวโน้มที่จะบริโภคสูงขึ้นไปนั่นคือการออมลดลง และในกรณีที่รายได้ของผู้บริโภคเชิงเปรียบเทียบกับเพื่อนบ้านอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยที่สูงกว่า ผู้บริโภคก็จะใช้จ่ายในการบริโภคค่อนข้างต่ำเพราะต้องการรักษาระดับการบริโภคให้ใกล้เคียงกับเพื่อนบ้านในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับสมการการบริโภคระยะสั้น

ลักษณะที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคในปัจจุบันที่สำคัญ คือ ระดับการบริโภคที่เคยชินในอดีต โดยผู้บริโภคพยายามรักษามาตรฐานการครองชีพของตนเองให้สูงขึ้นเท่าที่เคยมีในช่วงที่ผ่านมา คือ การลดระดับการออมจะง่ายกว่าการลดระดับการบริโภคที่เคยชินมานาน แสดงให้เห็นว่า ถึงแนวโน้มรายได้ต่ำแต่การบริโภคสูงขึ้นไปซึ่งจะสอดคล้องกับสมการการบริโภคในระยะสั้น คือ $C = a + bY$

เนื่องจากในระยะสั้น ลักษณะการกระจายรายได้ของสังคมค่อนข้างแปรปรวน คือ มีการเคลื่อนย้ายรายได้ค่อนข้างสูง แต่ในระยะยาวจะไม่มีเปลี่ยนแปลงโดยการปรับตัวของการบริโภคในระยะสั้นและระยะยาวจะมีความสัมพันธ์แบบพินเฟือง คือ เมื่อระดับรายได้ของบุคคลลดลงการบริโภคก็จะลดลงในสัดส่วนที่น้อยกว่ารายได้ที่ลดลง แสดงว่าการบริโภคลดลงน้อยกว่าเกณฑ์ที่ควรจะเป็นในขณะเดียวกันในระยะยาวเมื่อรายได้เพิ่มขึ้น การบริโภคจะเป็นสัดส่วนเดียวกับรายได้ที่เพิ่มขึ้น สมการการบริโภคระยะยาวคือ $C = bY$

2.3 ทฤษฎีการบริโภคตามสมมติฐานรายได้ถาวร (Permanent Income Hypothesis)

Millton Friedman ได้พัฒนาหลักการสมมติฐานรายได้ถาวรขึ้นในปี ค.ศ.1957 มีสาระสำคัญ คือ ผู้บริโภคจะวางแผนการบริโภคในช่วงเวลาใดนอกจากจะขึ้นอยู่กับรายได้ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นแล้วยังขึ้นอยู่กับรายได้ในอนาคตที่ผู้บริโภคราคาดว่าจะได้รับในอนาคตอีกด้วย โดยมีสมมติฐานสำคัญ 2 ข้อดังนี้

2.3.1 รายได้ถาวร (*permanent income*) หมายถึง รายได้ประจำรวมทั้งรายได้ที่มาจากผลตอบแทนของสินทรัพย์ ซึ่งรายได้ส่วนนี้สามารถนำไปใช้จ่ายเพื่อการบริโภค และรักษาความมั่นคงมั่งคั่งไว้โดยไม่กระทบถึงทรัพย์สินที่สะสมไว้ ฟรีดแมน ได้ให้ความหมายถึงมูลค่าปัจจุบันของกระแสรายได้ในอนาคต เนื่องจากรายได้ถาวรบางส่วนมีพื้นฐานอยู่บนรายได้ในอนาคต นั่นคือ

$$Y_p = rPV$$

โดย r คือ อัตราผลตอบแทน

PV คือ มูลค่าปัจจุบันของกระแสรายได้หรือความมั่งคั่งซึ่งเป็นรายได้เฉลี่ยที่จะได้รับเป็นระยะยาว

2.3.2 รายได้ชั่วคราว (*transitory income*) หมายถึง รายได้ที่เกิดขึ้นโดยมิได้คาดหมายหรือเกิดขึ้นเพียงชั่วคราว จะไม่มีผลต่อรายได้ถาวร การบริโภคถาวรและการบริโภคชั่วคราว ฟรีดแมนเชื่อว่า การบริโภคที่แท้จริงของครัวเรือนแบ่งออกเป็นการบริโภคถาวร ถูกกำหนดโดยรายได้ถาวร และการบริโภคระยะสั้นคือ การบริโภคที่มีได้คาดหมายมาก่อน

1) การบริโภคถาวรมีสัดส่วนคงที่ (k) เมื่อเทียบกับรายได้ถาวร โดยขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ย รสนิยมและปัจจัยอื่นๆ

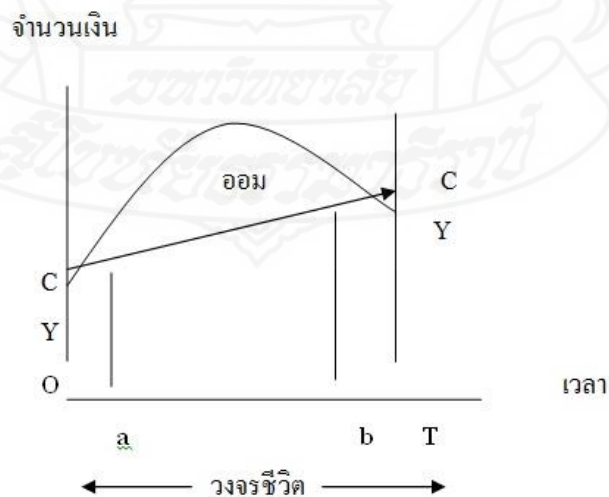
2) รายได้ชั่วคราวไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้ถาวร การบริโภคชั่วคราวไม่มีความสัมพันธ์กับการบริโภคถาวร อีกทั้งไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้ชั่วคราว

สรุปได้ว่า ฟังก์ชันการบริโภคระยะสั้นตามสมมติฐานรายได้ถาวรนั้น เป็นความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคที่เกิดขึ้นจริงและรายได้ที่เกิดขึ้นจริง ส่วนฟังก์ชันการบริโภคระยะยาวเป็นความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคถาวรและรายได้ถาวร

2.4 ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้ตลอดวงจรชีวิต (Life Cycle Hypothesis Theory of Consumption)

ตามแนวคิดของ Albert Ando และ France Modigliani ในทฤษฎีการบริโภคตลอดช่วงอายุขัย (the life cycle hypothesis) นั้น (กัญญา กุณีกาญจน์, 2545) การตัดสินใจในการบริโภคของบุคคลค่อนข้างมีเสถียรภาพตลอดวงจรชีวิต เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ที่คาดว่าจะได้รับ

ตลอดชีวิตเพราะเชื่อว่า การบริโภคของบุคคลค่อนข้างมีเสถียรภาพตลอดวงจรชีวิต เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ที่คาดว่าจะได้รับตลอดชีวิตเพราะเชื่อว่าการบริโภคไม่ได้ขึ้นอยู่กับรายได้ในขณะนั้นเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับการคาดคะเนรายได้ตลอดอายุขัยทั้งหมด คือ ตั้งแต่อดีต ปัจจุบันและอนาคต ตามแนวคิดของทฤษฎีนี้บุคคลมักจะเก็บออมเงินไว้ขณะที่ทำงานเพื่อให้ได้เงินออมเพียงพอต่อแผนการบริโภคซึ่งวางไว้สำหรับตอนเกษียณอายุ เมื่อบุคคลวางแผนจะบริโภคในระดับที่คงตัวตลอดช่วงอายุและรายได้ต่อปีก็มักจะคงตัวในช่วงที่มีงานทำ ดังนั้น เปรอร์เซ็นต์ของการออมรายได้ต่อปีของบุคคลซึ่งสูงขึ้นในแต่ละปีก่อนข้างคงที่ก่อนที่จะเกษียณอายุ จึงทำให้การออมต่ำในช่วงปีแรกๆ ที่เริ่มทำงานและการออมจะสูงขึ้นในปีหลังๆ กล่าวคือ คนงานใหม่ที่เข้าสู่ตลาดแรงงานซึ่งคาดว่ารายได้ของตนจะสูงขึ้นตลอดเวลานั้น มักจะมีความโน้มเอียงในการบริโภคเฉลี่ย (APC : average propensity to consume) มีค่ามากกว่า 1 ในขณะที่ความโน้มเอียงในการบริโภคเฉลี่ย (APC) ของผู้ที่ใกล้เกษียณอายุจะมีค่าน้อยกว่า 1 ซึ่งพฤติกรรมที่อธิบายมานี้สอดคล้องกับการศึกษาแบบภาคตัดขวางที่พบว่าบุคคลที่มีรายได้ต่ำจะมีแนวโน้มที่จะไม่ออม แต่ในทางกลับกันสำหรับบุคคลที่มีรายได้สูงจะมีแนวโน้มที่จะออม ดังนั้นจึงคาดว่าความโน้มเอียงในการบริโภคเฉลี่ย (APC) จะคงตัวตลอดเวลา ถ้ากำลังแรงงานประกอบไปด้วยสัดส่วนของคนวัยหนุ่มสาว วัยกลางคนและวัยชราเท่าๆ กัน ซึ่งจะสอดคล้องกับการศึกษาแบบอนุกรมเวลาและปัจจัยที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโภคภายใต้สมมติฐานนี้ คือ ดอกเบี้ยที่ได้รับจากสินทรัพย์ทางการเงิน รายได้จากทรัพย์สินที่เป็นมรดก อายุเมื่อเกษียณและจำนวนปีของการเกษียณอายุที่คาดไว้ ตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงการบริโภคตามทฤษฎีการบริโภคตลอดช่วงอายุขัย

A	หมายถึง	จุดเริ่มต้นการทำงาน
T	หมายถึง	ระยะเวลาหรือช่วงเวลาที่บุคคลเกษียณอายุ
Y	หมายถึง	รายได้
C	หมายถึง	การบริโภค

จากภาพที่ 2.2 แสดงให้เห็นแบบแผนของรายได้และการบริโภค โดยสมมติให้วงจรชีวิตของคนคือ OT ในระยะเริ่มต้นของชีวิต O – a เป็นการเริ่มต้นทำงาน รายได้จะต่ำกว่าการบริโภค จึงมีการกู้ยืมเงินมาเพื่อการบริโภค ต่อมาในระยะ a – b จะเริ่มมีการออมเพื่อนำเงินไปใช้หนี้ที่ก่อขึ้นในช่วงเริ่มต้นของชีวิต และอดออมไว้ใช้เมื่อตอนปลายของชีวิตด้วย ในช่วงท้ายของชีวิต b – T ประสิทธิภาพในการทำงานจะต่ำ รายได้ก็จะต่ำกว่าการบริโภคเช่นกัน (เส้น YY) ส่วนการบริโภคนั้นยังอยู่ในระดับสูง ผู้บริโภคพยายามรักษาระดับการบริโภคที่ค่อนข้างคงที่หรือมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย (เส้น CC) และช่วงนี้บุคคลจะนำเงินออมที่สะสมไว้มาใช้จ่ายในระยะหลังการเกษียณอายุจนถึงชีวิตลง

2.4.1 การวางแผนการเงินในแต่ละช่วงชีวิตบุคคล (*personal financial planning life cycle*) ลักษณะการเงินในแต่ละช่วงของครอบครัว แบ่งออกได้เป็น 5 ระยะดังนี้

1) *ระยะเริ่มตั้งครอบครัว (the beginning family)* ระยะนี้ครอบครัวเพิ่งแต่งงานใหม่ยังไม่มีบุตร แต่ละฝ่ายยังมีรายได้ไม่มากนัก อาจมีทรัพย์สินเดิมอยู่บ้าง เช่น รถยนต์ หรือเงินออม บางคนอาจเริ่มด้วยการเป็นหนี้ในช่วงนี้ความจำเป็นในการใช้เงินยังน้อย ในระยะนี้เป็นโอกาสที่ดีในการหาของใช้จำเป็นสำหรับครอบครัวและเก็บออมไว้ยามฉุกเฉิน

2) *ระยะเริ่มขยายครอบครัว (the expanding family)* ช่วงนี้เริ่มต้นเมื่อเริ่มมีบุตรจนถึงระยะที่บุตรเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น ระยะนี้ครอบครัวต้องมีการใช้จ่ายสูง ความสามารถในการหารายได้ของครอบครัวช่วงนี้ก็จะสูงด้วย รายจ่ายส่วนใหญ่จะได้แก่ อาหาร เสื้อผ้า การรักษาพยาบาล การศึกษาบุตร และเริ่มมีการวางแผนสร้างหลักประกันให้กับครอบครัว ได้แก่ การประกันชีวิตที่ให้ความคุ้มครองถึงบุตร ตลอดจนการเก็บออมไว้เพื่อการศึกษาของบุตรในอนาคต

3) *ระยะการแยกย้ายครอบครัว (the launching family)* เริ่มเมื่อบุตรสำเร็จการศึกษา ออกหางานทำ และแยกย้ายไปตั้งครอบครัวใหม่ ในช่วงนี้ครอบครัวเริ่มจะเก็บเงินได้และเก็บเงินไว้ใช้ในยามชรา เพราะไม่มีภาระที่จะต้องส่งเสียบุตรอีกแล้ว การใช้จ่ายได้แก่ อาหาร เสื้อผ้าซึ่งไม่มากนัก แต่รายจ่ายเพื่อการพักผ่อนจะสูงขึ้น

4) *ระยะช่วงกลางของครอบครัว (the middle-age family)* ระยะนี้เริ่มต้นจากที่มีเฉพาะสามีภรรยา เพราะลูกๆ ได้แต่งงานแยกย้ายกันไปแล้วจนถึงก่อนเกษียณ รายได้ของครอบครัวจะไม่เพิ่มมากนัก การใช้จ่ายค่าเสื้อผ้าลดน้อยลงแต่ค่ารักษาพยาบาลสูงขึ้น บางครอบครัว

อาจได้เงินจากบุตรบ้าง เริ่มมีการใช้จ่ายเพื่อซ่อมแซมสิ่งต่างๆ ที่เริ่มชำรุดหมดอายุการใช้งาน ช่วงนี้สามารถเก็บออมได้บ้างแต่คงมีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่ายา ค่าหมอเพิ่มขึ้น

5) *ระยะเริ่มเข้าสู่วัยชรา (the old-age family)* ระยะนี้เริ่มตั้งแต่เมื่อเกษียณอายุออกจากงาน ครอบครัวจะมีรายได้จำกัดเพราะต้องอาศัยเงินจากบำนาญบำนาญ เงินประกันชีวิต หรือดอกผลจากสินทรัพย์ต่างๆ ที่ได้ลงทุนไว้เท่านั้น การใช้จ่ายต่างๆ ต้องประหยัด แต่การรักษาพยาบาลมีความจำเป็นมากขึ้นของบุคคลในวัยนี้

2.4.2 วงจรชีวิตที่เปลี่ยนแปลงตามสัดส่วนการออม

วงจรชีวิตของคนเราที่สำคัญๆ เกี่ยวเนื่องกับการพึ่งพาตนเองและผู้อื่น ทางด้านการเงิน โดยมากเป็นดังนี้

ระยะที่ 1 ตั้งแต่เกิดจนถึงเวลาเริ่มหารายได้ เมื่อเกิดมามีพ่อแม่หรือผู้ใหญ่อุปการะเลี้ยงดู เป็นระยะเวลาที่ไม่มีรายได้เป็นของตนเองมีแต่รายจ่าย ต้องพึ่งพิงเงินของพ่อแม่ เริ่มตั้งแต่เกิดจนเรียนหนังสือ จบแล้วเริ่มหางานทำมีรายได้เป็นของตนเอง

ระยะที่ 2 วัยทำงาน เป็นวัยที่ต้องหาเลี้ยงตนเอง หาเลี้ยงครอบครัว วัยนี้บางคนสร้างรากฐานที่มั่นคงของชีวิตได้ แต่บางคนก็ไม่สามารถทำได้

ระยะที่ 3 วัยชรา ในวัยนี้ผู้ที่สร้างหลักฐานให้ตนเองได้ก็สามารถเป็นที่พึ่งของตนเองได้ ส่วนที่ผู้สร้างหลักฐานให้กับตนเองไม่ได้ก็กลายเป็นภาระของลูกหลานและสังคม

2.4.3 การออมกับกระแสรายได้และรายจ่าย

การออม คือ การออมทรัพย์ การออมของครัวเรือนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริงและการบริโภคของครัวเรือนเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุที่ว่าหลังจากที่ครัวเรือนได้รับรายได้มาแล้ว เมื่อนำไปหักภาษีออกรายได้ดังกล่าวถือเป็นรายได้ที่ครัวเรือนสามารถนำไปจับจ่ายใช้สอยได้จริง ครัวเรือนจะจัดสรรรายได้ส่วนนี้ไปใช้เพื่อการบริโภค ส่วนที่เหลือจึงค่อยเก็บไว้เป็นเงินสะสม การออมเงินส่วนที่เหลือนี้เรียกว่า การออมทรัพย์ การออมเปรียบเสมือนเป็นส่วนร่วของวงจรการหมุนเวียนของกระแสรายได้ ซึ่งเป็นผลให้กระแสรายได้ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งมีค่าไม่เท่ากับกระแสรายจ่ายในช่วงเวลานั้น สามารถเขียนสมการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริง ค่าใช้จ่ายและปริมาณการออมได้ดังนี้

$$Y = C + S \quad (1)$$

Y คือ รายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริง

C คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค

S คือ ปริมาณการออม

2.4.4 ตัววัดค่าพฤติกรรมการออม

ตัววัดค่าพฤติกรรมการออมที่นิยมใช้กัน คือ APS (average propensity to save : ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออม) เป็นค่าที่แสดงให้เห็นว่ารายได้ 1 หน่วยครัวเรือนจะทำการออมเก็บไว้เท่าไร บ่งชี้ให้ทราบถึงพฤติกรรมในการจัดสรรรายได้ในการออมของครัวเรือน และ MPS (marginal propensity to save : ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม) เป็นค่าที่แสดงให้เห็นว่า เมื่อรายได้เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย ปริมาณการออมจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร บ่งชี้ให้ทราบถึงผลของการเปลี่ยนแปลงระดับรายได้ที่กระทบต่อพฤติกรรมการออมว่ามีมากน้อยเพียงใด ทั้งค่า APS และ MPS สามารถหาได้โดย

$$APS = S/Y \quad (2)$$

$$MPS = \Delta S/\Delta Y \quad (3)$$

2.4.5 ความสัมพันธ์ระหว่างความโน้มเอียงในการบริโภคและการออม

นักเศรษฐศาสตร์โดยทั่วไปจะกล่าวถึงการออมและการบริโภคควบคู่กันไปเสมอ ทั้งนี้เนื่องจากต่างก็เป็นส่วนหนึ่งที่แยกออกจากรายได้ของครัวเรือนที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริง ถ้าปริมาณการออมรวมกับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคมีค่าเท่ากับรายได้ที่ครัวเรือนสามารถนำไปจับจ่ายใช้สอยได้จริงพอดี ตามสมการ (1) เมื่อทำการย้ายข้างสมการจะได้ว่า

$$C + S = Y$$

$$(C/Y) + (S/Y) = (Y/Y)$$

$$APC + APS = 1$$

$$\text{และ } (\Delta C / \Delta Y) + (\Delta S / \Delta Y) = (\Delta Y / \Delta Y)$$

$$MPC + MPS = 1$$

โดยค่า APC และ MPC คือ ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภค (average propensity to consume) และความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการบริโภค (marginal propensity to consume) ตามลำดับ ซึ่งในความหมายก็คล้ายกับ APS และ MPS ต่างกันเพียงแต่มองในแง่ของการบริโภคมากกว่าการออม

3. ทฤษฎีผู้แนวคิดเกี่ยวกับการออมของครัวเรือน

จากบทความเรื่องวัฒนธรรมการออมซึ่งวิเคราะห์โดยธนาคารแห่งประเทศไทย ได้มีการศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือนพบว่า พฤติกรรมการออมของครัวเรือนขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 7 ประการ ดังนี้

3.1 สมมติฐานรายได้สมบูรณ์ (absolute income hypothesis)

เคนส์ (Keynes) ได้สร้างฟังก์ชันการบริโภค หรืออีกนัยหนึ่งคือ เงินออมระยะสั้น ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้นภายใต้ข้อสมมติว่าปัจจัยอื่นคงที่ ประชาชนมีความโน้มเอียงว่าจะใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ประชาชนมีความโน้มเอียงที่จะออมเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้น

3.2 ตัวแปรด้านการพึ่งพิง (dependency rate)

จำนวนผู้พึ่งพิง เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่กำหนดพฤติกรรมการออม เนื่องจากจำนวนผู้พึ่งพิงเป็นภาระแก่ครัวเรือนที่ต้องให้การอุปการะเลี้ยงดู ทำให้รายจ่ายของครัวเรือนเพิ่มขึ้น หรือในทางตรงกันข้ามบุคคลในวัยทำงานมีความโน้มเอียงที่จะออมสูง ดังนั้นหากอัตราส่วนประชากรในวัยทำงานสูงขึ้น จะมีผลให้อัตราการออมของครัวเรือนโดยรวมสูงขึ้น

3.3 สมมติฐานวัฏจักรชีวิต (life cycle hypothesis)

สาระสำคัญของสมมติฐานข้อนี้ คือ โดยทั่วไปบุคคลมักจะมีรายได้ค่อนข้างต่ำเมื่อเริ่มต้นชีวิตและบั้นปลายของชีวิตเนื่องจากผลิตภาพต่ำแต่บุคคลจะมีรายได้สูงเมื่ออยู่ในวัยกลางคน ในขณะที่การบริโภคของบุคคลจะดำรงไว้ซึ่งระดับการบริโภคคงที่หรือสูงขึ้นทีละน้อย ทำให้ช่วงเริ่มต้นของชีวิตนั้นบุคคลจะเป็นผู้กู้ยืม ต่อมาในช่วงอายุวัยกลางคนจะออมเพื่อจ่ายคืนหนี้สินและเก็บออมไว้เมื่อออกจากงานและช่วงบั้นปลายชีวิตจะกลายเป็นผู้ออมติดลบ

3.4 อาชีพ

สมมติฐานของคาลดอร์ (Kaldors) ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยทางด้านแหล่งที่มาของเงินได้ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือน โดยคาลดอร์ซึ่งเป็นนักเศรษฐศาสตร์คนแรกที่ทำการศึกษา โดยการแยกการออมออกเป็นสองกลุ่ม คือ การออมของนายทุนกับการออมของกรรมกร ผลการศึกษาปรากฏว่าความโน้มเอียงในการออมของหน่วยสุดท้ายของการนายทุนมีค่าสูงกว่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายของกรรมกร ต่อมาได้รับการสนับสนุนจากผลการศึกษาของ ฮาห์น และ โรบินสัน (Hahn & Robinson)

3.5 เขตชนบทและเขตเมือง

ความแตกต่างทางด้านภูมิศาสตร์หรือภูมิภาคเป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือน ทั้งนี้ก็เพราะว่าปัจจัยที่กำหนดความสามารถ สิ่งจูงใจและโอกาสในการออมแตกต่างกัน รวมทั้งระดับการพัฒนาของสินค้าอุปโภคก็แตกต่างกันมากระหว่างในเขตเทศบาลกับนอกเขตเทศบาล และได้รับการสนับสนุนจากผลการศึกษาของ กัพตา, เคลลีและวิลเลียมสัน (Gupta, Kelly & Williamsons)

3.6 ระดับการศึกษา

เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาของครัวเรือนในฐานะตัวแทนทัศนคติซึ่งอาจจะมีผลต่อการออมได้ทั้งในทางบวกและทางลบ ระดับการศึกษาของกลุ่มครัวเรือนจะช่วยเสริมสร้างหรือปลูกฝังทัศนคติของครัวเรือนให้มีวินัยในการจ่ายก่อให้เกิดการประหยัดในรายจ่ายรวม ทำให้ครัวเรือนสามารถออมได้มากขึ้น อีกนัยหนึ่งระดับการศึกษาของครัวเรือนอาจจะสร้างทัศนคติในการออมครัวเรือนนั้นว่าไม่มีความจำเป็นต้องออมมากนัก เพราะมีความมั่นคงในการทำงานหรือไม่มีความเสี่ยงต้องออกจากงานเท่ากับกลุ่มที่มีการศึกษาน้อยกว่า

3.7 ปัจจัยอื่นๆ

นอกจากพฤติกรรมการออมจะถูกกำหนดจากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นแล้วยังถูกกำหนดจากสิ่งต่อไปนี้

3.7.1 ความอยากออมหรือค่านิยม เป็นการสร้างและปลูกฝังวัฒนธรรมการออมดังเช่นในประเทศญี่ปุ่น

3.7.2 ความสะดวกที่จะออม คือ บริการต่างๆ อาทิ บันทกสถาบันการเงินที่มีผลต่อการออมในทางบวก ปรากฏว่า ประเทศญี่ปุ่น มาเลเซียและไทย มีข้อสังเกตว่าบัทกของสถาบันการเงินอาจมีผลต่อการออมในครัวเรือนได้ ทั้งนี้เพราะในระยะที่ผ่านมาสถาบันทางการเงินเร่งการขยายกิจการในทางการเงินให้อยู่ในลักษณะที่ขาดความสมดุล โดยจะเน้นการขยายขอบเขตบริการการให้สินเชื่อมากกว่าการระดมเงินฝาก จึงทำให้ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการระดมเงินออมของระบบเศรษฐกิจสูงขึ้นจากการที่ตลาดเงินมีเครื่องมือเพื่อการออมหลากหลายมากขึ้น

3.7.3 สิ่งจูงใจในการออม คือ ผลตอบแทนหรือประโยชน์ที่ได้รับจากการออม อาทิ มาตรการให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีที่มีผลต่อการออมในทางบวก ปรากฏในประเทศไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย และประเทศไทย ในขณะที่อัตราดอกเบี้ยสร้างแรงจูงใจให้ออมเฉพาะในครัวเรือนที่มีรายได้สูงมากเท่านั้น แต่เนื่องจากเป็นส่วนน้อยของสังคม การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยจึงไม่ค่อยมีผล

3.7.4 สถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการออม ได้แก่

- 1) ระบบประกันสังคมมีผลต่อการออมในทางลบ พบในประเทศญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา
- 2) ระบบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และบำนาญ เป็นการส่งเสริมการออม พบในประเทศอังกฤษ แคนาดา สิงคโปร์และมาเลเซีย

4. การออมของประเทศไทย

จากคำจำกัดความของคำว่า “การออม” จึงทำให้ทราบว่า การออมนั้นมิได้มีเฉพาะรายได้ที่เป็นตัวเงินซึ่งเป็นส่วนที่เหลือจากค่าใช้จ่ายในการบริโภคเท่านั้น แต่รายได้ส่วนที่เหลือนั้นอาจจะเก็บออมในรูปแบบของทรัพย์สินต่างๆ ได้

4.1 ลักษณะการออม แบ่งออกเป็นลักษณะต่างๆ ดังต่อไปนี้ (สำนักงานนโยบายการออมและการลงทุน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง: 2554)

4.1.1 การออมทางตรง คือ การออมที่เกิดขึ้นจากผู้มีเงินออม (ผู้ที่มีรายได้มากกว่าค่าใช้จ่าย) ซึ่งทำการออมผ่านเครื่องมือการออมรูปแบบต่างๆ ได้โดยตรงโดยไม่ต้องผ่านนายหน้าหรือตัวกลางทางการเงิน จึงทำให้ผู้ออมทราบว่าผู้ที่มีความต้องการเงินทุนเอาเงินไปลงทุนรูปแบบใดบ้าง การออมทางตรงในระบบเศรษฐกิจไทย หมายถึง การออมที่อยู่ในตลาดการเงินประเภทต่างๆ อันได้แก่ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ศูนย์ซื้อขายตราสารหนี้แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ใหม่ รวมทั้งการออมในระบบสหกรณ์ด้วย

4.1.2 การออมทางอ้อม คือ การออมที่ผู้มีเงินออมทำการออมผ่านเครื่องมือการออมประเภทต่างๆ ที่เสนอโดยตัวกลางทางการเงินในตลาดการเงิน ซึ่งสถาบันการเงินได้ออกเครื่องมือทางการเงินมาเพื่อทำการระดมเงินออมจากหน่วยเศรษฐกิจต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจ และนำเงินออมเหล่านั้นไปให้ผู้ที่มีความต้องการเงินทุนทำการกู้ยืม เพื่อนำไปลงทุนในโครงการลงทุนต่างๆ ของตนเอง โดยที่ผู้ออมเงินจะไม่ทราบว่าผู้ที่ทำการกู้เงินไปลงทุนนั้นเป็นใคร นำไปลงทุนทำอะไร ซึ่งการออมทางอ้อม สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

- 1) การออมแบบผูกพัน คือ การออมที่สัญญาการออมระหว่างผู้ออมกับตัวกลางทางการเงินมีความยาวนาน ผู้ออมไม่สามารถเรียกคืนเงินออมของตนเองได้จนกว่าจะครบกำหนดสัญญา ส่วนใหญ่การออมประเภทนี้จะเป็นการออมเงินไว้ใช้ในยามชราภาพ แบ่งเป็น 2 ประเภทได้แก่

(1) การออมแบบผูกพันที่เกิดจากการบังคับ ซึ่งเกิดจากการที่รัฐบาลกำหนดให้มีการออมโดยที่รัฐบาลมีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้เกิดการออมเพื่อการชราภาพขั้นพื้นฐานสำหรับแรงงานในภาคต่างๆ ได้แก่ ระบบกองทุนประกันสังคม ซึ่งเป็นการออมภาคบังคับของภาคเอกชน และการออมในกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) ซึ่งเป็นการออมภาคบังคับของข้าราชการ

(2) การออมแบบผูกพันที่เกิดขึ้นแบบสมัครใจ คือ การออมที่เกิดจากการที่ผู้ออมต้องการที่จะออมเองโดยที่ไม่ได้ถูกบังคับ ผู้ออมต้องการออมเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากการออมภาคบังคับเพื่อให้ปริมาณเงินออมเพื่อการเกษียณอายุของตนเองเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้มั่นใจว่าปริมาณเงินออมจะมีเพียงพอต่อการดำรงชีพหลังเกษียณอายุ

2) การออมแบบไม่ผูกพัน คือ การออมที่สัญญาผูกพันระหว่างผู้ออมกับตัวกลางทางการเงินนั้นไม่ยาวนาน ผู้ออมสามารถเรียกคืนเงินที่ฝากไว้กับตัวกลางทางการเงินเมื่อใดก็ได้ ได้แก่ การออมผ่านสถาบันการเงินต่างๆ

4.2 รูปแบบการออม

4.2.1 การออมในรูปแบบทรัพย์สินถาวร

การออมในรูปแบบทรัพย์สินถาวร เป็นการออมโดยการนำรายได้ส่วนที่เหลือจากการบริโภคใช้จ่ายโดยการซื้อทรัพย์สินถาวร (real assets) มาถือไว้ โดยเป้าหมายในการถือทรัพย์สินถาวรดังกล่าวอาจจะแตกต่างกันไป เช่น ความจำเป็น หลักประกันในอนาคต และลดค่าเงินบาท เป็นต้น ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า การถือครองทรัพย์สินประเภทนี้จะถือครองเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นแม้ว่าจะมีสภาพคล่องน้อยมาก แต่ในขณะเดียวกันการถือครองทรัพย์สินกลุ่มนี้บางประเภทก็สามารถหาผลตอบแทนได้โดยเฉพาะการถือครองที่ดิน แต่โดยส่วนใหญ่แล้ววัตถุประสงค์ของการออมในรูปแบบทรัพย์สินถาวร คือ เพื่อป้องกันความเสี่ยงและให้มีความมั่นคงในอนาคต สำหรับทรัพย์สินถาวรที่ครัวเรือนนิยมถือไว้ได้แก่

1) ที่ดิน ซึ่งในครัวเรือนส่วนใหญ่นิยมถือไว้เป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่ง โดยคาดว่ามูลค่าของทรัพย์สินนี้จะเพิ่มขึ้นในอนาคต และจะเพิ่มขึ้นเป็นหลักประกันความมั่นคงของครัวเรือนด้วย

2) อาคารและสิ่งก่อสร้างที่อยู่อาศัย เป็นลักษณะการออมอย่างหนึ่งซึ่งครัวเรือนทั่วไปมักจะกระทำ กล่าวคือ เมื่อมีรายได้เกินกว่ารายจ่ายเพื่อการบริโภคก็จะนำรายได้ส่วนที่เหลือซื้อที่อยู่อาศัย โดยอาจจะซื้อที่อยู่อาศัยโดยจ่ายตามราคาซื้อขายเงินสด หรือผ่อนชำระก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่าผู้ออมจะมีกำลังเงินออมมากน้อยเพียงใด

3) **ทรัพย์สินประเภททุนที่ใช้ในการผลิต** เป็นการซื้อทรัพย์สินประเภททุน (capital goods) เช่น เครื่องจักร เครื่องมือต่างๆ สำหรับการผลิตนั้นอาจถือได้ว่าเป็นการออมอย่างหนึ่ง เพราะรายได้ส่วนที่เหลือจากการบริโภคเมื่อนำมาซื้อทรัพย์สินดังกล่าวไว้ เท่ากับว่าเป็นการสะสมการออมไว้ประเภทหนึ่ง

4) **การเพิ่มขึ้นของสินค้าคงเหลือ** อาจจัดได้ว่าเป็นการออมเช่นกัน เนื่องมาจากจำนวนสินค้าคงเหลือก็คือส่วนหนึ่งของรายได้ที่ไม่ได้ใช้จ่าย

5) **การซื้อโลหะที่มีค่าและอัญมณี**

ทั้งนี้ มูลค่าของการออมในรูปแบบทรัพย์สินถาวรจะต้องหักค่าเสื่อมราคาออกด้วย

4.2.2 การออมในรูปแบบทรัพย์สินทางการเงิน

การออมในรูปแบบทรัพย์สินทางการเงิน เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการออม ก็คือ การเก็บไว้เป็นทรัพย์สินทางการเงิน (financial assets) โดยเหตุผลของการออมไว้ในรูปทรัพย์สินทางการเงินก็แตกต่างกันออกไป เช่น สภาพคล่องสูง สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย มีผลตอบแทนการออมและความเสี่ยงน้อย เป็นต้น ซึ่งการออมในลักษณะนี้อาจทำได้หลายวิธี ดังนี้

1) **การออมในรูปแบบทรัพย์สินในระบบ** หมายถึง การออมโดยการถือทรัพย์สินทางการเงินที่สร้างขึ้นภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายคุ้มครองอยู่ รูปแบบการออมประเภทนี้ได้แก่

(1) **เงินสดในมือ** ซึ่งการถือเงินสดจะเป็นในลักษณะการออมเพื่อต้องการสภาพคล่องสูงสุด แม้ว่าจะไม่มีผลตอบแทนเลยและอาจจะเกิดความเสี่ยงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงค่าเงินและการสูญหาย

(2) **เงินฝากที่สถาบันทางการเงินต่างๆ** เช่น เงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นต้น ซึ่งการออมผ่านสถาบันการเงินต่างๆ แม้ว่าจะไม่มีสภาพคล่องเท่ากับการได้ถือเงินสด แต่การออมในรูปแบบนี้จะได้รับผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ยหรือเงินปันผล โดยจะไม่มีความเสี่ยงจากการสูญหาย

(3) **การซื้อหลักทรัพย์ทางการเงินต่างๆ ทั้งรัฐบาลและเอกชน** เช่น ตั๋วแลกเงินคลัง ตั๋วสัญญาใช้เงิน ตั๋วการค้า พันธบัตร หุ้นสามัญ หุ้นกู้ สลากออมสิน เป็นต้น การถือครองในรูปแบบหลักทรัพย์ทางการเงินต่างๆ จะมีสภาพคล่องน้อย เนื่องมาจากจะมีการกำหนดเวลาใช้คืนซึ่งต้องถึงกำหนดเวลาก่อนจึงจะสามารถได้คืน แต่จะได้รับผลประโยชน์ในรูปแบบผลตอบแทนไม่ว่าจะได้รับเป็นเงินปันผล หรือดอกเบี้ย

(4) การให้กู้ยืม ซึ่งมีสัญญาเงินกู้ถูกต้องตามกฎหมายทั้งระยะสั้นและระยะยาว สำหรับการให้กู้ยืมโดยมีสัญญาที่นั่นจะได้รับผลตอบแทนในรูปแบบดอกเบี้ยเงินกู้ แต่อาจไม่มากเท่ากับการกู้ยืมนอกระบบ แต่มีความเสี่ยงน้อยกว่าเนื่องจากมีสัญญาที่ถูกต้องตามกฎหมาย

(5) เบี้ยประกันตามกรรมธรรม์ประกันชีวิตและกองทุนเลี้ยงชีพของหน่วยงานต่างๆ เป็นการออมเพื่อความมั่นคงในระยะยาวและป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดในอนาคต

(6) การออมรูปแบบอื่นๆ เช่น เงินหุ้นสมาชิกสหกรณ์ เงินค่าสมาชิก ฌาปนกิจสงเคราะห์ เป็นต้น

2) การออมในรูปแบบทรัพย์สินทางการเงินนอกระบบ ซึ่งหมายถึง การถือทรัพย์สินทางการเงินที่ไม่อยู่ในขอบเขตของกฎหมายที่จะคุ้มครองไปถึงได้ การออมรูปแบบนี้ได้แก่

(1) การเล่นแชร์

(2) การให้กู้เป็นการส่วนตัวโดยไม่มีสัญญาที่คุ้มครอง

ซึ่งการออมทั้งสองประเภทนี้จะมีค่าตอบแทนสูง แต่จะมีความเสี่ยงสูงมากด้วยเช่นกัน เนื่องจากไม่มีกฎหมายคุ้มครอง

(3) การออมรูปแบบอื่นๆ เช่น การลดลงของหนี้สินครัวเรือนอาจถือเป็นการออมได้รูปแบบหนึ่งโดยผู้ออมจะนำเงินออมไปจ่ายชำระหนี้สินนั่นเอง นอกจากนี้รายจ่ายเพื่อการซ่อมแซมรักษาทรัพย์สินก็น่าจะถือว่าเป็นรูปแบบการออมอย่างหนึ่งเพราะค่าซ่อมแซมจะต้องนำมาจากส่วนหนึ่งของการออม

4.3 การออมในสถาบันการออม

การออมในสถาบันการออม คำว่า “สถาบันการออม” ในที่นี้หมายถึง สถาบันการออมที่จัดตั้งภายใต้ระเบียบข้อบังคับของกฎหมาย และดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติเกี่ยวกับการออมแต่ละประเภทที่วางไว้ โดยสถาบันการออมดังกล่าวนี้มีอยู่หลายประเภท และจัดตั้งขึ้นมาเพื่อเป้าหมายในการระดมเงินออมในระบบเศรษฐกิจเป็นสำคัญ สถาบันที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อการออมนั้นมีหลายรูปแบบและมักจะเป็นรูปแบบสากล คือ ในแต่ละประเทศจะมีรูปแบบของสถาบันการออมที่คล้ายคลึงกัน จึงขอยกตัวอย่างสถาบันการออมในประเทศไทยเป็นตัวแทนการอธิบาย โดยรูปแบบของสถาบันการออมที่อยู่ภายใต้กฎระเบียบของกฎหมายเท่าที่รู้จักกันดีก็คือ

4.3.1 ธนาคารพาณิชย์ เป็นสถาบันการออมที่มีบทบาทที่สำคัญที่สุดในการระดมเงินออมในระบบเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่ธนาคารพาณิชย์จะมีเอกชนเป็นเจ้าของ มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีลักษณะเป็นรูปแบบรัฐวิสาหกิจ สำหรับการออมที่ธนาคารพาณิชย์นั้นจะอยู่ในรูปของการฝากเงิน ซึ่งแบ่งประเภทของการฝากเงินเป็น 3 ลักษณะคือ

1) *ฝากออมทรัพย์* เป็นการฝากที่เปิดโอกาสให้ผู้ออมสามารถเก็บสะสมทรัพย์ได้ทีละเล็กทีละน้อย คือ จะฝากเป็นจำนวนเท่าใดก็ได้ และสามารถถอนคืนได้ตลอดเวลาทำการของธนาคารนั้น โดยจะเป็นจำนวนเท่าไรก็ได้ การฝากดังกล่าวจะมีสมุดฝากเป็นหลักฐานของการฝากเงินและมีผลตอบแทนคงที่ในรูปของดอกเบี้ยเงินฝาก

2) *ฝากประจำ* เป็นการฝากเงินโดยมีระยะเวลาในการฝากกำหนดไว้คือ เดือน, 6 เดือน, 1 ปี และ 2 ปี โดยผู้ฝากจะถอนเงินฝากคืนได้ก็ต่อเมื่อครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าว จึงจะได้รับดอกเบี้ย และดอกเบี้ยที่จะได้รับก็จะแตกต่างกันออกไปตามระยะเวลาที่กำหนด นอกจากนี้การถอนก็ต้องถอนออกทั้งจำนวนที่ฝากแต่ละครั้ง สำหรับหลักฐานการฝากเงินก็มีสมุดคู่ฝากเป็นหลักฐานเช่นกัน

3) *การฝากโดยมีใบรับฝาก (Fixed deposit receipt : FDR)* เป็นการรับฝากเงินจำนวนมาก คือ รับฝากครั้งแรกต้องไม่ต่ำกว่า 500,000 บาท เป็นบัญชีเงินฝากประจำประเภทจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้ ลูกค้านำสามารถเลือกระยะเวลาการฝากได้หลายรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อผลตอบแทนที่ต้องการ โดยเลือกฝากได้ตั้งแต่ 1 ถึง 60 วัน และระยะเวลาตั้งแต่ 3 เดือน ถึง 36 เดือน เมื่อครบกำหนดธนาคารจะคำนวณดอกเบี้ยในแต่ละยอดเงินฝากให้ตามอัตราที่กำหนด และได้รับอัตราดอกเบี้ยที่สูงตลอดระยะเวลาการฝาก ลูกค้าจะได้รับใบฝากเงินเป็นหลักฐานในการรับฝากเงินโดยจะได้ใบรับฝากจำนวน 1 ฉบับ ต่อ 1 รายการ

4.3.2 *ธนาคารออมสิน* เป็นธนาคารของรัฐบาลจัดตั้งขึ้น โดยกฎหมายพิเศษซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการส่งเสริมให้เกิดการออมในหมู่ประชาชน โดยธนาคารจะมีการระดมเงินออมดังนี้

1) *รับฝาก* ได้แก่ รับฝากออมทรัพย์ รับฝากประจำและรับฝากออมสินเพื่อสงเคราะห์ชีวิตและครอบครัว ซึ่งวิธีการรับฝากและการให้ผลตอบแทนก็เหมือนกับวิธีการของธนาคารพาณิชย์

2) *ออกพันธบัตรออมสินและสลากออมสิน* เป็นหลักทรัพย์ทางการเงินที่ธนาคารออกเพื่อจำหน่ายให้แก่ประชาชน จึงมีลักษณะการออมอย่างหนึ่ง เมื่อครบกำหนดอายุของหลักทรัพย์ก็นำไปถอนคืนได้ และในแต่ละปีก็จะได้รับผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ยตามจำนวนเงินต้นที่ซื้อพันธบัตรหรือสลากออมสินไว้ สำหรับสลากออมสินยังมีผลตอบแทนอันเป็นสิ่งล่อใจอีกก็คือ การถูกรางวัลสลากออมสิน

4.3.3 *บริษัทเงินทุน* เป็นสถาบันการออมอีกแห่ง ซึ่งระดมเงินออมโดยออกหลักทรัพย์ที่มีชื่อว่า “ตั๋วสัญญาใช้เงิน” จำหน่ายโดยทั่วไป โดยตัวนี้จะกำหนดอายุและอัตราดอกเบี้ยไว้แน่นอน

4.3.4 สหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นสถาบันการออมที่จัดตั้งขึ้นในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง โดยการรวมตัวของพนักงานของหน่วยงานนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการออมและช่วยเหลือทางการเงินให้แก่สมาชิก การออมกระทำโดยสหกรณ์จะเรียกค่าเก็บค่าหุ้นสะสมจากสมาชิกตามส่วนของรายได้ต่อเดือน พร้อมทั้งให้ดอกเบี้ยเป็นค่าตอบแทนจากการออม ส่วนการออมอีกรูปแบบหนึ่งก็คือ การฝากเงินไว้กับสหกรณ์นั่นเอง

4.3.5 บริษัทประกันชีวิต เป็นสถาบันการออมอีกแห่งที่มีสิทธิพิเศษเป็นสิ่งล่อใจคือ ผู้ที่ทำประกันชีวิตกับบริษัทประกันจะต้องจ่ายค่าเบี้ยประกันเป็นรายเดือนซึ่งเท่ากับเป็นการสะสมทรัพย์ไปในตัว เมื่อครบกำหนดที่ทำประกันจะได้รับเงินต้นคืนพร้อมอัตราดอกเบี้ยที่ค่อนข้างต่ำจำนวนหนึ่ง โดยในระหว่างที่ยังอยู่ในสัญญาประกัน ถ้าผู้ทำประกันเสียชีวิต ผู้รับกรมธรรม์ ก็จะได้รับเงินจำนวนก้อนหนึ่งตามสัญญาผูกพัน

4.3.6 ธนาคารอาคารสงเคราะห์ เป็นสถาบันที่รับฝากเงินจากประชาชนในลักษณะทั่วไปและลักษณะพิเศษ *รับฝากทั่วไป* ก็คือฝากประจำและฝากออมทรัพย์ ส่วน *ฝากลักษณะพิเศษ* ก็คือการฝากสะสมทรัพย์เพื่อซื้อที่อยู่อาศัย จึงถือได้ว่าธนาคารอาคารสงเคราะห์เป็นสถาบันการออมแห่งหนึ่งสำหรับประชาชน โดยมีดอกเบี้ยเป็นสิ่งจูงใจสำหรับการออมเช่นกัน

4.3.7 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีลักษณะเป็นรัฐวิสาหกิจจัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือเกี่ยวกับเงินทุนแก่กิจการทางการเกษตร ในขณะเดียวกันก็รับฝากเงินจากประชาชนเพื่อนำไปใช้ในวัตถุประสงค์ข้างต้น ประเภทของเงินฝาก ได้แก่ ฝากออมทรัพย์ ฝากประจำและฝากตามส่วนเงินกู้ ผลตอบแทนจากการฝากเงินจะอยู่ในรูปดอกเบี้ยเหมือนสถาบันการออมอื่นๆ

4.3.8 กองทุนบำเหน็จบำนาญ เป็นสถาบันการออมประเภทหนึ่งที่ตั้งในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง เพื่อเป็นสวัสดิการสำหรับสงเคราะห์เจ้าหน้าที่และพนักงานในหน่วยงานนั้นหลังจากเกษียณอายุการทำงาน โดยในระหว่างการทำงานพนักงานผู้เป็นสมาชิกจะต้องส่งรายได้สมทบกองทุนสม่ำเสมอ เมื่อเกษียณอายุแล้ว รายได้นั้นจะกลับมาเป็นของสมาชิกผู้นั้น ผลตอบแทนที่ได้จากการออมก็คือ ดอกเบี้ย